

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

18 maart 2003

ONTWERP VAN DECREET

betreffende de oppervlaktedelfstoffen

HOORZITTINGEN

VERSLAG

**namens de Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme
uitgebracht door de heer Roland Van Goethem en mevrouw Veerle Declercq**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer André-Emiel Bogaert.

Vaste leden :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heren Jan Laurys,
Eddy Schuermans, Paul Van Malderen ;

de heren Frans De Cock, Didier Ramoudt, Guy Sols, Marc
van den Abeelen ;

de heren Mathieu Boutsen, Jan Penris, Roland Van
Goethem ;

de heren Jacky Maes, Robert Voorhamme ;

mevrouw Veerle Declercq ;

de heer André-Emiel Bogaert.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, de heer Jef Van Looy ;

de heren Peter Gysbrechts, Koen Helsen, André Moreau,
Jul Van Aperen ;

de heren Jean Geraerts, Miel Verrijken, Frans Wymeersch ;

mevrouw Anne-Marie Baeke, de heer Leo Peeters ;

de heer Jos Stassen ;

de heer Jan Loones.

Zie :

1486 (2002-2003)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

– Nr. 2 : Amendementen

INHOUD

	Blz.
1. Hoorzitting van 20 februari 2003	4
De heren Leenders en Van Roo, administratie Economie, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie	4
De heer Mees, Vlaams Instituut voor de Zee	12
De heer Devisch, Boerenbond	18
De heer Van Buggenhout, actiecomité “Zand erover”	20
De heer Houben, Marmorith	23
3. Hoorzitting van 26 februari 2003	25
De heer Coolen en mevrouw Decorte, IBM	25
De heer De Nie, VZW Bedrijfsgroepering der zandgroeven	30
De heer Verhofsté, Vereniging van Oost-Vlaamse Zandontginners	35
De heer Van Den Bossche, baksteenfederatie	40
De heer Grietens, Bond Beter Leefmilieu	43
De heer Thoelen, Vlaams Instituut voor Bio-ecologisch Bouwen en Wonen	46
BIJLAGE	51

1. Hoorzitting van donderdag 20 februari 2003

De voorzitter : Collega's, aan de orde is de hoorzitting over het ontwerp van decreet betreffende de oppervlaktedelfstoffen.

Professor Swennen, de eerst aangekondigde spreker, heeft zich laten verontschuldigen. Hij heeft wel zijn tekst ter beschikking gesteld. Deze zal op de banken worden rondgedeeld en bij het dossier worden gevoegd.

Dan verleen ik nu het woord aan de heren Leenders en Van Roo van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Economie, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

De heer Leenders : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, mijn naam is Eddy Leenders. Ik werk in de buitendienst Hasselt voor de administratie Economie, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Binnen onze afdeling hebben we geoordeeld dat het opportuun zou zijn dat de heer Van Roo deze uiteenzetting zou geven. Hij heeft immers de totstandkoming van dit ontwerp van decreet volledig voor zijn rekening genomen. Ik zal wel aanwezig blijven voor het beantwoorden van eventuele vragen.

De heer Van Roo : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, ik verwijs naar de 'Studie over de socio-economische en ecologische gevolgen van de stopzetting van grindwinningen in Limburg' waarvan ik u een exemplaar zal bezorgen. Deze studie werd destijds in opdracht van onze afdeling uitgevoerd door PWC Consulting, thans IBM.

Sta me toe mijn uiteenzetting te beginnen met onze visie op het ontwerp van delfstoffendecreet. Die visie bestaat erin dat, voor het voeren van een goed ontginningsbeleid in Vlaanderen, we nood hebben aan een juridische basis en een degelijk juridisch kader om invulling te kunnen geven aan specifieke noden op het vlak van de beleidsmaterie 'natuurlijke rijkdommen'. We hebben geprobeerd dat te doen door maximaal rekening te houden met de bestaande regelgeving inzake milieu en ruimtelijke ordening.

Ik zal dit illustreren met twee kleine voorbeelden. Het eerste betreft het vergunningstelsel. Het is namelijk niet zo dat via dit ontwerp van decreet ontginningsvergunningen verkregen kunnen worden. Vlareem blijft gewoon van kracht en de milieuv

vergunning wordt gewoon afgeleverd op grond van de milieuregelgeving.

Een tweede voorbeeld betreft de vele delfstoffen die vrijkomen buiten de ontginningsgebieden, dus in het kader van andere werken. In de milieuregelgeving droegen die delfstoffen vroeger, toen we pas van start gingen met dit ontwerp van decreet, de naam 'uitgegraven bodem'. Dat wordt geregeld in het Vlarebo, een uitvoeringsbesluit van het bodemsaneringsdecreet. Het was misschien interessant geweest in dit ontwerp van decreet op te nemen, maar door het feit dat daar reeds een milieuregelgeving voor bestond, hebben we daar niet aan geraakt.

Het uiteindelijke doel van dit ontwerp van decreet is om op een duurzame manier te voldoen aan de maatschappelijke behoeften aan minerale grondstoffen. Het kan daarbij gaan om Vlaamse oppervlaktedelfstoffen, maar ook om andere. Duurzaamheid betekent streven naar een maximale wederzijdse versterking van de drie klassieke componenten : de sociale, de economische en de ecologische component.

De sociale component betekent in dit geval dat er een maatschappelijke behoefte is aan minerale grondstoffen. Ik verwijs in dit verband naar de toelichting van de minister die het maatschappelijk belang hiervan reeds geïllustreerd heeft. Ik geef enkel de woon- en wegeninfrastructuur als voorbeeld. De economische component betekent het voorzien in de nodige infrastructuur. Daarbij moeten we de ontwikkelingsperspectieven van de sector verzekeren. De ecologische component betekent dat we uitgaan van een duurzaam voorraadbepaling. Wanneer we het dan hebben over echt concrete ontginningen, dan moeten we dat doen met een maximaal behoud van de natuur en van het natuurlijk milieu. Het is de bedoeling een ontwerp van decreet te maken dat rekening houdt met die drie componenten. Meer nog, er moet gestreefd worden naar een synergie en wederzijdse versterking.

Dit alles brengt me tot het belangrijkste hoofdstuk van het ontwerp van decreet, namelijk het hoofdstuk over de oppervlaktedelfstoffenplanning. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen het algemeen oppervlaktedelfstoffenplan en de bijzondere oppervlaktedelfstoffenplannen. De Vlaamse regering zal die plannen opstellen met een perspectief van 25 jaar. Die plannen zullen acties en maatregelen bevatten voor de volgende 5 jaar. Nadien zullen ze periodiek geëvalueerd worden.

Het algemeen plan zal de duurzaamheidshoofdstukken bevatten. Het zal de maatschappelijke behoefte weergeven, hoe die op dit moment wordt ingevuld en wat er voor de volgende jaren verwacht wordt. Het zal nagaan hoe de import- en exportgegevens evolueren, wat de inzet is van volwaardige alternatieven en wat de mogelijkheden zijn van die alternatieven.

Bij de komende evaluaties zal telkens de trend daarvan gevolgd worden.

Er is een samenvatting van die bijzondere plannen. Dit zijn plannen die meer delfstofafhankelijk en gebiedsgericht zijn. De ene delfstof is immers de andere niet. De economische waarde kan verschillen. De wijze van ontginnen kan verschillen, met gevolgen voor herinrichting. Dat nemen we apart en we voorzien in een aantal bijzondere delfstoffenplannen. Die bijzondere delfstoffenplannen zullen het afbakeningsproces van ontginningsgebieden bevatten.

Onlangs is het nieuwe decreet op de milieueffectrapportage goedgekeurd. Daarin wordt in een MER voorzien, niet alleen voor een project maar ook voor een plan. Er wordt de mogelijkheid geboden om bepaalde beleidsplannen in andere beleidsdomeinen zodanig op te stellen dat ze de essentiële kenmerken van zo'n plan-MER in zich hebben en op die manier plan-MER-waardig worden. Die essentiële kenmerken bestaan erin dat er een onderbouwing wordt gegeven aan de informatie die daarin staat, dat er een actieve openbaarheid is van die plannen en een zekere kwaliteitsbeoordeling. Op welke manier dat dan precies moet worden geregeld, zal in uitvoeringsbesluiten verder worden uitgewerkt.

Het resultaat is dat we in elk geval een set van beleidsdocumenten hebben, waarin ook afgewogen voorstellen staan ter vrijwaring van de delfstoffenvoorraden. Ik wil hier een parallel trekken met het natuurdecreet, waarin ook wordt voorzien in een natuurbeleidsplan en in natuurrichtplannen, en waarbij bepaalde plannen gebiedsgericht zijn. Ik denk aan de GEN- en de GENO-gebieden en aan het VEN. Daarbij werd in een afbakeningsproces voorzien om uiteindelijk te komen tot natuurgebieden waarin bepaalde voorschriften gelden. Voor de delfstoffen is het ook de bedoeling een juridische basis te geven voor een afbakeningsproces, zodat we gebieden kunnen vrijwaren omwille van de geologisch gunstige voorraden.

Er wordt vaak – en ook terecht – gezegd dat we zuinig en doelmatig moeten omspringen met delf-

stoffen. Om dat te doen, moeten we er natuurlijk eerst mee kunnen omspringen. Ik bedoel daarmee het volgende. Wanneer we geen rekening houden met de beleidsmaterie natuurlijke rijkdommen, dan is het niet denkbeeldig dat geologisch gunstige sites bebouwd worden, dat er industriegebouwen op komen of dat er een natuurgebied op komt. Op die manier kan men nooit meer aan die waardevolle delfstoffen.

Wat is de methodiek om die oppervlakedelfstoffenplannen op te stellen? We vertrekken van een dynamische bepaling van de behoeften. We onderbouwen die voor de verschillende delfstoffen waaraan een maatschappelijke noodzaak is in Vlaanderen. In dat algemeen delfstoffenplan beschrijven we hoe kan worden voldaan aan die behoefte, zoals door volwaardige alternatieven en invoer. Eventueel kan het zelfs door niet-minerale grondstoffen. Men kan bijvoorbeeld een betonnen balk maken, maar men kan ook een stalen balk maken. De vraag die we ons altijd moeten stellen, is: wanneer is een alternatief volwaardig en wanneer voldoet een alternatief aan het concept van duurzame ontwikkeling? Dat is niet altijd vanzelfsprekend. We moeten dat altijd zo objectief mogelijk benaderen.

Uiteindelijk zullen we komen tot een behoefte die moet worden ingevuld door oppervlakedelfstoffen uit Vlaamse bodem. Voor dat deel moeten we een planning organiseren. Waar kunnen die delfstoffen in Vlaanderen ontgonnen worden? Daar zal een geologisch-economische studie voor nodig zijn. We vertrekken daarvoor van eerste afbakeningen of eerste locatievoorstellen, die dan ruimtelijk afgewogen moeten worden. Dat moet gebeuren volgens de principes van het RSV en volgens andere, meer recentere principes. Er moet worden nagegaan wat de ruimtelijke draagkracht is van de buurt van het ontginningsgebied.

Na een eerste screening moet in dat vooroverleg natuurlijk ook in een stap worden voorzien die een discussie op gang brengt inzake de mogelijke nabestemmingen van die ontginningsgebieden. Dat is immers ook heel belangrijk. Er moet in een goede herinrichting worden voorzien, zodat een en ander geïntegreerd wordt in het landschap. Er moet dus ook vooroverleg zijn over de nabestemming en over de eindafwerking. Dat is niet altijd hetzelfde. De eindafwerking is de toestand die de ontginners zullen moeten achterlaten na hun ontginningsactiviteiten. Op die eindafwerking staan ook financiële zekerheden volgens dit decreet.

Met betrekking tot de verplichtingen inzake de nabestemmingen gaat het om het decreet op de ruimtelijke ordening. Die verplichtingen blijven bestaan, in dat decreet op de ruimtelijke ordening. Via dit delfstoffendecreet voorzien we erin dat de ontginning via financiële zekerheden verplicht zal worden een bepaalde eindafwerking of grondschootel achter te laten, die dan nadien de definitieve nabestemming toelaat.

Ik heb het al gehad over de actieve openbaarheid. In het kader van het plan-MER-waardig zijn zal al die informatie uiteindelijk terechtkomen in een delfstoffenplan en in een bijzonder delfstoffenplan, waaraan een actieve openbaarheid wordt gegeven.

Na heel die procedure komen we tot een sectoraal plan, dat eigenlijk de basis vormt voor een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. Dan zitten we volledig in de wetgeving inzake de ruimtelijke ordening. Pas dan kan een ontginningsgebied worden opgenomen in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, waaraan dan stedenbouwkundige voorschriften worden gekoppeld die ook bindend zijn. Enkel voor die ontginningsgebieden die in zo'n gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan komen, wordt de bouwvergunning afgeschaft.

Dan wil ik ook nog komen tot de begrippen ontginningsmachtiging en onteigening. In die instrumenten is enkel voorzien voor een mogelijkheid tot ontginnen in ontginningsgebieden en onder bepaalde voorwaarden. Ik wil hier ook de vergelijking maken met het natuurdecreet. Als we eenmaal na een hele afweging komen tot haalbare ontginningsgebieden, die de Vlaamse regering dan vastlegt in die bijzondere delfstoffenplannen, dan moet het beleid die ontginningsgebieden dan ook daadwerkelijk op een optimale manier kunnen ontginnen.

In het natuurdecreet werden daar ook instrumenten voor ingebouwd. Wanneer men na de afbakening komt tot natuurgebieden, dan kan daar ook de functie natuur effectief worden vervuld. Er is voorzien in het principe van voorverkoop aan de Vlaamse Landmaatschappij of aan erkende terreinbeherende natuurverenigingen. Het natuurdecreet stipuleert ook dat er kan worden onteigend ten algemenen nutte. Er is ook nog in beheersovereenkomsten voorzien. In dit ontwerp van decreet is dat niet het geval.

Die ontginningsmachtiging is eigenlijk nog een tussenstap vooraleer de overheid zou kunnen overgaan tot onteigening, omdat bij een ontginningsmachtiging de oorspronkelijke eigenaar eigenaar

blijft. In het ontwerp van decreet is ook bepaald dat vooraleer er onteigend kan worden, de overheid eerst de procedure van ontginningsmachtiging moet doorlopen.

Pas als binnen de termijn van 9 maanden geen ontginningsmachtiging wordt bekomen, kan worden overgegaan tot een onteigening. Een van de voorwaarden voor de machtiging is een dringende reden voor een bedrijfseconomische ontginning. De zaak kan lang duren omwille van de discussie over de vergoeding die de eigenaar kan krijgen bij een ontginningsmachtiging. Als de knoop na 9 maanden niet zou worden doorgehakt, kan de procedure blijven aanslepen.

De voorzitter : De heer Geraerts heeft het woord.

De heer Jean Geraerts : U hebt het wel over sociale, economische en ecologische omstandigheden waarmee rekening wordt gehouden, maar u hebt het niet over de gevolgen voor de landbouw. In Limburg bevindt het grootste deel van de delfstoffen zich nochtans in landbouwgebied.

Wat zijn de gevolgen na de eindafwerking van het feit dat de eigenaar, eigenaar zal blijven ? De eigenaar weet immers niet op voorhand hoe zijn gebied er achteraf zal uitzien, want misschien wordt het een waterplas of een recreatieve zone. Hebt u reeds zicht op de afbakeningsgebieden waar de winningen zullen gebeuren of moeten alle onderzoeken, waaronder bodemonderzoeken, nog gebeuren ? Hoe zit het met de reserves ? Hoeveel jaar kunnen ze nog worden benut ? Zullen ze volstaan ?

De heer Van Roo : Ik heb in mijn uiteenzetting misschien te weinig aandacht besteed aan de landbouwsector, maar die zal zeker niet over het hoofd worden gezien. Volgens het RSV moeten we onze ruimtes zoeken in buitengebied. Bijgevolg zal het in bijna alle gevallen om landbouwgebied gaan.

Bij het vooronderzoek gebeurt ook een ruimtelijke afweging. In de voorbereidende fase stond onze afdeling in voor de coördinatie ervan, samen met de afdeling Ruimtelijke Planning. Alle betrokken instanties zullen worden gehoord, mogelijk ook de afdeling Land en de VLM.

De documenten zullen openbaar zijn. We plannen een openbaar onderzoek voor de bijzondere delfstoffenplannen. Dat moet nog worden uitgewerkt in uitvoeringsbesluiten. De procedure zal van die aard zijn dat ook bij dat onderzoek alle betrokken instanties een inbreng kunnen doen.

Het decreet bepaalt dat de ontginner verplicht is om de percelen aan te kopen indien de eigenaar ervan dat eist. Als de eigenaar het als een voordeel beschouwt om eigenaar te blijven, dan krijgt hij daartoe ook de mogelijkheid.

U hebt het over reserves. U mag niet vergeten dat bepaalde delfstoffen veel waardevoller en geologisch zeldzamer zijn dan andere. Vulzand is vrij fijn zand dat geschikt is voor de ophoging van industrieterreinen of als funderingszand, maar dat komt overal in Vlaanderen voor. Om de reserve eraan te bepalen, kunnen we theoretische alle bebouwde percelen aftrekken van de totale oppervlakte van Vlaanderen. Dat is natuurlijk geen realistische benadering.

De jongste 15 jaar is er heel veel gebeurd. Zo werden geologische kaarten gemaakt waardoor we een betere algemene kijk op de geologie van Vlaanderen hebben, maar als een locatie wordt uitgekozen, kunnen bijkomende geologische boringen noodzakelijk zijn. We houden alles zo goed mogelijk digitaal bij in de databank Ondergrond Vlaanderen. De informatie wordt de hele tijd bijgewerkt en is correct. Op basis van de beschikbare informatie kunnen we gefundeerde voorstellen doen over bepaalde delfstoffen.

De voorzitter : De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens : Ik ben nogal verbaasd. We bespreken vandaag het ontwerp van decreet betreffende oppervlakedelfstoffen en u hebt het over een studie naar de gevolgen van de grindwinningen, maar die worden niet behandeld in het ontwerp. Graag kreeg ik hierover enige uitleg.

Ik heb de indruk dat de administratie dit dossier puur economisch en ecologisch bekijkt. Maatschappelijke behoeften staan blijkbaar gelijk met de behoeften van een bepaalde economische sector. Het parlement en de regering staan echter voor een andere opdracht, want wij moeten uitzoeken of in het dichtbevolkte Vlaanderen, met 450 inwoners per vierkante kilometer, ruimte overblijft voor vrij zware ontginningen. U stelt dat misschien een grote stommiteit werd begaan door bebouwing en de ontwikkeling van natuur- en landbouwgebieden op heel waardevolle lagen toe te staan. Een grote ruimtelijke afweging is nodig. De Vlaamse overheid moet bepalen onder welke voorwaarden nog kan worden ontgonnen.

Ik kreeg graag een toelichting over de verschillende soorten ontginningen, want totnogtoe bleef de

discussie nogal abstract. Sommige ontginningen hebben bijzonder zware gevolgen voor het landschap en de bodemstructuur, waardoor de bestemming achteraf van een totaal andere orde is dan de bestemming vóór de ontginning. Een ontginning onder goede voorwaarden van bepaalde leem- en kleilagen laat de landbouwbestemming achteraf wel opnieuw toe. Ik kreeg graag een technische uiteenzetting over de soorten ontginningen.

De heer Van Roo : Het is de bedoeling om via dit ontwerp van decreet een juridisch kader te scheppen waarbinnen de standpunten kunnen worden uitgewerkt. Diverse bijzondere delfstoffenplannen worden opgesteld over alle oppervlakedelfstoffen in Vlaanderen, zowel over die met grote ingrepen in het landschap als over de andere. Het is de bedoeling om via bijzondere delfstoffenplannen ontwikkelingsperspectieven aan de sector aan te bieden. Het is natuurlijk ook mogelijk dat wordt bepaald dat de ruimtelijke draagkracht is overschreden voor een bepaalde delfstof. Ook dat is een signaal dat de overheid kan geven.

Droge winningen kunnen zeer diep gaan, maar dat is niet noodzakelijk het geval. Een voorbeeld is de leemwinning in Zuid-Limburg. Dat is een vrij ondiepe winning die relatief meer ruimte vraagt om eenzelfde volume te produceren. We hebben ook droge winningen die vrij diep kunnen gaan. Een voorbeeld is het tertiaire zand uit Vlaams-Brabant. Er zijn natte diepe winningen waarbij aan de oppervlakte een plas wordt gecreëerd.

De heer Johan Sauwens : Over welke diepte hebt u het ?

De heer Van Roo : Er zijn winningen van 30 tot 40 meter diep. Er zijn er ook van 10 meter diep, zoals bij de vulzanden in Oost-Vlaanderen.

De heer Van Liefferinghe : De diepte van de ontginning in natte omstandigheden is bepaald op geologische basis en op basis van de beschikbare open ruimte aan de oppervlakte. Bij ontginningen ontstaat een omgekeerde kegel. Een oppervlakte bepaalt de diepte. Geologisch gezien kan er in Vlaanderen een diepte worden gehaald van 30 tot 35 meter voor zandwinning in natte omstandigheden. Als de technische mogelijkheden voorhanden zijn, is er geen enkele beperking om dat zand op het droge te brengen. Op bepaald ogenblik wordt de diepte wel beperkt door de hellingsgraad van de taluds.

We proberen aaneengesloten oppervlaktes te creëren die optimale ontginning mogelijk moeten maken. Het is oppervlaktesbesparend als een groter volume uit eenzelfde oppervlakte kan worden gehaald in plaats van uit verschillende versnipperde oppervlaktes. Bij dat laatste is dan weer de belasting op langere termijn kleiner voor de locatie. Die afweging moeten we maken.

Bij herstructurering van een diepe put in natte omstandigheden moeten er andere inschattingen gebeuren dan bij het herstellen van een droge put. Als er een groot volume uitgehaald is, moet er opnieuw een groot volume ingebracht worden om de grond als landbouwgrond te herstellen. Het geeft geen zin om de put te herstructureren als de hele omgeving daardoor een bepaalde belasting moet verdragen omdat er bepaalde species worden ingebracht die er oorspronkelijk niet waren. Hoe diep er wordt gegaan, moet maatschappelijk worden afgewogen. De afdeling Natuurlijke Rijkdommen heeft de opdracht om optimale ontginning na te streven.

De heer Johan Sauwens : Ik had graag nog een antwoord over de grindproblematiek. Er was gezegd dat grind niet aan bod zou komen. Het grinddecreet dateert van 1993.

De heer Leenders : Net door dat grinddecreet wordt grind niet opgenomen in het ontwerp van oppervlaktedelfstoffendecreet. Binnen de administratie denken we wel na over de effectieve stopzetting van grindwinning. Volgens het grinddecreet mag er eind 2005 geen grind meer worden ontgonnen. Om de consequenties daarvan te kennen, hebben we die studie laten maken.

Daaruit blijkt dat een stopzetting van grindwinning ook consequenties heeft op de zandwinning. Momenteel winnen we 10 miljoen ton grind per jaar. In die hoeveelheid zit ongeveer 2,5 miljoen ton zand, wat een respectabel aandeel is.

In de studie wordt ook ingegaan op het buitenlands beleid. Dat is belangrijk om er ons beleid op af te stemmen. Er wordt ook ingegaan op de plaatsen waar we grind moeten gaan halen als we dat zelf niet meer winnen.

De heer Van Roo : De studie biedt ons ook bijkomende informatie over de alternatieven. Dat is van belang voor het ontwerp van oppervlaktedelfstoffendecreet, meer bepaald bij de uitwerking van de duurzaamheidshoofdstukken over mogelijke alternatieven voor bouwzand.

De heer Johan Sauwens : Het ontwerp van decreet werd grondig voorbereid door de administratie. Ik hoor dat het delfstoffenplan in grote lijnen voorbereid is en dat ook een aantal sectorale plannen klaar zijn. Klopt dat ?

De heer Van Roo : We zijn inderdaad al een hele tijd bezig met de bijzondere oppervlaktedelfstoffenplannen. Als dit ontwerp van decreet is goedgekeurd, moeten er uitvoeringsbesluiten worden uitgewerkt. De eerste ontwerpen van bijzondere delfstoffenplannen zijn die naam dus eigenlijk nog niet waard omdat de volledige procedure nog niet is doorlopen.

We werken samen met de cel MER om de MER-eigenschappen in te brengen. Voor heel wat delfstofsoorten heeft de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie veel werk geleverd op het vlak van geologische en economische aspecten. Er is ook door de afdeling Ruimtelijke Planning voor heel wat delfstoffen een ruimtelijke afweging gemaakt. Voor bepaalde delfstoffenplannen is er ook al heel wat overlegd over de nabestemming. Er zijn twee delfstoffenzones vrij volledig uitgewerkt, met name voor de leem in Zuid-Limburg en de klei uit de Kempen.

Onze afdeling heeft de afdeling Ruimtelijke Planning de opdracht gegeven om stedenbouwkundige voorschriften uit te werken. Op dit ogenblik is de administratie het algemeen oppervlaktedelfstoffenplan aan het voorbereiden. Alle informatie die we de voorbije twee jaar hebben verzameld, wordt verwerkt. We hebben studies laten doen. We hebben bijvoorbeeld informatie gekregen van de administratie Waterwegen en Zeewezen over baggerspecie. Daarin zit een groot deel infrastructuurspecie, en dat is een belangrijk alternatief voor zand. We zijn volop bezig met OVAM en de bodembeheerorganisatie Grondbank om een inzicht te krijgen in het grondverzet. Daar ligt volgens ons een zeer grote marge om de eco-efficiëntie te verhogen. Alle delfstoffen die vrijkomen buiten de ontginningsgebieden bieden een zeer grote kans als alternatief van een primaire delfstof.

Het grote probleem waarmee we geconfronteerd worden, is het verzamelen van gegevens en de correctheid ervan nagaan. Bij het checken of de informatie die we krijgen correct is, kunnen we hiervoor een theoretische formule gebruiken waarbij vraag en aanbod gelijk moeten zijn. Dan kan men proberen alle termen van de vraag en het aanbod in te schatten en te zien of men er ongeveer komt. Het is echter niet evident alle informatie voorhanden te hebben.

De voorzitter : Als ik het goed begrijp is dit louter een kaderdecreet. Vooruitlopend op de besluiten die moeten worden genomen, zit de administratie al vrij ver in het uittekenen van de plannen. De administratie heeft het nogal moeilijk met de gevolgen van het bestaande grinddecreet in het geval er een stopzetting is in 2005. Kan ik deze drie besluiten trekken ? Het is niet onbelangrijk voor het Vlaams Parlement om hiervan akte te nemen.

De heer Johan Sauwens : Stel dat het Vlaams Parlement voor het reces het ontwerp van decreet zou goedkeuren, hoeveel tijd hebt u dan nodig om de eerste vergunningen af te leveren ?

De heer Van Roo : Met dit decreet worden geen vergunningen afgeleverd. De ontginning zal nog steeds een milieuvergunning nodig hebben en als het niet gaat om een ontginningsgebied dat in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan ligt, iets wat op korte termijn niet zo zal zijn omdat de hele procedure ook aan een bepaalde termijn gebonden is, is er nog altijd een bouwvergunning nodig. De ontginning moet een milieuvergunning en een bouwvergunning bekomen en dan pas zal een vergunningsmachtiging verleend worden als aan vier welbepaalde voorwaarden is voldaan die in het decreet gestipuleerd zijn. Eens het decreet er is, zullen niet meteen ontginningsmachtigingen kunnen worden afgeleverd of zal er niet kunnen worden ontgonnen naar willekeur.

De bestaande procedure inzake milieuvergunningen en bouwvergunningen blijft geldig. Er zal pas een ontginningsmachtiging kunnen worden afgeleverd als aan vier voorwaarden is voldaan.

De heer Johan Sauwens : Ik weet dat bepaalde sectoren door hun voorraden heen zijn, en ik heb het niet over grind. Er wordt al jaren gevraagd aan uw diensten om bijkomende zones aan te duiden waar men kan ontginnen. Dat is onder meer het geval voor een aantal steenbakkerijen. Lopen er op dit ogenblik nog vergunningsaanvragen ? Worden er ruimtelijke uitvoeringsplannen voorbereid die nog los van dit ontwerp van decreet zouden kunnen worden vergund of worden alle vergunningen opgeschort tot dit ontwerp van decreet en de uitvoeringsbesluiten goedgekeurd zijn ?

De heer Van Roo : Op dit ogenblik wordt er nog gewerkt aan de hand van de gewestplannen en dat zal zo blijven zolang er geen nieuw ruimtelijke uit-

voeringsplannen zijn. De bestaande gewestplannen of BPA's of APA's blijven bestaan. Een ontginning zal alleen nog maar een milieuvergunning en een bouwvergunning kunnen bekomen als hij een aanvraag doet in een bestaand ontginningsgebied. Er verandert dus eigenlijk niets. Alleen werken we aan een decreet dat een kader biedt om in de toekomst nieuwe ontginningsgebieden in te kleuren die ook haalbaar zijn en maatschappelijk gedragen zijn. De bestaande gewestplannen uit de jaren 70 zijn om tal van redenen achterhaald, bijvoorbeeld omdat ze ontgonnen zijn of geologisch niet goed ingetekend waren.

Er moet ondertussen aan een behoefte voldaan worden. Men moet nagaan welk deel van de behoefte nog kan worden ingevuld door delfstoffen op Vlaamse bodem en dat moeten we voorzien in een nieuw ontginningsgebied. Het zal niet meer in een gewestplan komen, maar in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan en het zal nog een tijdje duren voor het zover is. Men moet toch rekenen op één jaar voor het bekomen van een totaal gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. Op dit moment is nog steeds niet de officiële start gegeven voor een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor een delfstoffenzone. De delfstoffenplannen zullen vlugger klaar zijn, maar dat is nog maar een beleidsdocument. Het is niet omdat er een bijzonder delfstoffenplan bestaat, dat ook aan een openbaar onderzoek zal zijn onderworpen, dat men onmiddellijk vergunningen kan bekomen. Op dat ogenblik heeft men nog altijd geen gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

De heer Johan Sauwens : De aanvragen die lopen, kunnen enkel vergund worden in op het gewestplan aangeduide ontginningsgebieden ?

De heer Van Roo : Ja.

De heer Johan Sauwens : Zijn er vorig jaar nog veel vergunningen afgeleverd in dergelijke zones ?

De heer Van Roo : Ik zie de vergunningendossiers enkel wanneer er voor een bepaalde vergunning een beroep wordt aangetekend.

De heer Johan Sauwens : Kunt u ons een overzicht geven van de vergunningen die de voorbije 2 tot 3 jaar zijn afgeleverd ? Ik wil gewoon een idee krijgen over de activiteiten in de sector.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Het is goed dat dit decreet er komt en dat men een aantal zaken samenbrengt. Het gaat om belangrijke aangelegenheden op sociaal-economisch en ecologisch vlak. Het is goed dat er een duidelijke decretale onderbouw voor gevormd wordt.

Ik heb een vraag over het niet-opnemen van de verplichting inzake nabestemming. Voor grind is dit decretaal geregeld. Wat is de motivatie om dit hier niet te doen ?

De sociale partners, die weliswaar een verdeeld advies hebben uitgebracht, stellen dat er een onduidelijkheid is over het statuut van de oppervlakte-delfstoffenplannen. Die plannen zijn zeer belangrijk. Het decreet is één, maar de uitvoering is veel belangrijker en die plannen zullen daartoe bijdragen. Men merkt op dat deze plannen een programmatie bevatten voor de voorgestelde locaties en voorschriften, voor de optimale ontginning van de oppervlakte-delfstoffenvoorraad. Maar het statuut van deze onderdelen van de plannen is niet duidelijk vastgelegd in het voorontwerp. Zijn deze bindend voor de Vlaamse overheid ? Zijn ze verplicht voor andere overheden, bijvoorbeeld de vergunningverleners ?

Een van de sociale partners merkt op dat de techniek van de ontginningsmachtiging, wat een innovatie is op dit terrein, ongrondwettelijk zou zijn. Deze machtiging zou enkel kunnen indien ze nodig is voor het algemeen belang. De Boerenbond merkt op dat dit hier het geval is en dat deze machtiging ongrondwettelijk is en niet in het ontwerp thuishoort. Het lijkt me interessant om terzake de mening te kennen van de administratie.

De heer Van Roo : De vraag waarom de verplichting inzake nabestemming specifiek is uitgewerkt voor het grinddecreet zal worden beantwoord door mijn collega. Hier is duidelijk een nieuw begrip gedefinieerd, namelijk eindafwerking, omdat de verplichtingen inzake nabestemming eigenlijk al geregeld zijn in het decreet op de ruimtelijke ordening. We willen met dit ontwerp van decreet een signaal geven dat er aandacht moet worden besteed aan de nazorg. Daarom zijn we voorstander van het voorzien in financiële zekerheden, niet op de nabestemming maar op de eindafwerking.

Het mag niet zijn dat ontginningsaanvragen er niet kunnen komen omdat er heel veel aandacht wordt besteed aan de definitieve nabestemming, waarbij

de ontginning al zou worden belast met de eventuele verplichting naar aanleiding van bijvoorbeeld het ontwikkelen van een recreatiepark. Over zoiets willen we de ontginning geen verplichtingen opleggen via een delfstoffendecreet. We leggen wel verplichtingen op over een bepaalde grondschotel die hij zeker moet afwerken. Daarop berusten financiële zekerheden. De stap erna, de realisatie van de nabestemming, is eigenlijk een apart dossier. Het gaat dan niet meer over een ontginningsvergunning, maar over een milieuvergunning voor een bepaalde infrastructuur, die apart misschien ook aan een MER-plicht onderworpen zal zijn. Dat dossier heeft op zich niets te maken met de ontginningsaspecten en het logistieke beheer van een ontginning. Het zijn enkel die zaken die we in een ontwerp van oppervlakte-delfstoffendecreet willen bekijken. De definitieve nabestemming kan immers ver verwijderd zijn van de oorspronkelijke projecten van een ontginning.

Specifiek voor het grind is er sprake van een andere historiek.

De heer Leenders : We hebben lessen getrokken uit het vastleggen van de nabestemming in het grinddecreet. We hebben daaruit geconcludeerd dat dit vastleggen niet wenselijk is. Dit verzwaart het dossier voor het ontginnen enorm, en bemoeilijkt het traject om te komen tot een vergunning. Er worden immers tal van verplichtingen opgenomen in het dossier, terwijl deze verplichtingen pas na de ontginning noodzakelijk zullen zijn.

De heer Van Roo : Deze delfstoffenplannen zijn dus niet bindend. Het zijn beleidsdocumenten die een basis vormen voor een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan. De bindende bepalingen zullen er uiteindelijk komen in stedenbouwkundige voorschriften die gebonden zijn aan een ruimtelijk uitvoeringsplan.

Over die ontginningsmachtiging en die onteigening werd al vaker opgemerkt dat dit een federale bevoegdheid is. We hebben terzake advies van juristen ingewonnen. We hebben ook het advies van de Raad van State terzake. De Raad van State is van oordeel, zij het impliciet, dat men volledig valt binnen de eigen bevoegdheid van artikel 6, paragraaf 1, punt 4 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Een beroep op de impliciete bevoegdheden van artikel 10 van die bijzondere wet is dus overbodig. Wanneer men toch zou oordelen dat dit niet binnen de bevoegdheid van artikel 6 valt, dan is in elk geval voldaan aan alle voorwaarden voor een beroep op de expliciete bevoegdheden van artikel 10 van die wet. Ik

ben geen jurist, maar uit advies van juristen blijkt dat er hier geen overschrijding is.

De heer Eddy Schuermans : De bevoegdheidskwestie is één element. Een tweede element is of dit grondwettelijk is. Dan gaat het over artikel 16. Volgens een deeladvies binnen de SERV is dit niet grondwettelijk, los van de bevoegdheid.

De heer Van Roo : Daarop moet ik u vandaag het antwoord schuldig blijven. Dat is niet mijn specialiteit.

De heer Jean Geraerts : U had het over alternatieven, en vooral dan over delfstoffen afkomstig van buiten de ontginningsgebieden. In de loop der tijden zijn er erg veel delfstoffen opgeslagen. Een voorbeeld zijn de enorme hoeveelheden die bij de verbreding van het Albertkanaal zijn opgeslagen, zeker in de streek van Eigenbilzen en Lanaken. Kunnen we met dit ontwerp van decreet die opgeslagen hoeveelheden opnieuw aanspreken ? Of is dat niet nodig ? Kan dit zomaar ?

De heer Van Roo : Zoals ik in het begin van mijn betoog reeds zei, werd er zoveel mogelijk rekening gehouden met de bestaande regelgeving. De administratie werd geconfronteerd met het feit dat men al die delfstoffen die buiten ontginningsgebieden vrijkomen niet delfstoffen noemt in de milieuregelgeving. Tot spijt van onze administratie noemt men dit 'uitgegraven bodem'. Dat is dan het juridische begrip voor wat in gewonemensentaal grond wordt genoemd. De bevoegdheid daarover ligt niet bij ons, wel bij de OVAM. Het enige dat we in dit ontwerp naar voren kunnen brengen is dat we alle informatie die daarover bestaat zouden moeten hebben, om dit te verwerken in delfstoffenplannen. Zo kunnen we tonen wat een specifiek alternatief betekent. In ons ontwerp staat dus dat alle instellingen, administraties en organisaties die bevoegd zijn voor alternatieven ons deze informatie moeten bezorgen. Terzake wordt er goed samengewerkt. Ik haalde het voorbeeld aan van de bodembeheerorganisatie. De Grondbank zal, in samenwerking met de OVAM, alle grondstofstromen bijhouden in databanken, zodat we daar inzicht in krijgen. Dat zal ons hopelijk toelaten om dit in de toekomst en bij de evaluatie van delfstoffenplannen veel meer in kaart te krijgen.

De heer Jan Laurys : Ik had nog een vraag over de methodiek van die delfstoffenplannen. Ik wil in het midden laten of dit er in de bijzondere plannen of in de uitvoeringsplannen moet komen. Dat u een dynamische behoefteonderbouwing doet, kan ik begrijpen. Dat kan op vrij objectieve basis, maar als

men die behoefte gaat invullen, dan zal veel afhangen van de prioriteiten die u legt. U streeft een evenwicht na tussen het sociale en het economische. Maar op een bepaald ogenblik zal u een keuze moeten maken indien er een vervangmiddel bestaat, zoals het verwerken van baggerspecie in plaats van delfstoffen. Ik vermoed dat het ene procédé meer zal kosten dan het andere. Dit zal dus vaak een financiële afweging zijn. Wie moet die beslissing nemen ?

De heer Van Roo : Wij kunnen weliswaar het voorbereidende werk doen, maar het is de Vlaamse regering die de plannen vastlegt. Het zal dus inderdaad een politieke beslissing worden.

We zouden nu in grote ontginningsgebieden kunnen voorzien, en pas over 3 jaar ontdekken hoe veel alternatieven er zijn. Dat betekent niet dat we die alternatieven dan niet zullen gebruiken en bij die ontginningsgebieden zullen blijven. Het is niet omdat we een grote reserve aanleggen dat we die per se moeten aansnijden, als er ondertussen alternatieven opduiken. We moeten het gebruik van alternatieven zeker stimuleren. Dat moet het uitgangspunt zijn.

De heer Jan Laurys : Dat zal natuurlijk afhankelijk zijn van de financiële implicaties.

De heer Van Roo : Niet alle mogelijkheden zijn even duur. Het komt er vaak op aan om vraag en aanbod op de juiste manier op elkaar af te stemmen. Dat is het probleem met die uitgegraven bodem en die infrastructuurspecie : op zeer korte termijn komt er zeer veel vrij, dus moet op zeer korte tijd de afzet worden geregeld. We hopen dat de recente milieuregelgeving van het Vlarebo daar een oplossing voor kan bieden, dat we via die bodembeheerorganisaties vraag en aanbod meer op elkaar kunnen afstemmen. Op die manier kunnen er meer alternatieven voor primaire delfstoffen worden ingeschakeld.

De heer Jan Laurys : Speelt de Grondbank daar geen rol in ?

De heer Van Roo : Zeker en vast.

De heer Johan Malcorps : In zijn advies zegt de MINA-raad dat er onvoldoende garanties zijn dat de alternatieven echt de voorkeur zullen krijgen. Weliswaar staat in punt 5 onder de algemene doelstellingen dat er moet worden gemeld in welke mate er voor alternatieven wordt gekozen. Eigenlijk zou het principe analoog moeten zijn aan dat van de ladder van Lansink bij de afvalregeling :

eerst moeten alle alternatieve mogelijkheden, zoals secundaire grondstoffen en delfstofvervangende grondstoffen, worden toegepast. Minister Dua is daarmee bezig via het Vlarebo. De Grondbank biedt in die zin mogelijkheden. Eerst moeten die mogelijkheden worden uitgeput alvorens men kan overgaan tot de ontginning van nieuwe grondstoffen.

De MINA-raad stelt voor om naast met subsidies, waarin op het einde van het ontwerp van decreet voorzien is, ook met heffingen te werken. Misschien is dat niet zo populair, maar dat werkt wel sturend en vermijdt dat er al te gemakkelijk tot ontginningen wordt overgegaan. Dit is bovendien een economische stimulans tot hergebruik en recycling van gronden, in plaats van het aansnijden van nieuwe ontginningen. Waarom is het idee van de heffingen niet verder uitgespit ?

De heer Van Roo : Het principe van de ladder van Lansink zou inderdaad gevolgd moeten worden, maar toch zal steeds een aandeel door primaire grondstoffen ingevuld moeten worden. Dit geldt zeker voor welbepaalde delfstoffen. Gelet op het dichtbevolkte land waarin we leven, zal het een moeilijke proces worden om ontginningsgebieden te vinden. Het is dan ook goed dat de overheid daar tijdig aan begint en dit in één geheel bekijkt.

Het is dus goed dat de overheid nu reeds begint te denken aan de plaatsen waar ontginningsgebieden ingetekend kunnen worden. Het is echter niet omdat ze ingetekend zijn, dat enkel die gebieden aangesneden moeten worden. Ondertussen moeten – zoals u terecht zegt – de mogelijke alternatieven maximaal worden ingezet.

Uit recente studies blijkt wel dat er vandaag reeds een limiet zit op de recycling van afvalstoffen. Bouw- en sloopafval wordt reeds voor bijna 90 procent ingeschakeld. De marge om de eco-efficiëntie te verhogen is dus relatief klein, tenzij het aanbod aan bouw- en sloopafval plotseling enorm zou vergoten, want dan zal dat percentage uiteraard ook toenemen. Dit alles wordt goed opgevolgd, en daar wordt rekening mee gehouden in het algemeen delfstoffenplan.

De Vlaamse regering heeft blijkbaar beslist om de heffingen op dit ogenblik niet in te brengen. Dat punt is wel aan bod gekomen, maar werd niet in aanmerking genomen.

De heer Johan Malcorps : Kunt u buitenlandse voorbeelden van heffingen geven om primaire ont-

ginningen te vermijden ? Of van subsidies voor alternatieven ?

De heer Van Roo : Ik heb deelgenomen aan enkele internationale symposia inzake 'mineral planning'. Daar wordt telkens over die heffingen gediscussieerd, en de meningen dienaangaande blijken heel verdeeld te zijn. Sommige landen zijn van mening dat een en ander regelgevend opgelost kan worden, zonder in heffingen te voorzien. Ik kan ook begrip opbrengen voor de ontginningssector die zich afvraagt of hij wel moet opdraaien voor de kosten om andere materialen in te zetten. Daardoor betaalt hij eigenlijk zijn eigen graf. Het kost bijvoorbeeld veel geld om baggerspecie te bewerken met het oog op de inschakeling ervan. Moet dat wel door de ontginningssector worden betaald ? Misschien moet de Vlaamse regering in subsidies voorzien om bepaalde alternatieven te bevorderen.

De heer Johan Sauwens : Ik heb net even de studie doorgenomen die we gekregen hebben. Daarin lees ik bijvoorbeeld dat in Nederland de heffing op maritiem zand slechts één derde bedraagt van de heffing die wordt opgelegd bij landwinning. Zo kan men reguleren en via de kostprijs dan toch in bepaalde mate sturen. Dat element zouden we in een verdere bespreking moeten uitdiepen.

De voorzitter : Ik dank de beide heren voor hun bijdrage en verleen nu het woord aan de heer Mees.

De heer Mees : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, mijn naam is Jan Mees en ik ben directeur van het Vlaams Instituut voor de Zee. Ik werd gevraagd een korte toelichting te komen geven over de problematiek van zandextractie op zee.

Er wordt een nieuw decreet voorbereid dat de zaken op het land regelt en ook ietwat moeilijker maakt. De twee gebaggerde aggregaten worden reeds tientallen jaren met succes gebruikt. De voorbije jaren is er een steeds groeiende interesse voor zeezand. Wereldwijd stijgt het aandeel van de exploitatie op zee tegenover die op het land. Dat heeft uiteraard te maken met de uitputting van bestaande zandgroeven. Er is een groeiende vraag naar zand en grind vanuit de industrie. We verwachten dat het ontwerp van decreet, zoals het nu voorligt, die trend nog zal versterken.

Daardoor wordt er uiteraard naar de zee gekeken. Ik zal even uitleggen hoe die zee eruitziet. Vaak wordt ervan uitgegaan dat het een uniforme zandbak is die geëxploiteerd kan worden. Dat is echter

helemaal het geval niet. Het territoriaal deel is de 12-mijlszone. Daarbuiten en eraan grenzend is er de exclusief economische zone, ook het Belgisch continentaal plat genoemd. Daar hebben we bepaalde bevoegdheden boven de zeebodem, inzake de zeebodem zelf en inzake de ondergrond. Het koninkrijk België heeft dus een aantal duidelijk omschreven bevoegdheden binnen die exclusief economische zone. Een aantal bevoegdheden zijn overgedragen aan het Vlaams Gewest.

De Noordzee is voor een groot deel een uniforme zandvlakte, maar in het Belgische gedeelte is dat zeker niet het geval. Het Belgisch continentaal plat is een complex systeem van zandbanken gescheiden door geulen. Er zijn onder meer de kustbanken en de Vlaamse banken, maar daarnaast zijn er uiteraard ook nog andere. De belangrijkste bank die momenteel geëxploiteerd wordt voor zandwinning, is de Kwintanbank. Daarnaast zijn er natuurlijk nog andere interessante banken met een goede kwaliteit van zand, waar de sector dan ook in geïnteresseerd is. Sommige van deze banken liggen ongeveer 5 kilometer voor de kust, andere liggen 20 tot 25 kilometer buiten de kust.

Het Vlaams Instituut voor de Zee is eigenlijk een coördinatieplatform voor wetenschappelijk onderzoek. We hebben een netwerk van experts aan de Vlaamse universiteiten en wetenschappelijke instellingen. Dat zijn de mensen die in de Vlaamse en de federale instellingen actief bezig zijn met onderzoek naar zand- en grindexploitatie op zee.

Wat de regelgeving op zee betreft, wordt de exploitatie en exploitatie van zand en grind geregeld door de wet van 13 juni 1969, zoals gewijzigd door de wet op het mariene milieu van 20 januari 1999 en de wet van de exclusief economische zone van 1999. De uitvoeringsbesluiten ingevolge de wijzigingen zijn nog niet van kracht. Er wordt dus nog steeds gewerkt volgens de oude KB's van 1974 over de procedures van concessieverlening en van 1977, waarin de exploitatiezones worden bepaald.

Er zijn nu twee exploitatiezones. Dat zijn twee grote gebieden die afgebakend zijn. De vergunningen voor het exploiteren van zand en grind worden afgeleverd door het ministerie van Economische Zaken. Voordat er een vergunning wordt afgeleverd, wordt er advies gevraagd aan het ministerie van Leefmilieu, namelijk aan de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee en ook aan het toen nog federale ministerie van Landbouw met het departement Zeevisserij van het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek.

De stand van zaken is dat er nu een zestiental concessies zijn en dat er drie aanvragen in behandeling zijn. Ik heb vernomen dat er, in het vooruitzicht van een nieuw decreet dat de landzijde gaat regelen, het aantal aanvragen voor nieuwe concessies op zee nu reeds aan het stijgen is.

Dat merken de mensen van de Beheerseenheid van het Mathematisch Model al.

De zandwinningsgebieden bestaan uit concessiezone 1 aan de rechterkant en concessiezone 2 aan de linkerkant waarin de Kwintanbank zich bevindt. Kwintanbank, Buiten Ratel en Oostdijk zijn de belangrijkste banken waar aan intensieve zandontginning wordt gedaan voor de bouwnijverheid en meer bepaald voor de betonindustrie. Er wordt ongeveer 3 miljoen ton zeezand per jaar gewonnen. In de documenten die u hebt ontvangen, kunt u lezen dat in 1998 1,4 miljoen kubieke meter werd gewonnen.

Meer dan 95 percent van de zandontginning gebeurt op de Kwintanbank, want die bank ligt het dichtst bij de kust. De kwaliteit van het zand is op sommige verder gelegen banken zeker even goed, maar vooral om financiële en economische redenen wordt geopteerd voor de dichtste bank. De Vlaamse zandbanken zijn niet identiek voor wat betreft de korrelgrootteverdeling en de kwaliteit van het zand. De zandwinningsactiviteiten gebeuren vooral in het noordwestelijke en centrale gedeelte van de bank. Dat heeft belangrijke gevolgen voor de morfologie en vorm van de bank. Sinds 15 februari is het meest geëxploiteerde deel van de bank voor 3 jaar gesloten : de zandwinning gebeurde te lang te intens op een te klein gebied.

De concessiehouders betalen heffingen aan het ministerie van Economische Zaken. Het ministerie volgt de milieu-effecten op. Het geld wordt verdeeld over drie actoren. Het departement Zeevisserij krijgt een deel, want kijkt naar de effecten van de zandwinning op het macro- en epibenthos. Dat zijn de al dan niet ingegraven bodemdieren die zich op de bodem voortbewegen. Ook de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee krijgt een deel, want houdt toezicht door middel van een black box. Ook het Zandwinningsfonds krijgt een deel, want het subsidieert onderzoeken van diverse groepen. Een groep van de VUB houdt zich bezig met chemische aspecten van de zandextractie, de chemie van het water, de mobiliteit van pollutanten en in gesuspendeerde materiaalsedimenten. Een groep uit Mons houdt zich bezig met de stekelhuidigen, dat zijn de zee-egels of zeesterren, als bio-indicatoren. Een groep geolo-

gen van de universiteit van Gent houdt zich bezig met geomorfologische en sedimentologische kartering.

Over de black box kan ik nog vertellen dat elk ontginningsvaartuig is uitgerust met een automatisch registreersysteem. De BMM beheert het toestel en de verwerking van de gegevens. Het toestel identificeert elk vaartuig en registreert elk traject, datum, tijd, positie, snelheid van baggerpompen, ontginningsplaatsen, reisnummer, enzovoort. Daarmee kan worden gecontroleerd of de grenzen van de concessiezones worden gerespecteerd. U ziet op de slide een voorbeeld van een plaatje uit de black box. De groene lijnen geven de vaartochten van de schepen weer, de rode punten zijn de plaatsen waar werd gebaggerd en zand gewonnen. U merkt dat alles is geconcentreerd op de dichtste kant van de Kwintenberg.

Er is een nieuw KB in de maak. De tekst is nog heel voorlopig, maar bevat reeds een aantal nieuwigheden. Niet langer de minister van Economie, maar de minister van Leefmilieu zal beslissen of een concessie wordt verleend. De zones zullen worden gewijzigd. Er komt een MER-verplichting, maar die zal soepeler zijn dan die voor andere bouwwerken op zee zoals windmolenparken. Ook de heffingen worden gewijzigd. Zandwinning op zee zou interessanter blijven dan zandwinning op land.

De ontginningen op zee hebben natuurlijk gevolgen: zand kan niet onbeperkt worden geëxtraheerd, het is een natuurlijke rijkdom die duurzaam moet worden beheerd. De fysische impact is de belangrijkste. Het gaat daarbij om de interacties tussen de hydrografie, de hydrodynamiek en de sedimentologie in de ontginningsgebieden. Daarnaast is er ook een biologische impact, namelijk de interactie van het fysische gebeuren en de biota, vooral het bodemleven en de visfauna.

Intensieve zandwinning kan de vorm, het volume en de hoogte van de zandbanken grondig veranderen. In dat geval wordt gesproken over een effect op de morfologie van de banken. De morfologie is heel specifiek. Als die wordt verstoord, kunnen de golf- en stromingspatronen voor onze kust veranderen. We hebben dit reeds gemerkt bij de Kwintenberg. De kustbanken fungeren als een soort schokdemper voor de golven. Bij te intensieve ontginningen worden de veranderingen van de stromingspatronen irreversibel. Dat kan leiden tot onomkeerbare veranderingen van de morfologie en granulometrie of sedimentssamenstelling van de zandbanken. Als dat gebeurt, ontstaat een pro-

bleem met de kustverdediging omwille van een grotere golfenergie op de kust.

Hoe dichter bij de kust wordt ontgonnen, hoe groter de kans op kusterosie. Daarvan bestaan reeds voorbeelden in het buitenland, in Frankrijk en in Sydney. Er zijn directe biologische effecten, zoals het verwijderen van dieren, en indirecte effecten, zoals veranderende biologische gemeenschappen ten gevolge van veranderende sedimentkarakteristieken. Het bodemleven hangt sterk samen met de specifieke granulometrie van de bodems. Als die wijzigt, veranderen ook de gemeenschappen. De groep van de RUG heeft een tijdreeks opgebouwd van bodemdieren in de Kwintenberg van voor de zandwinning tot nu. Er is vastgesteld dat de biodiversiteit er is verlaagd. De dichtheden van dieren zijn veranderd, net zoals de soortensamenstelling. Er is een verschuiving van grotere naar kleinere dieren. Dat is een belangrijke verandering in het voedselaanbod, bijvoorbeeld voor jonge vissen.

De taartdiagrammen van 1978 en 1997 geven de samenstelling weer van de bodem op de Kwintenberg. De samenstelling is fundamenteel veranderd als gevolg van intensieve zandwinning. In 1978 kwamen er twee verschillende biologische gemeenschappen voor. In de rode gebieden gebeurde de meeste zandwinning. Dat gaat gepaard met een sterkere erosie. Daardoor is er een soort gat gecreëerd in de Kwintenberg. Omdat dit zichzelf niet herstelt, wordt de zandwinning er voor 3 jaar gestopt.

Er zijn beperkingen voor zandwinning op zee. De zee heeft nog veel potentie, maar er moet met een aantal zaken rekening worden gehouden. De afstand tot de kust is bepalend voor de sector. De Hinderbanken bijvoorbeeld bevatten kwaliteitszand, maar de sector vindt dat te ver. Voor kleine schepen is het economisch niet verantwoord om daar zand te halen. Er zijn ook geologische beperkingen. De kwaliteit van het zand is niet overal gelijk. Hoe verder naar het noorden, hoe homogener het zand en hoe beter de kwaliteit voor de bouwrijverheid. Over de geomorfologische beperkingen heb ik het al gehad. De effecten op de vorm van de zandbank moeten goed in de gaten worden gehouden om niet in problemen te komen met de kustverdediging. Er zijn ook biologische effecten, zoals ik daarnet aanhaalde.

Er zijn daarnaast ook conflicten met andere gebruikers. Zeer belangrijk is natuurlijk de exploitatie van levende rijkdommen. De visserijsector heeft belangrijke historische aanspraken op grote delen van de Belgische kust. Elk extra gebruik in de kust-

gebieden zet de veel geplaagde visserijsector nog meer onder druk. Dan is er het toerisme en de recreatie met de pleziervaart. Tot aan de laagwaterlijn is dat een Vlaamse bevoegdheid. Voorbij die lijn is het een federale bevoegdheid. Een ander aspect is de scheepvaart. Onze kust bevat een van de drukste vaarroutes ter wereld. Er zijn ook baggerwerken om de scheepvaart mogelijk te maken en stortingen van baggerspecie op bepaalde plaatsen. Dat is ook een Vlaamse bevoegdheid met geldstromen naar de federale overheid. Dan moet er rekening worden gehouden met de bouw van windmolens, met militair gebruik en met historische dumpsites. Er is natuurlijk ook een conflict met natuurbehoud. Waardevolle gebieden zijn afgebakend als vogelrichtlijngebied, natura 2000-gebieden, enzovoort.

Die vele gebruikers moeten op een of andere manier worden verzoend. Er zijn daarover een aantal projecten lopende. Het Balansproject van professor Maes van de RUG zal afwegen wat de menselijke activiteiten zijn in het Belgisch deel van de Noordzee. Er wordt een beleidsondersteunend model ontwikkeld met de klemtoon op zeevisserij en zand- en grindwinning.

Een tweede project van professor Maes loopt daarmee parallel. Er zal voor het eerst gepoogd worden voor de zeegebieden een ruimtelijk structuurplan op te maken. Er wordt geprobeerd een optimale ruimtelijke verdeling van alle relevante gebruikersfuncties in kaart te brengen, om zo een evenwicht te vinden tussen economische, milieurelevante en sociale noden in de samenleving.

Een heel belangrijk project van de RUG is specifiek gericht op het onderzoek en de budgettering van aggregaten in de continentale zee. Daarin wordt geprobeerd een integraal kader te creëren voor de studie van mariene sedimenten om beheers- en beleidsvragen over een duurzame exploitatie te kunnen beantwoorden.

De doelstelling van dit project is onder andere een uitbreiding van onze basiskennis over mariene sedimenten. We hebben nog altijd geen goede sedimentkaart van het Belgisch continentaal plat. We weten niet precies waar de interessante zandbodems te vinden zijn. Er zullen ook nieuwe evaluatietechnieken en MER-technieken worden opgesteld. Er zal een cartografie worden ontwikkeld, alsook doelgerichte milieustudietechnieken en -strategieën.

Als de zandwinning op het land wordt beperkt, zal de druk op de zee toenemen. Specialististen zoals ge-

ologen, biologen en rechtsgeleerden, zijn het erover eens dat meer exploitatie op zee zeker mogelijk is. Dat mag echter niet gebeuren zoals het nu gebeurt. Het mogen geen intensieve en gelocaliseerde ingrepen zijn, want dan lopen we een risico op irreversibele veranderingen in stromingspatronen. Dat kan leiden tot een alternatieve stabiele toestand, zowel van de geomorfologie van de banken en de hydrodynamiek van de kust als van de ecosystemen die de banken kenmerken. De algemene boodschap, zonder vooruit te lopen op de resultaten van de studies die ik heb beschreven, lijkt me dat de exploitatie extensiever moet zijn, dus meer gespreid over een groter gebied.

Waar er geëxploiteerd wordt, zullen er net als op het land beheersmaatregelen nodig zijn. Zo kunnen er stukken van concessiezones onontgonnen worden gelaten om de biodiversiteit te behouden, kunnen verschillende gebieden alternerend worden gebruikt, kan de methodologie van het baggeren geoptimaliseerd worden afhankelijk van de aggregaten die worden geëxtraheerd, en kunnen de methodologieën van monitoring en sedimentkarakterisering worden geoptimaliseerd. Er kunnen ook verschillende ontginningspatronen worden opgelegd naargelang er bouwzand of ophoogzand wordt geëxploiteerd. Bijvoorbeeld voor ophoogzand wordt ook gekeken naar de oude dumpsites van baggerspecie, die nu bergen vormt op de zeebodem, en opnieuw kunnen worden afgegraven als ophoogzand.

De algemene boodschap is op te passen met kwetsbare gebieden. Gebieden kunnen kwetsbaar zijn vanuit hydrodynamisch oogpunt, bijvoorbeeld met betrekking tot kustverdediging, en vanuit biologisch oogpunt. Potentiële effecten voor de visserij zijn heel belangrijk. Verdere zandextractie in gebieden die fungeren als paaigebieden of kraamkammers voor belangrijke commerciële vissoorten, is uitgesloten.

Een algemeen advies kan zijn binnen de 6 mijl geen concessiezones toe te kennen, omdat daar het risico op kusterosie het grootst is, en daar de meest kwetsbare natuurlijke gebieden met de hoogste natuurwaarde liggen. Ook als er verder van de kust concessiezones zijn, zal men voorzichtig moeten zijn, want ook daar zijn effecten mogelijk.

Er moeten gebieden worden afgebakend en er is nood aan monitoring van de biotopen, de granulometrie, en de volumes en morfologie van de banken. Er is nog meer en beter onderzoek nodig naar de fysische en biologische effecten van extractie op zee. Geruststellend is dat tal van Vlaamse onder-

zoeksploegen de juiste expertise hebben en actief zijn in deze materie.

De voorzitter : De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens : Mijnheer Mees, welke hoeveelheden zijn nu al ontgind ? Er lijkt inderdaad een sterke toename te zijn. Hoe sterk is die toename ? In welke verhouding staat die tot de ontginning op het land ?

De heer Mees : Ik ken de hoeveelheden op het land niet precies. Er is een stijgende trend. De afgelopen 3 jaar is de winning op zee ongeveer van 2 naar 3 miljoen ton gestegen.

De voorzitter : De heer Sols heeft het woord.

De heer Guy Sols : Mijnheer Mees, u hebt gesproken over twee zandwinningsgebieden, de Kwintanbank en de Thorntonbank. Er zouden zestien concessies zijn verleend, maar slechts drie gebruikt. Waarom is dat zo ?

Naast zandwinning zijn er nog andere beleidsoverwegingen, zoals gasleidingen, kabels en eventueel windmolenparken, die een grote impact op de zandwinning hebben. Hoeveel percent van de banken kan daadwerkelijk worden ontgonnen, rekening houdend met die beperkingen ?

U hebt gezegd dat er rekening moet worden gehouden met een jaarlijkse behoefte aan 12 miljoen ton in Vlaanderen. Er zou 3 miljoen ton uit de winning van zeezand komen. Alles uit zeezand willen halen, zou een stijging tot 400 percent betekenen. Is dat theoretisch en praktisch mogelijk ?

Wat is de kwaliteit van het zeezand ? Heeft het dezelfde kwaliteit als zand dat in Vlaanderen wordt gewonnen ? Zeezand bevat een grote hoeveelheid zout, en de ontzilting heeft een prijs. Heeft dat geen impact op de economische exploitatie ?

De heer Mees : Er zijn zestien concessies toegekend. Ik heb er geen weet van dat er slechts drie worden van uitgevoerd. Er worden nu drie concessies onderzocht. Ik dacht dat er meer concessies werden opgenomen. Er zijn een aantal die momenteel niet geconsumeerd worden.

De heer Guy Sols : Er zouden van de zestien concessies maar drie worden uitgevoerd. Waarom is dat ?

De heer Johan Sauwens : Dat is niet waar, waar haalt u die informatie ?

De heer Mees : Ik denk ook dat er meer concessio-narissen actief zijn en dat de meeste van de toege-kende concessies tot exploitatie zijn overgegaan.

Wat het gebruik van de gebieden betreft, is er een medegebruik door verschillende sectoren die aan het opkomen zijn. Het is moeilijk te voorspellen welke conflicten er zullen zijn in de nabije toekomst. Daarom is het noodzakelijk dat we snel tot een goed ruimtelijk structuurplan komen en dat we niet sector per sector blijven afwachten tot er een bepaalde vraag komt en dan pas nagaan waar bepaalde activiteiten mogelijk zijn.

Bij de windmolenparken bijvoorbeeld hebben we gezien dat er concessieaanvragen zijn gekomen die zich op plaatsen richten waar andere sectoren ook interesse voor betonen, maar die op snelheid worden genomen, de zandwinningssector in de eerste plaats. We zouden eerst een ruimtelijke omlijsting moeten vastleggen waar men zegt in welke zones zandwinning wel of niet kan en welke zones worden gereserveerd voor windmolenparken.

Wat de potentie betreft, worden de verder gelegen gebieden, namelijk de Hinderbank, nog zeer weinig gebruikt voor de huidige technologie voor wind-energiewinning. Ook is er weinig interesse van de zandwinningssector. Ik denk dat verschillende sectoren in deze zone nog veel plaats kunnen krijgen, rekening houdend met het traditioneel gebruik door de visserij. Elke nieuw gebruik dat in het Belgische continentaal plat wordt gepland, neemt visgronden af van de visserij die zich daardoor stukje bij beetje meer bedreigd voelt.

De geologen zeggen me dat er een grote stijging mogelijk is in de winning van zand in de zeegebieden. Er is veel ruimte om het volume zand dat uit de zeegebieden wordt geëxtraheerd, sterk te verhogen op voorwaarde dat men dit zeer extensief doet. Men moet niet alles concentreren op één bank omdat men dan het risico loopt dat die uitgeput raakt en verdwijnt. Om te weten hoeveel het precies is, hebben we de Maribastudie nodig die in kaart zal brengen waar welke kwaliteit van zand te vinden is op het Belgisch continentaal plat. We hebben tot hier toe altijd gekeken naar de dichtstbij gelegen banken. Van bijvoorbeeld de Kwintanbank weet de sector perfect op welke plaatsen welke kwaliteit van zand te vinden is, maar van de verder gelegen banken, die economisch minder interessant zijn om te exploiteren wegens de hoge transportkosten, weten we het nog niet.

De kwaliteit van marinezand is zeer goed. Er zijn problemen in bepaalde gebieden omdat er wat

meer schelpgruis in zit, maar qua granulometrie is dat zand van uitstekende kwaliteit. Ontzilting is niet voor alle toepassingen noodzakelijk en is geen onoverkomelijk technisch probleem. De vroegere verschillen tussen marinezand en zand van de landzijde, zeker voor de betonindustrie, zijn verwaarloosbaar geworden.

De voorzitter : De heer Geraerts heeft het woord.

De heer Jean Geraerts : U zegt dat een gedeelte van de Kwintenbank voor 3 jaar stilgelegd is. Betekent dat dat na 3 jaar die zandbank terug is aangevuld ? Dan zou er een onbeperkte mogelijkheid bestaan om banken te ontginnen, omdat ze na een aantal jaren terug worden aangevuld.

Wat zijn de mogelijkheden voor wat wordt opgehaald bij baggerwerken ? Baggerwerken dienen volgens mij alleen om de scheepvaart mogelijk te maken. Haalt men hierbij ook een bruikbaar product boven ?

Hoe zit het met de stijging van de transportkosten als men verder van de kust ontgint ? Dat kan toch niet zo groot zijn, want men moet toch maar een paar mijl verder varen ?

De heer Mees : Wat betreft het herstel van de Kwintenbank, zal altijd worden gestreefd naar exploitatieniveaus waarbij de normale sedimentatieprocessen die bank op volume houden. Nu is door een te intense exploitatie op een bepaald stuk een put ontstaan waarvan wordt gevreesd dat de natuurlijke sedimentatieprocessen dat gat niet meer zullen dichten. Daarom werd ingegrepen.

Als men komt tot een extensieve exploitatie waarbij de exploitatie wordt gespreid over de hele bank bijvoorbeeld of wordt verdeeld over verschillende concessiezones, dan kan men drempels berekenen waarboven niet mag worden ontgonnen. De natuurlijke sedimentatieprocessen voor onze kust zullen bij een lage exploitatie-intensiteit die banken in vorm houden.

De baggerwerken worden inderdaad uitgevoerd om onze Vlaamse havens toegankelijk te houden voor de scheepvaart. De enorme massa specie wordt in aangeduide dumpingzones gelost. Het materiaal dat wordt gebaggerd is zeer fijn, veel fijner dan het sediment waar de zandwinnings- en de bouwindustrie in geïnteresseerd zijn. Dat is een eerste probleem. Die specie kan wel geschikt zijn voor ophogingen, bijvoorbeeld. Een bijkomend probleem met die specie is dat ze vaak vervuild is. Men moet eerst de kwaliteit van de baggerspecie

nagaan en de aanwezigheid van zware metalen en andere pollutanten onderzoeken, voor men ze een bestemming kan geven.

Wat die transportkosten betreft : ik ben geen econoom. Ik weet dit dus niet. In vroegere gesprekken bleek het geen groot probleem om dieper in zee te gaan. Nu hoor ik steeds vaker dat men een soort compensatie wil voor die concessiehouders die verder moeten gaan. Men zegt me dat dit enkel interessant is voor grote schepen, bijvoorbeeld om andere banken te exploiteren. Voor de kleine schepen, die nu concessies op de Kwintenbank hebben, zou het economisch veel minder interessant zijn om verder te varen, maar ik ken die cijfers niet. U zult dat moeten vragen aan de vertegenwoordigers van de sector.

De heer Johan Sauwens : U had het over mariene grindwinning. Zijn de voorraden even groot als voor zand blijktbaar het geval is ?

De heer Mees : Die voorraden zijn veel kleiner. Er wordt niet zoveel grind gewonnen op zee. De regelgeving bepaalt de modaliteiten voor zowel zand- als grindextractie, dus de extractie van mariene aggregaten in het algemeen. De grindwinning op zee is momenteel eigenlijk verwaarloosbaar klein.

De heer Jan Laurys : Daarnet zei u dat men beslist heeft over te gaan tot een stop voor 3 jaar op een deel van de Kwintenbank. Hoe verloopt die procedure ? Wordt er een advies gegeven, waarna de minister beslist ? Of is er sprake van een soort zelfcontrole ?

De heer Mees : Dat is een louter federale bevoegdheid, namelijk van het federale ministerie van Leefmilieu. De Beheerseenheid van het Mathematisch Model Noordzee en Schelde-estuarium is belast met het toezicht. Dat doet ze door middel van de 'black boxes', de registratieapparaten die elk schip geactiveerd moet hebben als het gaat baggeren. Al die gegevens worden geregistreerd en regelmatig geanalyseerd. Zo kan men van elk schip controleren of het al dan niet actief is geweest in de verboden zone.

De heer Eddy Schuermans : Hoe verhoudt deze manier van werken op zee zich qua kostprijs tot de ontginning op het land ? Wordt dat bestudeerd ? De economische factor moet hier immers ook worden bekeken, naast de andere waar u op wees, zoals de ecologische factor en de factor van de visserij.

De heer Mees : Ik ken de cijfers niet, maar men zegt me dat zand winnen op zee een interessant alternatief is, dat eigenlijk goedkoper uitkomt dan het winnen van dezelfde volumes aan de landzijde, zeker gezien de beperkingen en de heffingen waarin steeds meer wordt voorzien aan de landzijde. Het is alleszins economisch interessanter voor de sector om meer op zee te gaan exploiteren. Dat er steeds meer aanvragen komen voor winning op zee, toont aan dat dit economisch interessant is.

Mevrouw Veerle Declercq : De wettelijke regeling voor de winning op zee is louter federaal, als ik het goed begrijp. Vanuit dit parlement kan er niets worden geregeld ?

De heer Mees : Inderdaad.

De voorzitter : Ik dank de heer Mees voor zijn bijdrage en geef het woord aan de heer Devisch van de Boerenbond.

De heer Devisch : Mijnheer de voorzitter, zodra er sprake is van ontginning, zijn wij betrokken partij. Elke ontginning gebeurt per definitie in de open ruimte, waar ook de land- en tuinbouwers actief zijn. Zo ontstaat onvermijdelijk een spanningsveld tussen de ontginningssector en de land- en tuinbouwers. Landbouwgrond is een fundamenteel productiemiddel voor teelten, weiden en ruwvoeders. Zonder grond is er gewoonweg geen landbouw.

Onze organisatie draagt een zekere verantwoordelijkheid ten aanzien van het platteland. Het gaat hier om een landelijke beweging. Als er over ontginningen wordt gesproken, moeten de plattelandsbewoners ook de kans krijgen hun mening te uiten.

Op macroniveau wil ik het hier over de structuur van het buitengebied hebben ; op microniveau, over de weerslag van de ontginningen op de land- en tuinbouwbedrijven.

De ontginningen bedreigen de bestaande en de gewenste structuren. Ik heb begrip voor de behoefte aan nieuwe ontginningsgebieden. Eerst moet uit behoeftestudies evenwel onomstotelijk blijken dat er geen andere mogelijkheid is om deze grondstoffen te bekomen. Een grondige evaluatie is noodzakelijk.

De locatie van de ontginningen is minstens even belangrijk. De ontginningsbedrijven willen uiteraard grondstoffen winnen op de meest rendabele plaatsen. Hoewel dit logisch klinkt, mogen we niet vergeten hoe complex de situatie eigenlijk is.

De ontginningen hebben nadelen voor de mensen die in deze gebieden wonen en werken. Dit ontwerp van decreet heeft in de land- en tuinbouwsector voor heel wat onzekerheid gezorgd. De toekomstige beschikbaarheid van gronden wordt steeds onzekerder. In het agrarisch gebied worden steeds nieuwe aanspraken op landbouwgronden gemaakt. Ik denk hierbij aan natuurgebieden, landschappen, industrieterreinen, woningbouw en stads- en andere bossen. Nu zouden hier ook de ontginningsgebieden aan worden toegevoegd.

Het RSV is meer dan 5 jaar geleden goedgekeurd. Volgens het RSV is 750.000 hectare voorbehouden voor de landbouw en moet de agrarische structuur gelijktijdig en gelijkwaardig worden afgebakend met de andere structuren die aanspraak op de open ruimte maken. Dit is de enige goede aanpak om een duurzaam evenwicht in het ruimtegebruik in het buitengebied te realiseren.

De agrarische structuur is nog steeds niet afgebakend. Er worden wel steeds meer claims op landbouwgronden gelegd. In het kader van het decreet op het natuurbehoud wordt het VEN afgebakend. Ook voor beschermde landschappen, vogelhabitatrichtlijngebieden, overstromingsgebieden, bosuitbreidingsgebieden en stadsbossen worden claims op landbouwgronden gelegd. Uiteindelijk zal voor de landbouwsector enkel de grond overblijven die de andere sectoren niet willen. De landbouwgronden zullen een restgebied vormen. Er gaan momenteel al veel voor de landbouw bijzonder waardevolle terreinen verloren. We kunnen ons hiermee niet verzoenen.

Er wordt vaak gezegd dat de ontginningsactiviteiten geen blijvende invloed op het ruimtegebruik zullen uitoefenen. In het kader van de nabestemming zullen de ontginningsgebieden weer in een op de oorspronkelijke staat lijkende staat worden hersteld.

Wat de nabestemming landbouw betreft, maken we ons evenwel geen illusies. In het verleden heeft ongeveer 50 percent van de ontginningsgebieden de nabestemming landbouw gekregen. In de toekomst zal dit percentage heel wat lager liggen. Heel wat ontginningsgebieden zullen de nabestemming natuur of recreatie krijgen. Aangezien de nabestemming landbouw zeer duur is, wordt vaak voor een gemakkelijker oplossing gekozen. Heel wat ontginningsgebieden gaan dan ook definitief voor de landbouw verloren.

De globale afweging moet rekening houden met de ingrijpende gevolgen van de ontginningen voor het buitengebied. Zowel de lokale gemeenschappen als de bestaande landbouwstructuren worden met deze gevolgen geconfronteerd.

De ecologische aspecten worden door middel van de milieuvergunningprocedure en het MER beoordeeld. De andere gevolgen van de ontginningen komen meestal niet aan bod. Ik zou dan ook willen pleiten voor het opstellen van een LER, een landbouweffectenrapport, om de keuze van de locatie en van de nabestemming van een ontginningsgebied te toetsen aan de gevolgen voor de bestaande en de gewenste landbouwstructuren.

Het moet de afweging mogelijk maken of er alternatieve locaties zijn met een kleinere impact op de landbouwstructuur. De gronden met de laagste landbouwkundige en structurele waarde moeten eerst worden aangesproken. Uit de beleidsbrief van minister Gabriëls blijkt dat voor een aantal grondstoffen de ruimtelijke afweging, met inbegrip van de nabestemmingen, reeds zeer ver is gevorderd. We hebben grote twijfels of de gevolgen voor de landbouw en de lokale gemeenschappen in rekening gebracht zijn. Dit is voor de Boerenbond onaanvaardbaar. Zolang de agrarische structuur niet is afgebakend, mag geen voorafname gebeuren op het ruimtegebruik in het buitengebied. Landbouw is meer dan een opvullende activiteit. Landbouw is meer dan het beheer van dat deel van de open ruimte waarop niemand aanspraak maakt !

Wat het microniveau betreft, zal volgens ons de rechtsonzekerheid van de grondgebruiker en eigenaar toenemen. Cultuurgrond is die grond die levensnoodzakelijk is voor een bedrijf. Op dat vlak moet er een minimum van rechtszekerheid worden geboden. Het ontwerp van decreet speelt daar niet op in. Het ontwerp roept namelijk de zogenaamde ontginningsmachtiging in het leven : een toelating die door de administratie kan worden afgeleverd om te starten met ontginning wanneer er geen akkoord is met de eigenaar. De ontginning krijgt daarbij het recht om percelen die eigendom blijven van de eigenaar te ontginnen. Indien om een of andere reden de ontginningsmachtiging achterwege blijft, kan de overheid overgaan tot onteigening ten algemene nutte voor rekening van de ontginnende onderneming.

Daar zit een groot probleem. Het gaat om privé-bedrijven die voor privé-doeleinden ontginnen. Dit leidt toch wel tot een inbreuk op het eigendomsrecht. Er zal immers worden onteigend ten voordele van een privé-onderneming. Hiermee worden de

belangen van de ontginningssector tot algemeen nut verklaard. We hebben het daar heel moeilijk mee.

Het is echter niet alleen de eigenaar die getroffen wordt in zijn eigendomsrecht bij een dergelijke procedure, ook de gebruikers. De meeste boeren zijn geen eigenaar. Het decreet voorziet weliswaar in een financiële compensatie. Dit lost het probleem echter niet op. Er zullen ook gevallen zijn waarbij het verlies aan cultuurgrond voor een bedrijf dermate groot is dat de verdere exploitatie niet meer leefbaar is. Wat dit betreft, moet het ontwerp grondig worden bijgestuurd. Een financiële tegemoetkoming lost het probleem van de getroffen landbouwer niet op. Hij moet kunnen beschikken over een gelijkwaardig perceel in het omliggende gebied.

De Vlaamse regering speelt reeds geruime tijd met de idee om een grondenbank op te richten, om landbouwers die het gebruik van percelen verliezen omwille van natuur- of andere redenen, een ander gelijkwaardig perceel ter beschikking te stellen. Ik hoop dat dit ook in de praktijk functioneert en dat, indien nodig, het verlies van een heel bedrijf kan worden gecompenseerd.

Het ontwerp gaat ervan uit dat de mogelijkheid voor Vlaanderen om te voorzien in zijn grondstoffenbehoeften van groot algemeen belang is. Privé-bedrijven krijgen ongeziene faciliteiten om aan dit algemene belang invulling te geven. Het is niet meer dan normaal dat er niet alleen wordt gesproken over 'ten algemene nutte' maar ook 'ten algemene koste'. We mogen de boeren niet vragen deze sectoren op een onrechtstreekse manier te bekostigen.

Mijnheer de voorzitter, geachte leden van de commissie, ik wil u een aantal conclusies voorleggen. De volledige agrarische structuur moet zo snel mogelijk worden afgebakend zodat de landbouw zijn rol als structurerend element van het buitengebied volwaardig kan spelen. Zolang de agrarische structuur niet is afgebakend, mag geen voorafname worden gedaan in het buitengebied. Landbouw is geen opvulling van restructuur.

In elk geval moet op zijn minst voor elke ontginning een 'landbouweffectenrapport' worden opgesteld, zodat rekening kan worden gehouden met mogelijke alternatieve locaties die minder bedreigend zijn voor de bestaande of gewenste agrarische structuur.

De gevolgen voor de lokale gemeenschappen reiken verder dan de milieueffecten van ontginning. Deze gevolgen moeten in kaart worden gebracht en geëvalueerd vooraleer van een definitieve beslissing sprake kan zijn.

Indien, ten vierde, in naam van het algemeen belang individuele rechten van grondgebruikers worden ingeperkt, moeten deze volledig worden gecompenseerd zodat ze hun bedrijf in gelijkwaardige omstandigheden kunnen voortzetten, desnoods op een andere plaats. Dit impliceert de terbeschikkingstelling van alternatieve gronden. Bedrijven die ernstig getroffen worden door de ruimte-inname voor ontginning, kunnen hun bedrijf door de ontginningse onderneming of de overheid verplicht laten opkopen.

Mijnheer de voorzitter, tot daar mijn conclusies. We hebben dus zowel op macro- als op microgebied een aantal indringende vragen. We verzoeken u daarmee rekening te houden bij de verdere behandeling van dit ontwerp van decreet.

Mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever : Zijn er, wat het landbouweffectenrapport betreft, voorbeelden in andere gebieden of sectoren te vinden ? Blijkt dit een goed instrument te zijn ?

De heer Devisch : Dit is me niet bekend, hoewel we daar reeds herhaaldelijk navraag naar gedaan hebben. Landbouw is niet alleen puur economisch een belangrijke sector, maar ook op het vlak van het gebruik van de ruimte. Een klein verschil op andere domeinen zou kunnen leiden tot een redding van landbouwgronden. We vinden het dus noodzakelijk dat dit zou gebeuren.

De heer Jan Laurys : Ik wens nog even terug te komen op de opmerking van de heer Schuermans. Met betrekking tot het standpunt van de SERV, waarover geen consensus bestond, verwijst de Boerenbond uitdrukkelijk naar de Grondwet, een element dat u niet hebt aangehaald.

De heer Devisch : Die opmerking werd inderdaad door de Boerenbond gemaakt omdat onze jurist zich daar ernstige vragen over stelt. Ikzelf ben geen jurist, en daarom heb ik dat niet aangekaart. Men moet zich in dit verband de vraag stellen wat nu de definitie is van 'openbaar nut' en van 'algemeen nut'.

Het gaat hier trouwens om belangrijke economische activiteiten. De vraag is evenwel in hoever men die als 'van algemeen nut' kan bestempelen. Ook voor mij is dit een ingewikkelde materie

waarop ik niet expliciet ingegaan ben omdat dit door de SERV werd behandeld en omdat het reeds eerder ter sprake is gekomen.

Mijnheer de voorzitter, het zou misschien goed zijn eens na te laten gaan of de argumentatie van onze juridische dienst wel correct is.

De voorzitter : Ik dank de heer Devisch voor zijn uiteenzetting en verleen nu het woord aan de heer Van Buggenhout van het actiecomité 'Zand erover'.

De heer Van Buggenhout : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, wij zijn de vertegenwoordigers van het actiecomité 'Zand erover' uit het Noord-Limburgse Bree dat ontstaan is naar aanleiding van plannen voor een grootschalige zandwinning in onze buurt. Naar aanleiding van die plannen zijn we gaan nadenken over het fenomeen van de zanden grindwinning in Vlaanderen. We hebben ons daarbij de vraag gesteld of dit wel echt nodig is en zijn op zoek gegaan naar een alternatief grondstoffenbeleid.

Ik ben 54 jaar en volg al sinds mijn 18e de politiek. Wat mij in Vlaanderen opvalt, is dat het beleid eigenlijk nooit spreekt over bevolkingsdichtheid. Dit begrip vinden we blijkbaar enkel terug in de lessen aardrijkskunde, maar niet – of nagenoeg niet – in politieke discussies.

Uit de bevolkingsdichtheidscijfers in West-Europa blijkt dat Vlaanderen – en niet Nederland zoals velen denken – de hoogste bevolkingsdichtheid heeft van West-Europa. Uit die cijfers moet men strategische conclusies trekken. We moeten ernaar streven om de open ruimte zo zorgzaam mogelijk aan te wenden. Als er alternatieven zijn, zoals maritieme zandwinning of import van materialen uit landen met een lage bevolkingsdichtheid, dan moet men daar zeer ernstig over nadenken.

Ik woon in Bree in het gebied dat wordt geïsoleerd door die plannen. Dat is eigenlijk een grootschalig landbouwgebied in Noord-Oost-Limburg, dat gespreid is over verschillende gemeenten en voor een stuk ook in Nederlands-Limburg ligt. We moeten toch pogen om dat landbouwgebied in stand te houden.

Volgens sommigen zullen in de toekomst alle bedrijven naar Oost-Europa moeten worden verlegd. Ik blijf er dan ook bij dat we moeten pogen om in die portefeuille van de Vlaamse economie toch ook nog land- en tuinbouwproducten te handhaven. Daarvoor is natuurlijk zeer veel grond nodig. Dat

pakket of assortiment met betrekking tot de toekomst van de Vlaamse economie moet in ieder geval zo gediversifieerd mogelijk worden gehouden.

Als economist geloof ik sterk in de kracht van de creativiteit van de markteconomie. Ik weet ook wel dat stopzetting van zand- en grindwinning op het vasteland in Vlaanderen problemen met zich zal meebrengen. Problemen zijn er echter om mensen te stimuleren om creatief te zijn.

In 1993 heeft het Vlaams Parlement beslist om in Limburg een streep te trekken onder de grindwinning. Daarmee kreeg het bedrijfsleven het signaal dat we een nieuwe richting moesten inslaan. Ik vind dat men die spelregels ernstig moet blijven nemen.

Ondernemen en investeren vergt immers toch een minimale stabiliteit van de omgeving. Een aantal bedrijven hebben op dat decreet geanticipeerd en zijn gaan investeren in alternatieven. Wij zien in dat verband de volgende alternatieven. Een eerste alternatief is de maritieme zandwinning. Daar zitten echt serieuze kansen in.

Mijns inziens moet dit trouwens ook niet beperkt blijven tot het Belgisch continentaal plat. Mensen uit de sector spreken over actieradiussen voor die ontginningschepen van 350 tot 400 kilometer. We mogen in dit verband niet vergeten dat in de Europese Unie het principe geldt van het vrije verkeer van goederen. Er moet hier ook worden verwezen naar import uit landen met een lage bevolkingsdichtheid, zoals Noorwegen. Daar zijn dan natuurlijk wel transportkosten aan verbonden, maar economisch gezien moet dat ongetwijfeld toch wel goed haalbaar zijn.

Geef de landbouw toch nog kansen. We zitten momenteel in een onzeker klimaat. Het is gevaarlijk om nu onherroepelijke beslissingen te nemen, zoals de vernietiging van landbouwgrond.

Ik ben ook altijd een beetje bang dat de landbouw het slachtoffer is van een aantal structurele problemen van de Vlaamse en van de Belgische economie. We zitten met het probleem van de hoge loonkosten in België. Moeten de landbouwers daarvoor opdraaien? Het probleem van de concurrentiekracht heeft ook daarmee te maken en is dus zeker niet alleen een kwestie van goedkope grondstoffen voor de bedrijven.

De heer Eddy Schuermans : De heer Sauwens en ik hebben de kans gekregen om over de locatie en over uw organisatie te spreken met minister Gabriels, zowel in Bree als hier tijdens een interpellatie. Stelden zijn antwoorden u gerust of maakt u zich nu grote zorgen?

De heer Van Buggenhout : Ik wacht de geschreven tekst af van de verklaringen van de minister om er een uitspraak over te doen. Ik wil dit gesprek beperken tot het alternatief grondstoffenbeleid.

De heer Mathieu Boutsen : U bent econoom en schrijft dat de marktprijs sterk onderhevig is aan transportkosten, maar ook concurrentieel aan die van de Vlaamse delfstoffen. De grondstoffen zijn ook aanwezig in zee. Kunt u de algemene kostprijs inschatten van zandwinning op zee en van traditionele zandwinning?

De heer Van Buggenhout : Ik heb geciteerd uit de toelichting als bijlage bij het ontwerp van decreet. Als buitenstaander is het niet makkelijk om inzage te krijgen in de kostprijscalculatie. De bedrijven lopen daarmee niet te koop. Ik stel wel vast dat de maritieme sector volop oprukt in België. Er zijn opslagplaatsen in Oost- en West-Vlaanderen en zelfs in Luik. Het Albertkanaal is een prachtig transportmiddel, maar wordt veel te weinig gebruikt. Nochtans heeft de renovatie miljarden gekost. Net als Luik is ook Limburg bereikbaar voor materiaal uit de zee en invoer uit Noorwegen.

De kostprijs kan veranderen omwille van substitutie- en innovatieprocessen. Een hoge prijs kan immers een stimulans betekenen voor nieuwe uitvindingen en die zullen prijsdalingen tot gevolg hebben. Alles komt neer op een wisselwerking tussen vraag, aanbod en innovatie. Ik geloof in de kracht van de markteconomie. We zijn voldoende flexibel om de zaken onder controle te houden.

Vlaanderen moet leefbaar blijven. Mensen moeten fatsoenlijk kunnen wonen. Vlaanderen is al extreem dichtbevolkt. Dat vormt een uitdaging voor het beleid. Innovatie is de enige oplossing, maar komt er pas wanneer we met de rug tegen de muur staan. Tot dan blijft iedereen knoeien.

De heer Mathieu Boutsen : Het grinddecreet werd gemaakt in 1993. Welke alternatieven werden sindsdien ontwikkeld?

De heer Van Buggenhout : Dat weet ik niet, ik ben maar een gewone burger die enkel een signaal wou sturen naar het parlement. We waren immers geschrokken van de plannen voor een grootschalige

zandwinning in Bree die uit de lucht kwamen vallen. Schijnbaar was er geen sprake van een discussie. Via onze acties wilden we u aanzetten om wel te discussiëren en om een en ander bij te sturen. Ons comité bestaat uit gewone inwoners van de gemeente, landbouwers en natuurliefhebbers. Er zijn stille en actieve vennoten. Wij nemen onze democratische verantwoordelijkheid op door niet te zwijgen.

De heer Jan Laurys : U schrijft in uw tekst dat in Bree een landbouw- en stiltegebied wordt bedreigd. Ik meen echter dat nog niets zeker is, dat de behoefteraming, de afbakening en dergelijke nog moeten gebeuren. Vanwaar uw bezorgdheid? Hebt u concrete aanwijzingen? Weet u meer dan de commissieleden?

De heer Van Buggenhout : Ik verwijs naar de techniek van de proefballon: een idee wordt gelanceerd en als de burgers niet reageren, dan is de weg vrij voor de uitvoering van het idee. Die techniek is zo oud als de samenleving. We werden geconfronteerd met plannen en ik vind het democratisch dat burgers daarop kunnen reageren. Ik heb de minister vorige week bezig gehoord, en ik kreeg de indruk dat dit in Bree niet zou doorgaan. Ik ben natuurlijk geen politicus en schat dat misschien verkeerdt in. Ik moet de geschreven tekst nog bestuderen.

Ik ben naar hier gekomen om te stimuleren dat er goed wordt nagedacht over het grondstoffenbeleid in heel Vlaanderen. Er moeten kansen worden gegeven aan maritieme zandwinning, aan alternatieven en aan de import uit andere landen, zoals Noorwegen en Schotland. Als we op die manier landbouwgrond kunnen redden, dan vind ik dat belangrijk. De landbouwondernemingen worden te lichtzinnig opgeruimd. Boeren zijn een kleine minderheid en electoraal niet meer interessant. Die kunnen zich onvoldoende verdedigen, en dan schiet ik wakker.

De voorzitter : De heer Sols heeft het woord.

De heer Guy Sols : Mijnheer Van Buggenhout, u hebt het over alternatieven voor zand. Waar denkt u dan aan?

De heer van Buggenhout : Er kunnen in de bouwprocessen andere materialen worden gebruikt, zoals plastic. Dit brengt een substitutieproces op gang. Als iets duur wordt, wordt er gezocht naar alternatieven. Die komen dikwijls uit totaal onverwachte hoek.

Natuurlijk blijven primaire delfstoffen zoals grind en zand nodig, en daarom moet maritieme zandwinning kansen krijgen. Grind kan bijvoorbeeld ook uit Wallonië worden geïmporteerd. Er wordt toch overal ter wereld gebouwd, zonder dat daar grind is? Ik geloof sterk in het substitutieproces. Dat is markteconomie. Een van de hoekstenen van de Europese Unie is het vrije verkeer van goederen. Waarom zouden we niet importeren uit het Engels Continentaal Plat of uit Noorwegen? Dat land stimuleert de export van grind. Er wonen veertien mensen per vierkante kilometer. Wat kan hen een rots minder schelen?

Als we de sector stimuleren, zal die de investeringsportefeuille herschikken en zal worden geïmporteerd uit andere landen. Dat is haalbaar. Vlaanderen is 13.000 vierkante kilometer klein, een speldekop. Zullen we blijven putten graven? Ik geloof in de markteconomie en de creativiteit van mensen. De landbouwgrond is een eeuwigdurend productiemiddel. We moeten uitkijken wat we daarmee doen.

De voorzitter : Mevrouw Declercq heeft het woord.

Mevrouw Veerle Declercq : Ik wil uitdrukkelijk ingaan tegen de gedachte dat de zee onuitputtelijk is. Er zijn mogelijkheden, zoals ook in Noorwegen, maar we mogen niet vergeten dat de wereld beperkt is. Hergebruik en zoeken naar echte alternatieven is daarom enorm belangrijk.

De heer Van Buggenhout : Ik ben het met u eens dat we de alternatieven goed voor ogen moeten houden. We moeten echter ook rekening houden met de beperkte flexibiliteit van mensen. Er zal nog een tijd nodig zijn om een en ander uit de zee te halen, en uit Noorwegen. Ik deel echter uw bekommernis. Daarom hebben we ook die drie elementen naar voren gebracht: maritieme zandwinning, materialen uit landen met een extreem lage bevolkingsdichtheid, en alternatieve grondstoffen.

We willen ons niet uitsluitend daarop vastpinnen. We moeten immers ook de mensen uit de sector van de continentale zand- en grindwinning uitwegen bieden, bijvoorbeeld naar Noorwegen en Schotland. In elk geval moeten we in Vlaanderen op het vasteland durven afbouwen, gezien de hoge bevolkingsdichtheid, de hoogste van West-Europa. Dat is weinig bekend.

De voorzitter : De heer Houben van Marmorith heeft het woord.

De heer Houben : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, grofweg kunnen we zeggen dat we het probleem dat vandaag ter tafel ligt, met 50 percent hebben gereduceerd. We houden ons namelijk bezig met substituten voor zand en grind. Het grinddecreet bestaat al sinds 1993, maar reeds in 1982 hebben we de eerste onderzoeken gedaan naar mogelijkheden om materiaal te besparen. Op dat ogenblik ging het nog om gewone bouwstenen.

Het heeft ons altijd beziggehouden dat we zuinig met materiaal moeten omgaan. We zullen echter nooit beton kunnen maken zonder zand en grind. We proberen het echter zo weinig mogelijk te gebruiken, en als we het gebruiken, willen we het voor een tweede of derde leven kunnen recupereren.

Het idee waar we van uitgaan, is een ontwikkeling die we al enkele jaren testen via een Deens patent. Op dit ogenblik zijn we aan onze vierde generatie van draagvloeren toe. Daarbij vervangen we in de neutrale zone van een betondek het beton door een holle ruimte die gemaakt is van polyethyleenafval. Ik toon u daar een afbeelding van. Het ziet eruit als een afgeknotte piramide. We hebben het ook schematisch voorgesteld.

De druk van een schaarste maakt mensen creatief. Als het moet, wordt er gezocht naar alternatieven. Zonder die druk wordt er niet verdergezocht.

Dit materiaal vervangt een deel van het beton. We kunnen tussen de 30 en de 50 percent van het materiaal uitsparen. Dat heeft te maken met het feit dat in een betondek de trekzone zich onderaan bevindt, en de drukzone bovenaan, terwijl de middenzone neutraal is. In die neutrale zone moet zo weinig mogelijk beton zitten, want die draagt niet meer bij tot de sterkte, en vormt bovendien een dood gewicht. We vervangen het beton daar dus door holle ruimtes.

Dat valt het eenvoudigst te vergelijken met een gewone kanaalplaat, een hol gewelf. Daarin worden holle ruimtes gemaakt in één richting. Het voordeel van dit systeem is echter dat we holle ruimtes in twee richtingen maken, zodat de vloeren in twee richtingen kunnen dragen. Op die manier besparen we de balken die normaal in een draagvloer nodig zijn. De balken vallen weg, en in de neutrale zone valt er ook nog materiaal weg.

Zo kunnen we ook de inbouwhoogte van een gebouw reduceren. In een gebouw van zes of zeven

verdiepingen hoog kunnen we daardoor een extra verdieping maken met dezelfde bouwhoogte. Met een vorige generatie van ons product, het bubble-decksysteem, hebben we in Rotterdam een gebouw gezet van 33 verdiepingen, waarin 3 verdiepingen extra konden worden gebouwd, dankzij de toepassing van dat systeem.

We maken het nog steeds, met ballen in de vloer, maar dat heeft ook nadelen op productietechnisch vlak. Dit systeem daarentegen kan volledig geautomatiseerd worden. Bovendien zijn de kunststof inbouwdelen van dit systeem stapelbaar voor het transport, terwijl we voor het dubbeldeksysteem enorme volumes moesten transporteren. Dit zal gewoon in pakketten uit de fabriek worden geleverd. We kunnen er vele vierkante meters van stockeren.

De voorzitter : De heer Geraerts heeft het woord.

De heer Jean Geraerts : Mijnheer Houben, geen enkel gebouw blijft voor eeuwig, dus ook uw gebouwen zullen ooit afgebroken worden. We spreken hier over alternatieven, en een daarvan is uiteraard de recuperatie van materialen. U voegt aan beton bepaalde producten toe, chemische of andere. Zijn ze dan nog recupereerbaar ? Kunnen ze nog worden gemalen voor hergebruik ?

De heer Houben : Ik zei al dat dat belangrijk is. Sinds de jaren tachtig maken we holle ruimtes of lichtere ruimtes in de betondekken. Destijds maakten we ook al de breedplaten die we nog steeds maken. Daarbij worden in de neutrale zone polystyreenblokken gestort van 50 tot 60 centimeter breed en 3 tot 4 meter lang. Zo kregen we een soort van ribbenvloer. Het nadeel van dat systeem is dat zulke materialen niet meer kunnen worden gesorteerd.

Hier gebruiken we de polyethyleenafvaldozen, die niet kleven aan het beton. Wanneer het beton terug zou verbrijzeld worden, kan men het staal eruit halen en kan ook het kunststofgedeelte worden gescheiden van het beton, daar het niet kleeft aan beton.

De heer Jan Laurys : Als dit het ei van Columbus is, waarom wordt het dan niet veralgemeend toegepast ? Zijn er ook nadelen ? Zijn er nog gelijkaardige voorbeelden van nieuwe technieken waardoor men grondstoffen kan uitsparen ?

De heer Houben : Als ik ze allemaal zou kennen, zou ik ze ook proberen toe te passen. Dit is een

techniek waar wij vooral mee bezig zijn. Het patent is vorig jaar aangevraagd. We hebben de maaltypes vastgesteld, de matrijzen zijn in ontwikkeling en de machine om alles te automatiseren staat bijna op punt. We hopen er volgend jaar mee op de markt te komen.

De heer Jan Laurys : Zal dit de klassieke manier van bouwen volgens u volledig vervangen ? Zijn er ook nadelen aan verbonden ?

De heer Houben : Wij zien niet onmiddellijk nadelen. Alles omschakelen is niet makkelijk. Men moet architecten en anderen zien te overtuigen, maar we zien wel een grote toekomst voor het product. In vergelijking met bijvoorbeeld holle welfsels kunnen we in deze vloeren alle mogelijke technieken aanbrengen. We zijn nu zelfs bezig met er op voorhand vloerverwarming in aan te brengen. Na het opstorten van het tweede gedeelte kunnen onze vloeren zoals een industrievloer glad afgewerkt worden. Op die manier besparen we nog eens 7 centimeter chape. Bij overspanningen van 12 tot 13 centimeter, heeft men bij een kanaalplaat die in een boog staat, de uiterste kanten op soms 15 centimeter chape. In dit geval hebben we geen chape meer nodig. Zo wordt weer zand uitgespaard.

De heer Johan Sauwens : Wordt dit systeem ook gebruikt in de klassieke woningbouw ?

De heer Houben : Het kan daarvoor zeer goed worden gebruikt.

De heer Johan Sauwens : U hebt naar het grinddecreet verwezen. Bent u gaan zoeken naar alternatieven op het ogenblik dat u het decreet van 1993 hebt gezien ?

De heer Houben : Betonproducten maken betekent onze boterham. In de jaren tachtig waren we al bezig om zo spaarzaam mogelijk met grondstoffen om te gaan. We lagen destijds aan de basis van bouwblokken met dunnere wanden om op die manier het materiaal even sterk te maken en toch minder materiaal te gebruiken. Het is natuurlijk heel belangrijk in de toekomst om zuinig om te gaan met materiaal vanuit milieuoverwegingen maar voor ons zijn ook de mogelijkheden die het product bieden erg belangrijk.

De heer Johan Sauwens : Zijn toepassingen in de wegenbouw denkbaar ? Op autosnelwegen heeft men toch ook enorme overspanningen ?

De heer Houben : In bruggenbouw en dergelijke zeker, en bij overspanningen in de wegenbouw. Ik

ben echter geen wegenbouwer en kan geen zinnig antwoord geven op de vraag of het ook voor autosnelwegen kan worden gebruikt..

De heer Jean Geraerts : Is er een merkelijk prijsverschil bijvoorbeeld bij de bouw van een appartement tussen uw systeem en de klassieke methode ?

De heer Houben : Toen we met dit systeem bezig waren, hebben we het Deense patent gevolgd. We hebben daar al een vrij groot volume van kunnen afzetten. We weten waar we hebben moeten afhaken omwille van de prijs. Bij het toepassen van dit product op zich in vergelijking met ballen kunnen we spreken van een verhouding van 1 tegen 5 qua kostprijs. We hebben een enorme prijsreductie voor de substituten kunnen waarmaken en we zullen een vele grotere markt kunnen bestrijken.

We gaan waarschijnlijk evenveel kunststofafval gebruiken als bij de ballen. Een doos wordt gemaakt met het spuitgietsysteem. Een bal wordt gemaakt als een fles, met een blaassysteem. Dat gaat veel trager, en de investering is veel groter. Daarom is het goed wat prijsdruk te krijgen, om verder te gaan zoeken.

De heer Guy Sols : Gebruikt u voor uw productie ook zeezand ? Wat zijn de voor- en nadelen van dat product ?

De heer Houben : Onlangs werden we geconfronteerd met een project waarbij men ons aanvankelijk verplichtte om met zeezand te werken. Daar hebben we mee moeten stoppen, omdat we voor die toepassing geen goed resultaat kregen. Zeezand heeft zijn eigenheid. We zullen het moeten leren kennen als materiaal op zich. Ik zal dus niet zeggen dat het nooit of niet altijd gaat. Dat moet worden onderzocht voor elk product en iedere toepassing. Men kan niet alles over één kam scheren. Het is dus een mogelijk alternatief. Maar de prijs van de grondstof blijft belangrijk. Wij gaan elke dag onze cement halen in Duitsland. Dat vind ik eigenlijk pijnlijk. Als fabrikant worden we gesandwichd tussen de leverancier en onze klanten. Dat zijn de grootproducenten die daarachter zitten. Zij sandwichen ons qua prijs. Deze middag nog bekeek ik onze resultaten van vorig jaar. Alle inspanningen die we doen om sneller te werken en betere producten te hebben, worden tenietgedaan door de stijging van de grondstofprijzen. Daar staan we machteloos tegen. We moeten steeds te rade gaan bij dezelfde mensen. Het is zelfs zo dat de cement die we in Duitsland kopen, via de Belgische groepen wordt gecontroleerd. Men heeft een techniek gevonden om elkaar geen pijn te doen en de markt

wat met rust te laten. Maar het is economisch niet logisch dat we cement moeten gaan halen op 500 kilometer van huis, terwijl we die op 80 kilometer kunnen krijgen.

De voorzitter : De hoorzitting is gesloten.

2. Hoorzitting van dinsdag 26 februari 2003

De voorzitter : Collega's, aan de orde is het tweede deel van de hoorzitting over het ontwerp van decreet betreffende de oppervlaktedelfstoffen.

De heer Coolen, auteur van de PWC-studie over de sociaal-economische en ecologische gevolgen van de stopzetting van grindwinningen in Limburg, heeft het woord.

De heer Coolen : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, voor alle duidelijkheid wens ik wel eerst te benadrukken dat PWC Consulting ondertussen werd overgenomen door IBM. Naast mij zit mevrouw Decorte die mij zal assisteren. Zij heeft samen met haar collega, mevrouw Van Beilen, een aanzienlijke bijdrage geleverd in de totstandkoming van deze studie.

U bent vorige week reeds in het bezit gesteld van de voornoemde lijvige studie waarvan ik aan de hand van een aantal slides een beknopte synthese zal geven met betrekking tot de zaken die relevant zijn voor het zand.

Vandaag wil ik dus graag een aantal zaken toelichten in het kader van het delfstoffenbeleid. Daarbij willen we nagaan wat de impact is van de grindwinning en van de bepalingen van het grinddecreet voor de zanddekking. Een ander heel belangrijk punt is de impact van het toekomstig Nederlands en Duits beleid. We bekijken ook de situatie op het vlak van de in- en uitvoer van granulaten.

In het kader van de studie hebben we eveneens een blik geworpen op de mogelijke alternatieven, en we zijn nagegaan wat de substituten zijn en de secundaire grondstoffen. Tot slot hebben we ook oog gehad voor de ecologische gevolgen, met name in het kader van duurzaam ondernemen.

Een eerste slide toont de huidige situatie in verband met het gebruik van granulaten in Vlaanderen. Met betrekking tot de Limburgse grindwinningen zien we dat in Limburg 2,7 miljoen ton bouwzand wordt geproduceerd. Dat zand komt rechtstreeks uit grindwinning. Het breekzand is daarbij inbegrepen. Wat de uitvoer betreft, moeten we

vaststellen dat het een product betreft dat sterk afhankelijk is van transportafstanden. Een deel van dat zand, namelijk 0,5 tot 1 miljoen ton, wordt uitgevoerd naar Nederland.

Ongeveer 8 miljoen ton van het ingevoerde bouwzand komt uit Nederland. Daarvan wordt ongeveer 5 miljoen ton via de Antwerpse haven over Vlaanderen verdeeld. Eén miljoen ton wordt gehaald uit Duitsland, en nog eens 1 miljoen ton uit het Engels continentaal plat. Daarnaast is er nog 1 miljoen breekzand dat uit Wallonië wordt ingevoerd. Verder hebben we nog ongeveer 3 miljoen ton zand uit het Belgisch continentaal plat. Dat zand uit het Belgisch continentaal plat betreft zeer fijn tot middelgrof zand dat eigenlijk enkel in mengsels van grovere zandsoorten gebruikt wordt.

De volgende slide geeft een beeld inzake productie en in- en uitvoer. Dat maakt duidelijk dat het aandeel van de Vlaamse ontginningen slechts een gedeelte dekt van de totale behoefte aan granulaten in Vlaanderen en dat Vlaanderen hoofdzakelijk een invoergebied is. We zijn afhankelijk van import uit het buitenland en bijgevolg van het beleid dat daar gevoerd wordt. Uit contacten met deze landen blijkt dat de beleidsintenties in Nederland en Duitsland duidelijk neigen naar afbouw van productie die bedoeld is voor export. Men blijft wel voor eigen gebruik produceren.

Inzake alternatieven scheidt de situatie weinig vertrouwen. Voor rivierzand biedt Nederland geen potentieel omwille van het kraptebeleid dat daar wordt gevoerd. Daardoor dreigt een zandtekort te ontstaan, wat de nu al geringe neiging tot export naar Vlaanderen nog zal beïnvloeden. In Duitsland is het potentieel onbekend, want het is erg afhankelijk van het gevoerde beleid en van tendensen. Men is daar afhankelijk van deelstaten en lokale autoriteiten en er is een tendens om weinig extra vergunningen te geven, zeker als het export betreft.

Voor zeezand moeten we kijken naar het continentaal plat. Langs Engelse zijde is er een zeker potentieel. Er is nog voor ongeveer 20 jaar voorraad vergund. We zullen ook afhankelijk zijn van vergunningen die in de toekomst zullen worden afgeleverd. Een gelijkaardig beeld geeft het Belgisch continentaal plat, waar potentieel is van vooral fijn en middelgrof zand. We zullen echter afhankelijk zijn van het federaal beleid inzake ontginning. In het Frans continentaal plat is er een potentieel, dat echter afhankelijk zal zijn van het gevoerde beleid. Ik meen dat hier momenteel slechts één vergunning loopt. Er zijn weliswaar aanvragen voor meer-

dere vergunningen. Die vereisen echter MER's die ongeveer 5 jaar in beslag zullen nemen.

Er is ongeveer een potentieel van 1 miljoen ton breekzand uit Wallonië. Met het huidige beleid zorgt dat niet voor problemen, maar er zouden tendensen kunnen zijn die het huidige beleid kunnen beïnvloeden.

Voor de meeste buitenlandse wingebeden zal het potentieel afhankelijk zijn van het gevoerde beleid met betrekking tot de neiging om vergunningen toe te kennen en de bereidheid om te exporteren. In Wallonië zijn er nu weinig of geen beperkende maatregelen vanwege de overheid en er is mogelijkheid tot het uitbreiden van de productie ginds.

Conclusies betreffende eindprijzen zijn de volgende. Eindprijzen van de buitenlandse alternatieven vergeleken met wat we momenteel uit Limburg kunnen betrekken, leren dat geen enkel buitenlands alternatief goedkoper is, maar dat die prijzen integendeel hoger liggen.

We bekijken de mogelijkheden van de binnenlandse alternatieven. Dit geeft geen optimistisch beeld. Bouw- en sloopafval wordt reeds voor 90 percent opnieuw gebruikt. Er is slechts een zeer kleine kwantiteit die men hieruit nog extra kan betrekken.

Staalslakken zijn geen echt alternatief voor bouwzand. LD-staalslakken voldoen momenteel niet aan de normen. Ik verwijs naar standaardbestek 250. Ze komen niet in aanmerking als alternatief voor grind. Er zijn vooral problemen met zwelingsverschijnselen waardoor wegen gaan ophogen en bulten vertonen.

Bodemslakken die vrijkomen bij huisvuilverbranding hebben een zeer lage bouwtechnische kwaliteit en zijn geen alternatief voor bouwzand. Ze zijn enkel bruikbaar in aanvullingen en ophogingen. Kunstgranulaten op basis van niet-delfstoffen hebben volgens experts matige bouwtechnische en hygiënische eigenschappen waardoor de toepassingsmogelijkheden in de bouwsector beperkt zijn. Het zijn geen volwaardige alternatieven voor grind en bouwzand.

Dit alles geeft aanleiding tot enkele conclusies. Ten eerste is het restpotentieel en het aanbod van binnenlandse substituten zeer beperkt ten opzichte van de hoeveelheden die we zullen moeten compenseren indien we de winningen stopzetten. Dit heeft vooral te maken met beperkte bouwtechnische en milieuhygiënische kwaliteiten. Ten tweede

zijn de toepassingsmogelijkheden van de alternatieven niet uniform, maar zeer verschillend naargelang het substituuut. Men kan hier geen eenduidige uitspraken over doen. Ten derde kunnen we binnenlandse substituten, gezien de geringe mogelijkheden die ze bieden, niet in beschouwing nemen als vervanging voor grind en voor bouwzand.

We hebben een simulatie gemaakt op basis van een theoretisch model dat in het rapport uitvoerig wordt toegelicht. Het toekomstscenario heeft een paar uitgangspunten. Als het beleid in het buitenland nog scherper wordt, zal het kraptebeleid in Nederland waarschijnlijk tot schaarste leiden. De bereidheid om naar Vlaanderen uit te voeren zal gering worden. Hoogstwaarschijnlijk zal de uitvoer zelfs worden stopgezet. Uit de vele discussies in Duitsland kunnen we afleiden dat ook daar de bereidheid klein is om te exporteren naar Vlaanderen en Nederland en zo goed als onbestaande om extra te produceren. Deze tendens zal uiteraard ook impact hebben op Wallonië. Ook daar kan een tekort aan bouwzand ontstaan omwille van de dalende of stopgezette export vanuit de buurlanden. Wallonië zal in dat geval wellicht onderzoeken hoe het zijn potentieel aan breekzand voor eigen gebruik kan benutten en ook daardoor dalen de mogelijkheden voor Vlaanderen.

Een extra invoer van 7 miljoen ton bouwzand naar Vlaanderen zou nodig zijn, waarvan 2 miljoen ton niet meer uit Vlaanderen zelf wordt betrokken en 5 miljoen ton die uit de buurlanden, hoofdzakelijk uit Nederland, moet komen.

Uit de simulatie kunnen we de volgende algemene gevolgen afleiden. Vlaanderen wordt afhankelijk van winningen op het continentaal plat. Concreet moet de invoer uit het Belgisch continentaal plat verhogen met 1,4 miljoen ton, uitsluitend zand. De invoer uit het Engels continentaal plat moet verhogen met 6,8 miljoen ton, waarvan 4,95 miljoen ton zand. De invoer uit het Frans continentaal plat moet verhogen met 1 miljoen ton, waarvan de helft zand.

Het probleem voor bouwzand zal groter zijn dan dat voor grind. De reden ligt voor de hand, want bij elke winning is het aandeel bouwzand merkbaar lager dan het aandeel grind. Bovendien zal Wallonië het eigen breekzand vooral voor eigen gebruik houden in plaats van het te exporteren.

We berekenden ook de invloed op de gemiddelde prijsverhogingen. Voor rolgrind constateren we een vermoedelijke prijsverhoging van ongeveer 33 per-

cent, voor gebroken grind van 45 percent en voor bouwzand van 50 percent.

We onderzochten ook wat de gevolgen kunnen zijn voor de betrokken sectoren. De bedrijven die uitsluitend of hoofdzakelijk met Limburgse granulaten werken, zullen het meest getroffen worden. Het gaat voornamelijk over bedrijven uit de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant. Bedrijven die reeds op alternatieven zijn overgeschakeld, zullen minder omschakelingsinvesteringen moeten doen. Ook bedrijven die niet in de omgeving van een waterweg liggen, zullen meer worden getroffen. Vervoer over water is in de meeste gevallen immers goedkoper dan vervoer over de weg.

De gevolgen van beleidsbeslissingen in Nederland en Duitsland zullen impact hebben, net als de uitvoering van het grinddecreet. De gevolgen zullen zich niet beperken tot Limburg, maar ook Antwerpen, Brabant en Wallonië treffen.

Bij de prijsverschuivingen per sector vallen een aantal getallen op. We onderzochten hoe groot de kost is voor asfaltwegen – waarvan de overheid ook de financiële impact zal voelen – en voor een traditioneel huis. In afzetgebied 1, dat is het grootste deel van Limburg en delen van Antwerpen en Vlaams-Brabant, merken we een prijsverhoging van ruim 7 percent voor een asfaltweg. Voor een huis bedraagt de prijsstijging 0,4 percent. In afzetgebied 2 is de impact uiteraard geringer. Voor een asfaltweg is de prijsstijging 0,8 percent en voor een traditioneel huis 0,2 percent. De materialen zijn erg gevoelig voor transportprijzen en zijn dus erg gebonden aan het afzet en winningsgebied.

We kunnen ervan uitgaan dat het koopgedrag van de afnemers zal wijzigen, vooral inzake asfalt, want de prijsstijging is niet gering. Vooral in winningsgebied 1 zullen de betonwaren behoorlijk duurder worden.

Gezien de grote aanvoermogelijkheden zullen de relocatiebewegingen zich vooral in de sector betonwaren voordoen. Aangezien beton een hogere toegevoegde waarde heeft, zullen de meeste bedrijven de hogere transportkosten willen dragen. Dit is niet het geval met betrekking tot asfalt. De werkbaarheid van asfalt is beperkt. De asfaltbedrijven situeren zich meestal vlakbij de afzetgebieden, en asfalt zal dus merkbaar duurder worden.

Zoals ik in de inleiding al heb gezegd, hebben we ons niet tot het sociaal-economisch luik beperkt. Een aantal ecologische factoren spelen een belang-

rijke rol. Niet alle parameters zijn evenwel even makkelijk te kwantificeren. In het kader van het vooropgesteld scenario hebben we een aantal berekeningen gemaakt.

Uit deze berekeningen blijkt dat het wegtransport een gevoelige verhoging van de congestie van de wegen zal veroorzaken. Ten gevolge van de emissies van luchtverontreinigende stoffen zal tevens een aanzienlijk broeikas-effect ontstaan. Deze emissies zullen de milieukosten met ongeveer 0,4 percent doen stijgen. De congestie van de wegen zullen de milieukosten met ongeveer 7 percent doen stijgen. De geluidshinder zal de milieukosten met ongeveer 0,02 percent doen stijgen. Aangezien het aantal verkeersdoden ten gevolge van het toenemend wegtransport zou kunnen stijgen, moeten we tevens rekening houden met een stijging van de kosten voor de externe veiligheid met ongeveer 0,004 percent.

Ik zou het hier nog even over het transport via de binnenwateren willen hebben. Dit transport zal uiteraard minder invloed op het milieu hebben, maar het zorgt voor meer voor- en natransport via de wegen. Dit wegtransport, dat zich vooral in het geval van een stijgende invoer vanuit Wallonië zou manifesteren, zou de gunstige gevolgen van het transport via waterwegen verminderen.

De negatieve milieu-effecten zullen zich niet enkel in de provincie Limburg manifesteren. We hebben ons vooral op de grindwinning in Limburg geconcentreerd. Het transport van granulaten zal zich evenwel niet Limburg beperken. Aangezien het om transport van het winningsgebied tot het afzetgebied gaat, zouden de lasten over alle verkeersassen in Vlaanderen worden verspreid. Indien de winningsgebieden zich in het buitenland bevinden, zou het transport zich uiteraard ook daar afspeelen.

Uit de tabel blijkt dat al deze kleine percentages samen een verhoging van de milieukosten met meer dan 61 miljoen euro inhouden. Dit is uiteraard geen gering bedrag.

Ik wil me hier tot enkele grote conclusies beperken. Vlaanderen is in sterke mate afhankelijk van het buitenland. Aangezien Vlaanderen vooral een invoerregio is, zal het stopzetten van de eigen productie deze afhankelijkheid vergroten. Overleg met de buurlanden en met de federale overheid is dan ook noodzakelijk.

Indien we het Belgisch continentaal plat willen aanwenden om bepaalde zandtypes te winnen,

heeft de federale overheid een belangrijke rol te vervullen. Het reële potentieel van het Belgisch continentaal plat is nog niet in kaart gebracht. Op dit vlak moeten nog de nodige initiatieven worden genomen.

Elke wijziging van het huidig beleid zal een stijging van de kosten tot gevolg hebben. De import van zand, van grind of van alternatieve grondstoffen zal steeds sociale, economische en ecologische kosten met zich meebrengen. Zelfs indien we erin slagen de tekorten aan te vullen, zullen we met deze gevolgen worden geconfronteerd. In deze wereld is blijkbaar niets gratis.

De voorzitter : Mijnheer Coolen, bent u nu eigenlijk voor het winnen van zand uit het Belgisch continentaal plat ?

De heer Coolen : Het Belgisch continentaal plat kan bepaalde mogelijkheden bieden. We mogen het evenwel niet als het enige alternatief beschouwen.

De voorzitter : De heer Geraerts heeft het woord.

De heer Jean Geraerts : Mijnheer de voorzitter, het gaat hier eigenlijk over de mogelijke sluiting van de grindwinningen in Limburg. Deze studie heeft het haast uitsluitend over de zandwinningen.

Dit onderzoek is al in september 2002 afgewerkt. Hoewel we meermaals om het dossier hebben gevraagd, hebben we het pas vorige week ontvangen. Ik stel me hier politieke vragen bij.

De heer Coolen heeft het steeds over de mogelijke invoer uit Nederland en uit Duitsland gehad. Vorige week is tijdens de hoorzittingen evenwel vooral over de invoer uit Noorwegen gesproken. Blijkbaar zijn er in Noorwegen zeer grootschalige zandwinningen. Vandaag is hier nog niets over gezegd.

De heer Coolen staat enigszins negatief ten opzichte van de mogelijkheden van het Belgisch continentaal plat. Vorige week hebben bepaalde sprekers beweerd dat het Belgisch continentaal plat wel degelijk een rendabele aanvulling zou kunnen vormen.

De zandbanken worden terug op natuurlijke wijze gevuld, waardoor we voor een lange tijd over reserves beschikken. U hebt het over 1 miljoen ton breekzand in Wallonië. Is dat cijfer op jaarbasis berekend ?

Er zou volgens u meer zand dan grind zijn. Ik begrijp dat niet goed. Kan dit wat duidelijker worden toegelicht ? In de grindwinning is er toch altijd zand, maar blijkbaar meer dan er grind is. Er klopt iets niet.

Heb ik goed begrepen dat u voorstelt om de termijn voor stopzetting van de grindwinning tegen 2005 met 5 of 10 jaar te verlengen ? U stelt dat het vervoer via de haven voor de verkeersassen in Limburg minder nadelig is. Ik denk daar niet zo over. Invoer langs de haven brengt verkeer mee naar het binnenland. Limburg-Brussel iets minder, maar Brussel-haven naar Brussel des te meer. Ik had graag uw samenvatting op papier gezien.

De voorzitter : Mevrouw Vertriest heeft het woord.

Mevrouw Isabel Vertriest : In het onderzoek is de recyclagemogelijkheid van het slib niet bekeken. Nu moeten er altijd nieuwe stortplaatsen worden gezocht. Men zou uit het slib ook bruikbare materialen kunnen winnen. Men doet dat bijvoorbeeld al in Duitsland. Waarom wordt er hier geen aandacht aan besteed ?

In de conclusies worden veranderingen in het huidige gevoerde beleid voorondersteld. Zo wordt een stijging van de import verwacht. Men zou net zo goed kunnen vertrekken van de mogelijkheid om de primaire behoeften terug te schroeven. Dat zou een andere studie opleveren. Dat was toch de bedoeling van het decreet op de delfstoffen. Men zou enerzijds een kader creëren, maar anderzijds alternatieven uitbouwen.

Wat gebeurt er met het hergebruik van sloop- en bouwafval ? Als de massa op een kwalitatief slechte manier wordt hergebruikt, zal men primaire grondstoffen blijven nodig hebben. Kan er niet beter gezocht worden naar hergebruik en recyclage ? Kwantitatief is er een groot aanbod, maar kwalitatief laat het te wensen over.

De voorzitter : De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens : De grondstoffen worden schaars en dus duurder. Er zijn ook ecologische randvoorwaarden die een halt toeroepen aan ongebreidelde winning. Uw conclusies vermelden uitvoerbepalingen. Kan dat wel in Europa ? Heeft Europa niet de bedoeling om vrij verkeer van goederen te garanderen ?

Als de producten duurder worden, zal bijvoorbeeld de bouwsector naar alternatieven en substituutgrondstoffen zoeken en technieken bedenken om

minder grondstoffen te gebruiken. In het eerste onderdeel worden de conclusies goed onderbouwd, nadien wordt gezocht naar argumenten die de opdrachtgever graag hoort.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : De hoorzitting past in de voorbereiding van de besprekingen van het ontwerp van decreet. Mijn vraag is louter technisch. Hoe kijkt u aan tegen het ontwerp zoals het nu voorligt ? Beantwoordt het aan de technische eisen die vandaag gangbaar zijn ?

De voorzitter : De heer Coolen heeft het woord.

De heer Coolen : We willen geen politieke rol spelen. Dat is onze ambitie niet en dat was ook onze opdracht niet. We zijn dus niet krampachtig op zoek gegaan naar een conclusie van de opdrachtgever. We hebben duidelijk een methodologie gebruikt die gericht was op wat er aan gegevens beschikbaar was. We hebben bekeken wat er volgens het grinddecreet moet gebeuren met de grindwinningen, en vervolgens hebben we berekend wat er gebeurt als een en ander wegvalt.

We zijn zeker niet in de details van de bouwsector gedoken, dat is juist. We hebben ons beperkt tot de grondstoffen en ons dus niet beziggehouden met de nieuwste technieken. Er zijn trouwens niet zoveel alternatieve bouwstoffen beschikbaar als vaak wordt gedacht.

In een Europese context zal export niet worden verboden, maar er zijn natuurlijk andere manieren om export onmogelijk te maken. Ik denk dan aan het niet afleveren van een vergunning voor bepaalde ontginningen. Als bekend is welke capaciteit in Duitsland of Nederland nodig is, volstaat het om daar enkel voor die hoeveelheid een ontginningsvergunning af te leveren. Op die manier kan de export worden beperkt. We hebben hierover gepraat met beleidsmakers en met mensen uit de sector, en dat past volledig in hun verwachtingen.

Mevrouw Decorte kan meer vertellen over het alternatieve slib.

Mevrouw Decorte : Slib hebben we in deze studie niet meer afzonderlijk behandeld. In een vroegere studie hebben we wel aparte aandacht besteed aan slib en baggerspecie. We hebben toen de gegevens per provincie opgevraagd.

Slib moet voor 50 percent uit zand bestaan om rendabel te zijn als bron voor bouwzand. Bepaalde hoeveelheden van het baggerslib komen dus niet in aanmerking. Baggerslib heeft bovendien vaak al een andere bestemming. Het wordt immers veel gebruikt als vulzand.

Er is dus uiteindelijk slechts een heel kleine hoeveelheid slibzand die kan worden gebruikt als alternatief voor bouwzand. Dit alternatief werd dus niet in aanmerking genomen.

De voorzitter : Is het mogelijk de referenties van die vroegere studie die u hebt vermeld, aan het secretariaat mee te delen ? We kunnen die studie dan opvragen en bij het dossier voegen.

Mevrouw Decorte : Ik zal dat doen.

De heer Coolen : We hebben een studie gemaakt over de grindwinningen en toch doen we uitspraken over zand. Dat komt omdat er bij grindwinning ook zand wordt geproduceerd. We hebben getracht om voor deze discussie de cijfers uit het rapport te lichten die betrekking hebben op zand. Als we spreken over 1 miljoen ton breekzand uit Wallonië, dan is dat de hoeveelheid die op jaarbasis beschikbaar is.

Uit onze studie is gebleken dat de mogelijkheden die Noorwegen biedt, vooral te maken hebben met stoffen als grind en porfier. De transportkosten zouden natuurlijk wel behoorlijk hoog zijn.

Mevrouw Decorte : In de globale studie hebben we de Scandinavische landen ook aan bod laten komen. Die landen zijn vooral belangrijk als we praten over grind, maar niet zozeer als we het hebben over zand.

De voorzitter : Mijnheer Coolen, de heer Schuermans heeft gevraagd of volgens u het ontwerp van decreet technisch in orde is.

De heer Coolen : Ik kan die vraag moeilijk beantwoorden. Ik heb het ontwerp niet in detail bestudeerd. Ik zou liever neutraal blijven op dit ogenblik.

De voorzitter : Er bestaat al een grinddecreet. Nu is er een ontwerp van decreet betreffende de oppervlaktedelfstoffen. Zijn beide zaken technisch tegenstrijdig met elkaar of niet ?

De heer Coolen : Ik ken niet alle details. Ik kan alleen maar zeggen dat de beslissingen die genomen zijn in verband met het grind, een aanzienlijk te-

kort zullen teweegbrengen. Daardoor worden we erg afhankelijk van beslissingen die in het buitenland worden genomen. Dat zal de volgende jaren zeker meespelen. We hebben dus ook onderzocht hoe we de nadelige gevolgen daarvan kunnen minimaliseren.

Ik ben er ook van overtuigd dat er mogelijkheden zullen ontstaan dankzij het combineren van zand en grind, omdat die ontginningen vaak gelijklopen. Dat zal positieve effecten opleveren voor zowel zand- als grindwinning.

De voorzitter : Indien er geen vragen meer zijn, zou ik de heer Coolen en mevrouw Decorte willen bedanken voor hun aanwezigheid.

De heer De Nie, bestuurder-secretaris van de Bedrijfs-groepering der zandgroeven, heeft het woord.

De heer De Nie : Goedemiddag, ik ben Paul De Nie, bestuurder-secretaris van de VZW Bedrijfs-groepering der zandgroeven. Ik ben beroepshalve ook werkzaam bij Sibelco, een ontginning van kwartszand in de Kempen.

Mijnheer de voorzitter, geachte parlementsleden, eerst en vooral wil ik u namens de sector van de Vlaamse ontginners van oppervlakedelfstoffen danken voor de uitnodiging om de visie van de ondernemers op het voorliggende ontwerp van decreet toe te lichten.

Van ons vlakke land kan men niet meteen beweren dat het rijk is aan oppervlakedelfstoffen. Het grootste gedeelte van Vlaanderen draagt duidelijk alluviale kenmerken en levert ons uit zijn prehistorisch kust- en riviermondingsverleden enkel een aantal losse gesteenten zoals zand, grind, leem en klei die als oppervlakedelfstof ontginbaar zijn. In Wallonië daarentegen bevinden zich allerlei rotsformaties en gesteenten. Daar is veeleer een gebrek aan fijne granulaten. Fijne zandsoorten kunnen er enkel ontstaan door het breken van die grovere substanties.

De exploitatie van de grondstoffen uit de Vlaamse bodem gebeurt door een waaier van ondernemingen, hoofdzakelijk KMO's naast enkele grotere ondernemingen in de kwartszand- en kleibranchen. In totaal zijn er een 85-tal vestigingen van delfstoffenontginners in Vlaanderen. De ondernemingen zijn gestructureerd in een zestal federaties, waarvan ik die van de provincies Antwerpen en Limburg ver-
tegenwoordig.

Vorige week donderdag mocht ik aanwezig zijn bij de eerste hoorzitting die aan dit ontwerp van decreet werd gewijd. Drie zaken die toen aan bod kwamen, zijn mij bijzonder bijgebleven. Ten eerste hield de administratie Natuurlijke Rijkdommen een voor mij verhelderende uiteenzetting over de onderliggende visie van het decreet en zijn verwevenheid, niet alleen met de economie, maar ook met de milieuwetgeving en de ruimtelijke ordening. Verder hoorden we een getuigenis van een gebruiker van oppervlakedelfstoffen in de bouwmaterialensector, waaruit de blijvende nood aan nieuw gewonnen primaire grondstoffen blijkt. Ten slotte waren er een drietal betogen van een landbouworganisatie, van een ad hoc-actiegroep en van het Vlaams Instituut voor de Zee. Zij betwisten geen van allen fundamenteel de noodzaak aan een winning van oppervlakedelfstoffen in Vlaanderen, maar zochten een compensatie voor het verloren gegane akkerland, zagen de winning liever niet in hun achtertuin of hadden een gedeeltelijk alternatief gevonden voor de zandwinning aan land, namelijk de winning op zee.

Het was de eerste keer dat ik een hoorzitting bijwoonde. Ik heb me vragen gesteld bij de bedoeling van een dergelijke hoorzitting. Ik begrijp dat zo'n hoorzitting de parlementsleden vooral moet helpen de wenselijkheid van zo'n decreet te beoordelen. Eerst moeten de volgende vragen worden gesteld. Is zo'n decreet wel nodig? Wat zijn de doelstellingen van zo'n decreet? Vervolgens moet worden nagegaan in hoeverre de tekst van het ontwerp beantwoordt aan de doelstellingen.

Welnu, ik zal hierna kort proberen om eerst vanuit de zandsector en vervolgens vanuit de kwartszandproductie de absolute noodzaak van dit decreet te verklaren.

Vooraf wil ik nog even het volgende zeggen. In de discussie over de vraag of we inderdaad zo'n oppervlakedelfstoffendecreet nodig hebben en of er een goede tekst voorligt, is het volgens mij niet relevant hoeveel oppervlakedelfstoffen er jaarlijks in Vlaanderen moeten worden gewonnen en hoeveel meer recyclageproducten er nog kunnen worden ingezet ter vervanging van nieuw gewonnen grondstoffen. We hebben daarnet de cijfers gezien van het volume dat vandaag reeds wordt gerecycleerd. We kunnen ons inderdaad de vraag stellen of er nog meer moet worden gerecycleerd en hoeveel er eigenlijk nodig is.

Evenmin is bij de bespreking van dit ontwerpdecreet de vraag aan de orde waar de winning moet plaatsvinden, noch of er een groter deel moet wor-

den geïmporteerd uit het Belgisch continentaal plat of uit een verderafgelegen buitenland. Er zal immers altijd een basisbehoefte blijven bestaan aan in Vlaanderen nieuw ontgonnen primaire bodemgrondstoffen. Hoe groot die behoefte zal zijn, weten we vandaag niet. Dat is volgens mij een beleidskwestie.

De lokale primaire delfstoffenbehoefte bestaat nu eenmaal, zowel voor de kleibevoorrading van onze baksteen- en dakpannenfabrieken als voor de bevoorrading met kwartzand en kwartsmeel van de glas- en verfindustrie. Primaire delfstoffen zijn ook lokaal nodig voor de aanvoer van ophoogzand en onderfundering voor infrastructuurwerken, voor de bevoorrading met metsel- en betonzand, enzovoort.

We moeten ons geen illusies maken over de ongelimiteerde mogelijkheden van de aanvoer van grondstoffen per schip over heel grote afstanden. Ik wil hier ook meteen iets rechtzetten. Daarnet was sprake van invoer uit de Scandinavische landen. Dat kan kloppen voor rotsformaties en voor grove gesteenten, en dan nog enkel voor grondstoffen van hoge kwaliteit. Het zal echter al heel wat minder het geval zijn voor economisch minder waardevolle producten zoals zand. U moet namelijk weten dat de prijs van een laagwaardig zand reeds met 25 tot 50 percent stijgt na een transport van 50 tot 60 kilometer per binnenschip, en meer dan verdubbelt na lossing gevolgd door een lokaal vrachtwagentransport over 30 tot 40 kilometer.

Ons economisch weefsel heeft zich van nature ontwikkeld rond de plaatsen waar de natuurlijke grondstoffen aanwezig zijn. Dat verklaart bijvoorbeeld de markante aanwezigheid van de bloeiende betonwarenindustrie in Limburg en de vlakglas- en gloeilampenindustrie in de Kempen.

Ondanks een spaarzaam omspringen met de beschikbare grondstoffen zal er ook morgen een blijvende behoefte bestaan aan bodemgrondstoffen waarbij de bouwnijverheid in de ruime zin rechtstreeks en onrechtstreeks als motor fungeert. Zonder oppervlakedelfstoffen is er geen baksteen en beton, maar ook geen glas of isolatiematerialen, verf of pleister.

Ik ga even verder in op het bijzonder voorkomen van kwartzand in de regio Mol, Lommel en Maasmechelen. Deze bodemgrondstof heeft een natuurlijke chemische zuiverheidsgraad van meer dan 99 percent siliciumdioxide en bezit veelal een uitzonderlijke witheidsgraad. Dit is een van onze zeldzame hoogwaardige basisgrondstoffen. Naar-

gelang de winplaats en de toegepaste behandelingstechnieken wordt ze gebruikt voor een aantal van die voorbeeldtoepassingen in de bouw, maar ook voor de productie van kristal, glasvezel, in gietvormen voor de metallurgie, als kwartsmeel in plastics, wegeverven, glazuren, waspoeders, enzovoort. We bezitten in Vlaanderen dus echt wel een aantal troeven.

De opportuniteitsvraag – of het eigenlijk wel nodig is dat er een oppervlakedelfstoffendecreet komt – wordt dus zeker niet beantwoord door te stellen dat de markt in de toekomst wel zal worden bevoorrad door de aanvoer van federaal zeezand en Schotse en Noorse granulaten, waarna de administratie Natuurlijke Rijkdommen haar deuren kan sluiten samen met de Vlaamse ontginningsbedrijven. Zo eenvoudig is het niet. Vlaanderen moet er zich bewust van zijn dat het voorkomen op zijn grondgebied van een aantal delfstoffen waarmee het zelfstandig in zijn basisbehoeften voorziet en een aantal sleutelindustriën binnen zijn grenzen kan bewaren, een natuurlijke rijkdom vertegenwoordigt.

Waarom is dit decreet nu zo belangrijk voor onze sector? De ontginningsbedrijven ondervinden als bodemgebonden ondernemingen die opereren in een steeds gecompliceerdere reglementaire omgeving, een toenemende behoefte aan rechtszekerheid en een eigen wettelijk kader dat de ruimtelijke planning van hun grondstoffenvoorziening op lange termijn kan veiligstellen. Tegelijk zoeken ze reeds lang een oplossing voor een aantal specifieke operationele problemen, zoals de beschikking over zogenoemde sperpercelen binnen hun ontginningsgebied en het vrij verkeer van primaire delfstoffen door middel van het certificaat van herkomst nu het nieuwe Vlarebo de toepassing van uitgegraven bodem aan een strikt controlesysteem onderwerpt. Hiertegenover staat dat de ontginners in de toekomst financiële zekerheden zullen moeten hebben om de kosten voor de eindafwerking van de ontgonnen percelen te waarborgen.

Ik sta even stil bij de nood aan een langetermijnplanning. De ontginning van delfstoffen wordt in de eerste plaats bepaald door het geologisch voorkomen zoals dit miljoenen jaren geleden werd bepaald. Niet zomaar overal in Vlaanderen vindt men naar believen de gewenste zand- of kleikwaliteiten in ontginbare hoeveelheden en omstandigheden. Bovendien gebeurt een ontginning per definitie in de open ruimte. Heel wat geologische voorkomens zijn in feite ontoegankelijk geworden door bewoning of infrastructuur. Ook binnen de resterende open ruimte doet zich de jongste jaren een wedren

voor tussen belangengroepen die elk van hun kant de voorrang opeisen voor het gebruik voor landbouw, bosbouw, natuurontwikkeling, gemeenschapsvoorzieningen, infrastructuur, industrie, enzovoort.

De administratie Natuurlijke Rijkdommen beschikt over geologische kaarten waarop de ondergrond van Vlaanderen gedocumenteerd is naar ruimtelijke omschrijving en kwaliteit. Niet alle zand en klei heeft immers een gelijke kwaliteit. Zeker in de geavanceerde gebruiksectoren zijn de kwaliteitseisen voor industriedelfstoffen geïndividueerd en strikt granulometrisch en chemisch bepaald. Als na geologische exploratie een geschikte zone is afgebakend, dan moet die nog in de ruimtelijke bestemmingsplannen als ontginningsgebied worden ingekleurd.

Niet alleen voor het overleven van het ontginningsbedrijf, maar ook en vooral voor de bedrijfszekerheid en het investeringsbeleid van de industrieën stroomafwaarts van de delfstoffenleverancier, is het van het allerhoogste belang een langetermijnvisie te hebben. Deze langetermijnvisie wordt geconcretiseerd in hoofdstuk III van het ontwerp en is gebaseerd op ontwikkelingsperspectieven voor een termijn van minimaal 25 jaar, met vijfjaarlijkse evaluaties door de Vlaamse regering. De oppervlakedelfstoffenplannen vormen mee de basis voor de opmaak van gewestelijke RUP's, waardoor de perspectieven van de ontginning dus voor tenminste 25 jaar ruimtelijk kunnen worden veiliggesteld. Deze planningshorizon is voor onze sector vitaal.

De sector is zich terdege bewust van de overige doelstellingen van het decreet die gebaseerd zijn op de principes van duurzame ontwikkeling. Zo geldt als doelstelling dat het gebruik van volwaardige alternatieven voor primaire oppervlakedelfstoffen en het maximaal hergebruik van afvalstoffen wordt aangemoedigd. Het is niet uitgesloten dat de uitwerking van de doelstelling in de toekomst een matigende rol speelt in de vijfjaarlijkse evaluaties van de delfstoffenplannen, in omgekeerde mate dan mocht er door een tijdelijke of permanente groei een stijgende behoefte aan delfstoffen optreden.

Het principe van optimale ontginning houdt voor de ontginning zowel plichten als rechten in. Enerzijds geldt als regel dat hij, rekening houdend met de nabestemming en de draagkracht van het ontginningsgebied, de aanwezige grondstoffen maximaal moet ontginnen. Daarmee wordt een groter ruimtebeslag vermeden. Anderzijds geeft dit hem ook het recht om de aanwezige grondstoffen maxi-

maal te ontginnen in zoverre hij de afwerking van zijn groeve volgens plan realiseert, waarvoor hij trouwens de nodige waarborgen heeft gesteld.

De ontginningsmachtiging en onteigening moeten worden beschouwd als marginale middelen die slechts gebruikt worden in gevallen waar een verwerving in der minne niet mogelijk blijkt. De ervaring leert dat dit zich uitzonderlijk voordoet. Ook pachtbeëindiging waarvoor nu een wettelijk middel wordt gegeven, werd in het verleden in der minne geregeld. Zoals bij onteigening wordt ook hier geen afbreuk gedaan aan de geldende financiële vergoedingen voor dergelijke transacties.

De financiële zekerheid voor de realisatie van de eindafwerking biedt de Vlaamse overheid een middel om bij stilzitten van de exploitant of bij zijn faillissement, de nodige werken te kunnen laten uitvoeren om de afwerking van de groeve en het herstel van de grondschotel te kunnen realiseren.

De vaststelling van de natuurlijke samenstelling van de oppervlakedelfstoffen moet de primaire delfstof een soort 'appellation d'origine contrôlée' toekennen waarmee de exploitant en de vervoerder kunnen aantonen dat de grondstof uit een vergunde groeve komt waarvan de milieu-hygiënische kenmerken onderzocht en conform zijn.

Wellicht zijn we bij velen onbekend en onbemind, hoewel u en ik dagelijks onder een of andere vorm gebruiker zijn van bodemgrondstoffen. We zullen tevreden zijn indien dit betoog uw besef heeft mogen versterken dat de ontginning van oppervlakedelfstoffen beantwoordt aan een duurzame economische en maatschappelijke nood.

De ontginning legt slechts een tijdelijk beslag op een klein deel van de open ruimte en biedt opportunititeiten voor natuurontwikkeling. Bij droge ontginning is hergebruik voor landbouw mogelijk. De sector heeft behoefte aan een decretaal instrument dat de nodige rechtszekerheid verschaft om een rol te kunnen blijven spelen ten aanzien van de economie stroomafwaarts en de ecologie van het gebied.

De voorzitter : De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens : Een echte beleidsdiscussie moet in het parlement gebeuren aan de hand van de informatie die we ook vanuit de betrokken sectoren krijgen. Daarbij is de discussie over substituten of vervangproducten niet onbelangrijk. Immers, in het dichtbevolkte Vlaanderen moeten we goed weten wat het sociaal en ecologisch draagvlak is om nog grootschalige ontginningen toe te laten.

Het is ook daarom dat bijvoorbeeld het grinddecreet een aantal quota heeft vastgelegd en een tijdspad heeft uitgestippeld. In dit decreet gaat het weliswaar niet om grind, maar wel om zand en andere oppervlaktedelfstoffen. Toch is ook die achtergrondinformatie mijns inziens heel belangrijk.

Informatie is ook belangrijk om duidelijk te maken dat nogal wat gratuite beweringen circuleren. In de PWC-studie heb ik bijvoorbeeld tot mijn verrassing vastgesteld dat de Limburgse bouwindustrie niet in Limburg is gevestigd omwille van de grindwinningen, terwijl die relatie of aanwezigheid voor andere sectoren – bijvoorbeeld de glassector in de Kempen – wel heel belangrijk is. Blijkbaar is de bouwsector in Limburg niet meer dan in andere provincies actief omwille van de aanwezigheid van bepaalde delfstoffen. Ook het transportprobleem is uiteraard bijzonder belangrijk.

Ook vandaag wordt ontgonnen en worden vergunningen afgeleverd. U hebt gezegd dat uw sector een langetermijnvisie en rechtszekerheid vraagt. Kunt u zeggen welke concrete hindernissen u vandaag ondervindt om te exploiteren? Of hoopt u dat u via dit ontwerp van decreet, en het plan dat daaruit zal voortvloeien, terug wat meer ruimte krijgt voor ontginning? Zijn er momenteel veel dossiers die geen uitvoering kunnen krijgen?

U weet ongetwijfeld waar de goede zandgronden in Vlaanderen gelegen zijn. Kunt u me zeggen wie in grote lijnen de eigenaars zijn van die terreinen, waarbij ik dus niet naar concrete namen vraag? In hoeverre werden reeds concessies verleend die nog niet vergund zijn? In hoeverre werden door de leden van uw organisatie opties genomen?

U hebt verwezen naar 1 miljoen ton breekzand. Kunt u me technisch uitleggen wat de mogelijkheden zijn van breekzand, maar ook van rotszand? In welke categorieën van granulaten kunnen deze zandsoorten worden gebruikt? Wat is daarvan de kostprijs? Hoe relateert u nu die kostprijs aan het ontgonnen zand in de Kempische groeven?

Tot slot wens ik te vernemen in welke mate gemeenten inkomsten kunnen genereren uit die ontginningen. In de PWC-studie heb ik immers gelezen dat het daarbij soms om aanzienlijke bedragen kan gaan. Kunt u ons iets meer zeggen over die gemeentelijke heffingen, belastingen of retributies? Wat betekenen die in de totale kostprijs?

Mevrouw Isabel Vertriest : Mijnheer De Nie, in uw inleiding hebt u gezegd dat Vlaanderen eigenlijk niet zo veel oppervlaktedelfstoffen heeft, dus dat

er een schaarste is. U hebt ook gezegd dat er steeds een basisbehoefte zal blijven bestaan. Daaruit concludeert u – terecht – nood te hebben aan een planning op langere termijn. Een planning op 25 jaar zou dus niet volstaan. Ikzelf vind 25 jaar veel eerder een planning op heel korte termijn.

De heer De Nie : Dat hoor ik u graag zeggen.

Mevrouw Isabel Vertriest : Ik vind 25 jaar inderdaad een planning op heel korte termijn, wetende dat de opbouw van die grondstoffen miljoenen jaren vergde. Na 25 jaar moet er ook nog voldoende voorraad zijn. Ik verwijs in dit verband naar de langetermijnplanning in het kader van het bosdecreet. Daar werd gewerkt met termijnen van 100 tot 150 jaar.

Ik heb moeite met uw uitspraak dat het slechts om een tijdelijk beslag zou zijn. Een en ander hangt af van de wijze waarop we de impact van een dergelijke ontginning bekijken. De invloed op de ondergrond en de waterhuishouding zal mijns inziens verder reiken dan een tijdelijk beslag. In de landbouw vergt het opnieuw goed krijgen van één duim grond 100 jaar. In die zin vind ik dat u daar vrij licht mee omgaat. Ik vind zelfs dat men de situatie omdraait. Men kan op sommige plaatsen na ontginningen iets aangenaams creëren, maar ik heb hier toch reserves bij, want de ondergrondwaterhuishouding en dergelijke is vaak grotendeels onherstelbaar beschadigd na een ontginning.

De heer Jean Geraerts : U bent een wereldleider op gebied van witzandwinning. U baat bijvoorbeeld in Maasmechelen op dit ogenblik een groeve uit, maar die groeve wordt bedreigd door het met veel tamtam aangekondigde natuurpark Limburg zodat u binnen korte tijd zult moeten stoppen met uitbating. U zegt dat u een maximale ontginning zou moeten hebben en ik ga daar volledig mee akkoord, maar ook daar zou u dat moeten hebben. Wat is de totale reserve die daar nog ligt? Hoeveel jaren zou u daar nog kunnen ontginnen aan de huidige snelheid? Wat zullen de eventuele gevolgen zijn voor dat natuurgebied? Zijn die zo catastrofaal als u nog 10 jaar langer zou ontginnen?

De heer De Nie : Mijnheer Sauwens, de bouwnijverheid in Limburg moet los worden gezien van de productie van bouwstoffen en stortklaar beton. De bouwnijverheid ligt dicht bij de markt en hoeft niet zozeer de lokale markt te bedienen. Zeer onlangs heb ik gelezen dat in Limburg, waar 17 procent van de Vlaamse bevolking woont, 33 procent van de productie van bouwstoffen is gevestigd.

U vroeg naar hindernissen bij de ontginning. De gewestplannen waar we vandaag nog op moeten bouwen, dateren van het eind van de jaren zeventig, begin jaren tachtig en werden al voorbereid in het begin van de jaren zeventig. De ontginningsgebieden in die gewestplannen zijn voor een groot gedeelte uitgeput, zeker waar het kleine ontginningsgebieden betreft. Het gaat vaak om KMO's. Die zitten vaak aan het eind van hun Latijn en moeten nu een beroep doen op ruimtelijke uitvoeringsplannen, waar we nog niet veel ervaring mee hebben. Elke stap die men in die procedure zet, komt uit op nieuwe hindernissen en nieuwe prerogatieven die door deze of gene sector naar voren worden gebracht.

De eerste hindernis is de ruimtelijke hindernis. Er is zeer dringend behoefte aan een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de ontginningssector. Een tweede hindernis is dat men behalve een bouwvergunning ook een milieuvergunning nodig heeft, die dan vaak gepaard gaat met andere plaatsgebonden problemen. Als bijvoorbeeld op het ontginningsgebied een bos staat, moet men ook een ontbossingsvergunning bekomen. Het conglomeraat van al die verplichtingen maakt het voor veel bedrijven zeer moeilijk om, afgezien van de ruimtelijke ordening, nog aan een milieuvergunning te geraken.

De heer Johan Sauwens : Indien de regering bij de vorige procedure nog een aantal gewestplanwijzigingen had kunnen doorvoeren, zou aan uw eerste opmerking kunnen voldaan zijn. Jullie zitten op dit decreet te wachten omwille van het feit dat het ruimtelijk afwegingskader dan zal volgen. Ik heb het gevoel dat men dit decreet deels als alibi gebruikt om de moeilijke discussie over waar nog wat zal kunnen worden ontgonnen, voor zich uit te schuiven.

De heer de Nie : Ik weet niet wat de achterliggende reden is, maar de regering heeft gewacht met het bieden van een omvattend kader binnen de lijnen van die ruimtelijke uitvoeringsplannen en van een RUP, terwijl de gewestplannen louter ruimtelijk waren. De RUP's zullen omvattender zijn dan de gewestplannen. De tijd die nodig is om deze RUP's op te maken, speelt in ons nadeel.

U had een vraag over de tonnages breekzand. Breekzand is een restproduct van het breken van grotere granulaten die bij ons maar beperkt aanwezig zijn. In grind komt breekzand vrij als grote kalibers stenen worden gebroken, maar dat is altijd in functie van de hoofdproductie. Dat is ook zo in

Wallonië waar men grotere gesteenten breekt. Daar komt 1 miljoen ton per jaar vrij.

De heer Johan Sauwens : Het zijn dus restproducten uit steengroeven ?

De heer De Nie : Dat klopt.

U stelde ook een vraag over de gemeentelijke inkomsten. Die liggen relatief ver uit elkaar. De duurste gemeentebelasting bedraagt ongeveer 0,5 euro per ton. De belasting hangt meestal samen met de aard van de delfstoffen : de belasting is het hoogst voor hoogwaardige delfstoffen. Voor laagwaardige zandsoorten bedraagt de belasting slechts één tiende.

In Wallonië is sprake van een ministeriële omzendbrief die de gemeentelijke heffing beperkt. In Vlaanderen is dat niet het geval. De autonomie van de gemeenten speelt immers een grote rol, vaak tot ergernis van de ontginners. Voor een gemeente is het uiteraard eenvoudiger om een paar belastingplichtigen veel te doen betalen dan om veel burgers weinig te doen betalen. Het is een makkelijk te innen belasting.

De heer Johan Sauwens : Wat is de verhouding van 0,5 euro per ton op de totale verkoopprijs ?

De heer De Nie : Voor sommigen kan die 5 percent zijn.

Mevrouw Vertriest, u maakt zich in onze plaats zorgen omdat de termijn van 25 jaar kort is. Ik vind 25 jaar ook kort, maar om een andere reden. Uit de toelichting blijkt duidelijk dat het ontwerp van decreet werd geschreven tegen een achtergrond van duurzame ontwikkeling. Het combineren van duurzame ontwikkeling en ontginningsactiviteiten is niet eenvoudig. De ingebrachte noties over optimaal ontginnen en het zoeken naar alternatieve toepassingen en recyclage vormen al een stap in de richting van een zuinig grondstoffengebruik. De zaak werkt reeds voor een deel zelfregulerend. De kwalitatief gepaste grondstoffen worden aan de gepaste gebruiker geleverd. Dat was vroeger minder het geval, want soms werden goede producten verkocht voor een laagwaardige productie. Nu wordt heel klantgericht gewerkt en worden voorbereidingen getroffen op lange termijn.

U maakt zich zorgen over het tijdelijk karakter van het ruimtebeslag van een ontginning. Een ontginning gebeurt per definitie gefaseerd. Ook de vergunningen worden per fase afgeleverd. Fase 3 mag pas worden aangevat als fase 1 is afgerond. Op die

manier is er een continu proces. Zo worden bijvoorbeeld de deklagen van fase 3 gebruikt om fase 1 opnieuw aan te leggen. Er is dus steeds een minimale oppervlakte van een groeve in gebruik.

In Vlaanderen komen we bij ontginningen vaak onder de watertafel terecht. Daardoor ontstaan waterplassen, maar ook die hebben mogelijkheden voor natuurontwikkeling, daar zijn mooie voorbeelden van. Die ontginningen gaan niet noodzakelijk ten koste van het grondwater. Het is trouwens geen vervuilende industrie. We veranderen het landschap, maar vernielen het niet.

Mevrouw Isabel Vertriest : Ik heb het er moeilijk mee als de ecologische impact wordt geminimaliseerd. Die impact mag niet worden verzwegen. In de vorige studie was geen sprake van een eerlijke vergelijking van de ecologische gevolgen. Om tot een goede oplossing te komen, moeten we goed kunnen vergelijken. Dit is vooral kritiek op de vorige sprekers, maar ook in het geval van ontginning is er een ecologische impact. Die is groter dan veranderingen bij de bloemetjes en bijtjes, maar betreft ook de waterhuishouding, het bodemprofiel en dergelijke.

De heer De Nie : Vandaag is ontginning zo goed als onmogelijk zonder voorafgaand MER waarin alle milieuaspecten worden afgewogen.

De heer Geraerts heeft daarnet naar de specifieke situatie van Sibelco in Maasmechelen verwezen. Twee jaar geleden was de ontginningszone die op het toenmalig gewestplan was aangeduid, haast uitgeput. Aangezien in deze geologisch heel aparte regio extreem ijzerarm zand voorkomt dat geschikt is voor hoogwaardige toepassingen in kristal en dergelijke, is in laatste instantie een gewestplanwijziging doorgevoerd. In het kader van die gewestplanwijziging is in een zone voorzien die als spaarpotje voor de hoogwaardige toepassingen kan worden aangewend. Zodra deze zone is uitgeput, zal kwartszandwinning op dat deel van de Mechelse Heide nabij de E 314 in Maasmechelen niet langer mogelijk zijn.

Het resterend ontginningsgebied voorziet in een continuïteit van de kwartszandwinning. Dit zand zal evenwel niet aan de hoge kwaliteitsvereisten van de kristalproducten voldoen. De hoge kwaliteit zal door middel van geavanceerde technische procédés moeten worden bereikt. Ongewenste stoffen kunnen ook op chemische wijze worden uitgezuiverd. Dit moeilijke procédé zal de prijs evenwel doen stijgen.

De heer Jean Geraerts : Als ik het goed begrijp, is er nog een reserve.

De heer De Nie : Het gewestplan voorziet aangrenzend aan de gemeente As nog in een ontginningszone waar momenteel een droge grindwinning plaatsvindt. Het is dit gebied dat ik als 'resterend ontginningsgebied' bestempelde.

De heer Jean Geraerts : Die reserve mag momenteel niet worden ontgonnen.

De heer De Nie : Die reserve mag nu wel worden aangeboord.

De heer Jean Geraerts : Buiten de in het gewestplan aangeduide ontginningszones bevindt zich in die regio nog een grote reserve.

De heer De Nie : Er is nog een geologische reserve.

De voorzitter : Ik zou de heer De Nie willen bedanken. Ik zou tevens de heer Verhofsté, secretaris van de Vereniging van Oost-Vlaamse Zandontginners, willen uitnodigen om vooraan plaats te nemen.

De heer Verhofsté heeft het woord.

De heer Verhofsté : Mijnheer de voorzitter, ik sluit me in grote lijnen aan bij de uiteenzetting van de heer De Nie. Ik zou evenwel een aantal specifieke factoren in verband met de zandwinning onder de aandacht willen brengen.

Als secretaris van de Vereniging van Oost-Vlaamse Zandontginners heb ik goede contacten met de zandontginners in Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. Het grote probleem in die provincies betreft de ontginning van aanvulzand. Bouwzand is in die streken slechts in mindere mate beschikbaar. Bouwzand is het hoogwaardige zand dat hoofdzakelijk in betonproducten wordt gebruikt. Aanvulzand wordt voornamelijk in collectoren, op industrieterreinen, in de huizenbouw en voor aanvullingen gebruikt.

Ik zal straks enkele opmerkingen maken bij de uiteenzettingen die vorige week zijn gehouden. Mijns inziens hebben bepaalde sprekers zich hier te eenzijdig, te optimistisch of onvoldoende genuanceerd uitgedrukt.

Wie de dagdagelijkse ontginningspraktijken kent, kan enkel vaststellen dat een decretaal initiatief dringend en noodzakelijk is geworden. Enkele jaren geleden is de zandontginners gevraagd een

zandbehoefte nota op te stellen. Deze nota's zijn met de nodige zorg opgesteld. Alle betrokken bedrijven hebben rekening gehouden met de verbruiks- en verkoopcijfers van de voorgaande jaren en met de noodzakelijke provisies voor de komende tien tot twintig jaar. Al deze cijfergegevens zijn beschikbaar.

Op basis van de bedrijfsgebonden toelichting bij deze problematiek heeft mijn vereniging een lijstje van de belangrijkste problemen opgesteld. De meeste zandontginningsbedrijven zijn familiebedrijven. Een aantal van deze bedrijven zal misschien de deuren moeten sluiten. Momenteel worden de laatste voorraden aangesproken. Slechts enkele bedrijven hebben nog voorraden voor meer dan 2 of 3 jaar.

De bedrijven interpreteren dit als een wettelijke onbeschikbaarheid van grondstoffen. De bedrijven weten waar ze zand kunnen vinden. Dit zand is wettelijk evenwel niet beschikbaar. De gewestplannen maken het vaak namelijk onmogelijk om voor de ontginning van die gebieden de nodige vergunningen te krijgen. Heel wat percelen in ontginningsgebieden zijn niet beschikbaar omdat de eigenaar ze niet wil verkopen of laten ontginnen.

Het spreekt vanzelf dat een schaarste op korte termijn zeer marktversturend zou werken. De marktmechanismen werken dit evenwel in de hand. Het is overigens geen slechte zaak dat alle bedrijven dezelfde marktmechanismen ondergaan. Er is een tekort, wat de prijs de hoogte in drijft. Moet dat door het beleid worden geaccepteerd? Is dat, gezien de krimpende economie, niet gevaarlijk?

Een tweede moeilijkheid voor de ondernemer bestaat erin dat hij de grondstoffen niet optimaal kan ontginnen omwille van allerlei beperkingen, zoals de gebrekkige planologie en de sociale omgeving. De vergunningsvoorwaarden verschillen bovendien van provincie tot provincie. De aanvraag duurt lang, in de praktijk meer dan een jaar. Eerst zijn er de voorbereidingen voor de MER. Vervolgens moet de behandelingsprocedure worden doorlopen. Normaal duurt dat vier maanden, maar de termijn wordt bijna automatisch met een aantal maanden verlengd. De MER-reglementering voorziet ten slotte nog in allerlei inspraakmogelijkheden. Dat brengt allemaal vertraging mee en legt inhoudelijke beperkingen op betreffende capaciteit en kwantiteit.

De ontginning wordt de facto in het defensief gedreven. Hij voelt zich door de wettelijke beperkingen in zijn initiatief aangetast. Hij vindt geen hou-

vast in een specifiek wettelijk kader, dat hem zou toelaten optimaal werk te maken van de ontginning. Het ontwerp van decreet is hiervoor het passend instrument.

De ontginners zijn de dupe geworden van de vertraging in de besluitvorming. Een tiental jaar geleden werd getracht een decreet voor natuurlijke rijkdommen op papier te zetten, maar de decreetgever is niet verder geraakt dan het stadium van het voorontwerp, in samenwerking met de administratie en de inspirerende studie van de Gentse professor Bocken. Met de sector werd weinig overleg gepleegd.

Ook in het recent strategisch plan voor ruimtelijke economie wordt in studies over industriegebieden voorzien – de tekorten, behoeften en mogelijkheden –, maar niet over ontginningsgebieden. Planologisch kunnen ontginningsgebieden het best als industriegebied worden gecatalogeerd. De gebieden worden door ontginning na een bepaalde tijd onbruikbaar en verdwijnen. Als de grondstoffen tot op de toegestane diepte zijn opgebruikt, is er geen industriegebied meer. Dat valt niet te vergelijken met een normaal industriegebied, waar de bestemming continu is. Men vindt ontginningsgebieden niet terug in het strategisch plan. De sector klopt terecht aan bij de regering met de vraag hier iets aan te veranderen.

Voor de landbouw wordt prioritair 750.000 hectare grond gereserveerd. Men beschouwt dat als een verworven recht dat zo snel mogelijk moet worden vastgelegd. Op dit ogenblik beschikt de ontginningssector slechts over 11.900 hectare of 1,6 procent van de grond waarover de landbouw kan beschikken. Men zou een macro-economische afweging kunnen maken voor beide sectoren op vlak van de geproduceerde netto-meerwaarde, de huidige en potentiële tewerkstelling en de maatschappelijke welvaart – al of niet gesubsidieerd op nationaal of Europees vlak. De ontginningssector verzekert een 'stroomafwaartse' tewerkstelling en verdient terecht een ordening en bijkomende mogelijkheden.

Het ontwerp van decreet is op het vlak van ontginningen een gelukkige trendbreuk met de vroegere planologische improvisatie. De gewestplannen vertrokken van de bestaande toestand. Er werden ontginningsgebieden ingetekend die dikwijls afkomstig waren van zavelontginningen voor metselwerken. De belangrijkste ingrepen gebeurden in de jaren zestig voor het aanleggen van autowegen. Er zijn dikwijls waterplassen naast de autowegen te zien. Men ontgon het zand in functie van de plaat-

selijke noden. Via de gewestplannen van eind jaren zeventig werden die gelegaliseerd en dikwijls gebeurde het dat aanpalende gronden dan ook meteen werden ingekleurd als ontginningsgebied. De eigenaars waren daar vaak nauwelijks van op de hoogte. Met die gebieden hebben we het tot vandaag moeten doen. Er zijn wel enkele minimale aanpassingen van de gewestplannen geweest, maar die laat ik hier buiten beschouwing.

Niet enkel de bestemming van die ontginningsgebieden werd ondoordacht bepaald, maar ook de nabestemming. Voor veel gebieden werd er beslist dat ze opnieuw bij landbouwgebieden moeten aansluiten, zonder rekening te houden met reële noden en perspectieven. Bepaalde gebieden kregen de nabestemming van waterwingebied, maar na 20 jaar bleek dat de watermaatschappij er niets mee kon doen omdat de put te klein is voor waterwinning en omdat er geen controle over de kwaliteit mogelijk is. Bij die nabestemmingen kunnen dus veel vraagtekens worden geplaatst.

Het ontwerp dat nu voorligt, is wetenschappelijk onderbouwd voor wat betreft de selectie van de locaties en de bepaling van de nabestemmingen. Bedrijven laten vaak zelf boringen uitvoeren en hebben bepaalde contacten waardoor ze weten waar goed en verkoopbaar zand zit. Die bedrijven kunnen realistische voorstellen doen in verband met de nabestemming. Die nabestemming kan onder bepaalde voorwaarden landbouwgebied zijn, maar het is ook mogelijk dat gebieden worden teruggegeven aan de natuur. Sommige gebieden kunnen ook een recreatieve nabestemming krijgen. De sector is gelukkig met deze trendbreuk.

Tijdens de vorige hoorzitting hebben mensen gesuggereerd dat de ontginningsmachtiging en de mogelijkheid tot onteigening die in het ontwerp staan, ongrondwettelijk zouden zijn. In het advies van de Raad van State staat echter niets dat daarop wijst. Er zijn dus geen problemen in dat verband.

Ter vergelijking vermeld ik het decreet van 4 juli 2002 van het Waals Gewest waarin de ontginningsmachtiging ook is opgenomen in het tweede hoofdstuk. Er wordt niet dezelfde terminologie gebruikt. Er wordt gesproken over het 'recht tot bezetting en ontginning van andermans gronden'. Het kan niet duidelijker.

De ontginningsmachtiging en de onteigening zijn de essentiële pijlers van een evenwichtig decreet

waarvan de sector vindt dat het in alle omstandigheden moet kunnen gelden. Als het decreet wordt nageleefd, zullen de ontginners van overheidswege zeer belangrijke verplichtingen en financiële lasten worden opgelegd. Het is dus maar normaal dat ze als tegenprestatie rechts- en exploitatiezekerheid krijgen in de ontginningszones.

In de praktijk moet dat worden vertaald in een normale bereikbaarheid van de percelen in ontginningszones tegen gangbare prijzen en bij voorkeur door vrije aankoop. Als de eigenaar-verkoper zich echter onwillig of onredelijk gedraagt, moet de overheid regulerend kunnen optreden om die eigenaar op een wettelijk bepaalde manier een vergoeding voor zijn grond te laten ontvangen die de waarde, het gebruik of het genot van die grond onder normale omstandigheden compenseert.

De ervaring heeft geleerd dat onwil tot verkopen bij eigenaars van gronden in ontginningsgebieden steeds opnieuw voortvloeit uit tomeloze speculatiedrift en opportunisme. Het gaat vaak om kleine en onbelangrijke oppervlakten die voor de eigenaar absoluut niet van belang zijn, maar die louter door pesterijen van de eigenaar buiten de economische en planologische bestemming worden gehouden. De eigenaar vraagt vaak immers een prijs die niet in verhouding is met de reële waarde of met de uiteindelijke ontginningswinst. Soms betreft het regelrechte chantage. Veel ontginningsgebieden kunnen hierdoor dus niet optimaal worden ontgonnen.

De ontginner stelt zich over het algemeen soepel op. Als het hem niet lukt een bevredigende compensatie te geven aan die onredelijke eigenaar, volgt er een nachtmerrie voor de ontginner. Hij moet dan met lede ogen aanzien hoe een ontginningsgebied niet helemaal kan worden ontgonnen, terwijl dat planologisch wel zou moeten kunnen.

Ik heb met genoeg vastgesteld dat de landbouwsector geen opmerkingen heeft geformuleerd in verband met de mogelijkheid van onmiddellijke opzegging van verpachte ontginningsgronden. Ook dat is een heikel punt. Het gaat immers niet enkel om eigenaars die hun grond niet willen verkopen. Vaak willen eigenaars wel verkopen, maar liggen de pachters dwars door onredelijk hoge vergoedingen te vragen.

Op dit ogenblik voorziet de pachtwet in twee mogelijkheden voor opzegging, meer bepaald in artikel 6 en in artikel 7. Men kan opzeggen als de industriële bestemming werd ingeschreven bij het begin van de pachtovereenkomst. Dat komt in de

praktijk van het landbouwpachten echter niet veel voor. Men kan ook opzeggen indien men reeds heeft verwittigd voor het verstrijken van de eerste pachtperiode. Dan moet men echter dikwijls ook reeds beschikken over een bepaald bewijs. Als de eigenaar dat niet nodig vindt of als de pachter niet meegaand is, dan kan men die vergunning ook niet vragen. Wel kan men dan nog eens opzeggen tegen het einde van iedere pachtperiode, maar op dat punt botst men telkens op een decalage in tijd en ruimte, die voor een bepaald gebied de deur voor de ontginners dichtdoet.

Welnu, de lichte wijziging van de pachtwet waarin wordt voorzien, zal volgens mij alleen in rampgevallen moeten worden gebruikt en zal weinig impact hebben op het sociale vlak. Voor de sector is die wijziging weliswaar van levensbelang.

Tijdens de vorige hoorzitting werd hier enigszins euforisch en optimistisch gezegd dat de zandaanvoer uit zee veel problemen zou oplossen en uiteindelijk nogal voor de hand ligt. Winning op zee zou niet veel problemen opleveren. Men heeft daar echter niet alle moeilijkheden die zich daarbij zouden kunnen voordoen, bij betrokken. Men heeft niets gezegd over de effecten op het milieu en op de visserij, of over de vrij grote uitbatingsrisico's. Ook heeft men expliciet geen gewag gemaakt van de aanzienlijke meerkosten die het transport vanaf de kustlijn naar het binnenland met zich zal meebrengen. Op dit moment is de ervaring dat slechts een beperkt deel van West-Vlaanderen kan worden voorzien van zeezand op een economisch concurrentieële wijze. Voor Oost-Vlaanderen lukt dat zelfs niet meer. Dikwijls staat men ook voor een dilemma : het zeezand is eigenlijk kwalitatief beter dan wat men ervan verlangt. Men heeft het niet per se nodig onder die vorm en wil er dan ook niet zo veel voor betalen, wat nogal evident is vanuit economisch standpunt.

Als zeezand een valabel en concurrentieel alternatief is, dan zal dat langzamerhand wel blijken. Die mogelijkheid is echter niet nieuw maar werd de laatste jaren reeds meermaals verwoord. Volgens mij zal die optie echter stuiten op de transportkosten. De heer De Nie heeft al een groot gedeelte van het verhaal geschetst : men ontgint in zee en slaat het zand op op vrij grote oppervlakten in de havens. Daarna moet men het zand met binnenschepen naar binnenhavens vervoeren en het daar opslaan. Vervolgens wordt het opnieuw overgeladen om het uiteindelijk op de plaats van bestemming te brengen met kleiner vervoer. Dat is op zich geen sinecure. Mij is een voorbeeld uit Oost-Vlaanderen bekend, waar men 110 frank per ton betaalt

voor het product maar waar enige manipulatie in het vervoer ook reeds 100 frank per ton kost, wat bijna op een verdubbeling van de prijs neerkomt. Daarom denk ik dat noch voor Oost- of West-Vlaanderen, noch voor Vlaams-Brabant de oplossing zal worden gevonden in het winnen op zee. Dat werd reeds min of meer bewezen.

Ik wil wijzen op het subsidiariteitsbeginsel. Het Vlaams Gewest kan volgens mij het best regelgevend optreden voor de winning van primaire grondstoffen, zonder zich afhankelijk te maken van de federale overheid of het buitenland.

Ten slotte wil ik op een voorzichtige manier mijn bedenkingen uiten bij het gebruik van de zogenaamde substitutieproducten. Zand is een primaire grondstof, met bekende en bewezen bouwtechnische en milieutechnische eigenschappen, die in feite onbesproken zijn. Het gebruik van substitutieproducten is niet nieuw. Ik zal u een voorbeeld geven dat u misschien kent uit eigen ervaring. Als u van Antwerpen naar Knokke rijdt, komt u voorbij Zelzate, waar de baan enorme hobbels heeft. Dat is simpelweg het gevolg van het gebruik van LD-slakken, waarvan men kon vermoeden dat ze een goede substitutie zouden vormen voor onderfunderingszand. Spijtig genoeg beginnen die LD-slakken na verloop van tijd echter te zwellen, wat langzaamaan blijft doorgaan gedurende 20 tot 30 jaar. Het gevolg is dat men grote stukken van die baan moet opbreken en ze uiteindelijk helemaal moet opbreken.

Ook het verhaal van het slib is bekend. Slechts zeer kleine fracties van het slib blijken bruikbaar te zijn en dan nog te bestaan uit zeer laagwaardig zand. Laat ons toch niet vergeten dat zand de specifieke bouwtechnische eigenschap heeft dat het waterdoorlatend is. Dat hangt samen met een granulometrie die in bepaalde verhoudingen moet staan. Als er te veel kleine korrels zijn, verliest zand zijn waterdoorlatende eigenschappen. Meer nog, als er in het zand andere vreemde, zwevende stoffen of verteerbare stoffen zitten, dan is men eraan voor de moeite. Men heeft het reeds geprobeerd, maar het gaat niet of het kost een veelvoud van de normale kosten of het eindproduct is minderwaardig of het eindproduct is verwaarloosbaar qua hoeveelheid.

Men moet voorzichtig zijn met de mogelijkheden die men vanuit de Grondbank zou aanreiken. De Grondbank doet loffelijke pogingen, die erin bestaan eigenaars van overtollig uitgegraven bodem in contact te brengen met potentiële vragers. Welnu, dat zal een gunstig effect hebben op het be-

sparen op de grondstoffen voor zand. U mag echter toch ook het volgende niet vergeten. Als de Grondbank dat nu systematisch doet, dan vindt ze eigenlijk niet veel anders uit dan wat zandontginners en grondverzetters al jaren doen. De Grondbank zal er alleen meer systematiek in brengen. Dit zal overigens nog niet voor de eerste jaren zijn. Er zal een nieuw bewustzijn moeten groeien. We moeten voorzichtig zijn en niet te vroeg victorie kraaien. Het is dus zeker niet zo dat dit een oppervlaktedelfstoffendecreet overbodig zou maken.

Mijns inziens kan het ook niet dat men de bevoorrading in primaire grondstoffen zou laten afhangen van toevallige of niet in te schatten factoren, zoals het buitenland. Men zou er dus goed aan doen eerst de zaken te ontginnen die in de eigen bodem in voldoende mate aanwezig zijn. Die kunnen dan met respect voor de latere generaties op een spaarzame en duurzame manier op de markt worden gebracht.

De heer Johan Sauwens : Mijnheer Verhofsté, u hebt het ontwerp van decreet beter verdedigd dan de minister tot nu toe. U hebt ons zelfs gewezen op een aantal elementen in het advies van de Raad van State en u hebt zelfs geantwoord op bedenkingen die de Boerenbond niet gemaakt heeft. Het was een heel boeiende uiteenzetting. In uw enthousiasme pleit u natuurlijk voor 'eigen zand eerst'. U pleit voor de onafhankelijkheid die Vlaanderen economisch gezien moet behouden.

Zou het echter kunnen dat de aarzeling op Vlaams niveau om ruimtelijke bestemmingsplannen en uitvoeringsplannen op te maken ervoor gezorgd heeft dat de mariene zandwinning de voorbije jaren zo sterk is doorgegroeiwd? Ik heb het dan vooral over de West-Vlaamse en de Oost-Vlaamse markt.

De federale regering heeft ontegensprekelijk de vergunningen wat vlotter afgeleverd in zee dan de Vlaamse regering op land. Aan Vlaamse zijde is er duidelijk enige aarzeling. Bestaan er in de sector ontginningsbedrijven aan land die uiteindelijk ook mee de zeezandwinning zijn gaan beoefenen? Welk type bedrijven is het dat de zeezandwinning doet? Zijn dat andere bedrijven, die meer verwant zijn aan de baggersector of aan de sector van de aannemers inzake waterwerken?

De heer Jean Geraerts : Mijnheer Verhofsté, ik trek een rode draad door uw betoog. U hebt het steeds over de ontginning in Oost- en West-Vlaanderen, waarbij u een tegenstrijd ziet tussen de ontginning en de landbouw. U spreekt echter nooit over de natuur. In Limburg ligt het grootste ge-

deelte van de mogelijke zandwinningsgebieden. Het kan ook zijn dat ze beplant zijn met dennenbomen die daar in feite niet op hun plaats zijn.

Als u dat gaat ontginnen en als u de eindbestemming opnieuw moet doen, is het dan gemakkelijker om er landbouwgebied van te maken, of is het veel gemakkelijker om er natuurgebied van te maken? U spreekt echter steeds maar over die tegenstrijd tussen landbouw en ontginning, terwijl u het niet hebt over natuurgebieden.

De heer Verhofsté : Ik zal met de laatste vraag beginnen. Ik heb het inderdaad vooral gehad over de tegenstelling tussen landbouw en ontginning in de Oost-Vlaamse, West-Vlaamse en Vlaams-Brabantse regio. Dat is omdat het probleem daar vooral aan de orde is. Het is me niet bekend dat er in natuurgebieden ontgonnen wordt. Ik weet wel dat ontginningsgebieden nadien zijn aangekocht voor bos en natuur. Het is ook mogelijk dat men die ontginningsgebieden gelaten heeft voor wat ze zijn. Na 10 of 20 jaar worden die door de natuurbeweging als pareltjes beschouwd. Ik vind dus dat men dat toch wel mag relativeren. Als men ingrepen doet, zegt men dat het bedreigingen zijn. Als er dan eenmaal een natuurlijke vegetatie ontstaat, vindt men die zeer waardevol. Daarom moet men die ingrepen relativeren.

Oost-Vlaanderen heeft oog voor de aankoop van uitgeput ontginningsgebied als dat in de omgeving van een natuurgebied ligt. De trend is 'verontdiepen'. Dergelijk ontginningsgebied wordt momenteel onteigend als compensatie voor het Deurganckdok. Het kan ook dienen als overstromingsgebied voor de Schelde. Een verontdiepte put van 2 of 3 meter is ecologisch waardevoller dan een put van 20 meter diep. In de MER's worden dergelijke milderende maatregelen ingeschreven.

De heer Sauwens vroeg naar de zandwinning op zee. In West-Vlaanderen is er minder mogelijkheid om aanvulzand te ontginnen op een rendabele diepte. Er wordt vlug op kleilagen gestoten. In Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant kan er dieper worden ontgonnen. Het is dan ook logisch dat er in West-Vlaanderen naar alternatieven wordt gezocht, met name maritieme ontginning. Sommige baggermaatschappijen zijn overgeschakeld op maritieme zandwinning. Voor Oost-Vlaanderen zijn er handelsmaatschappijen met traditionele bouwmaterialen die in hun gamma ook zeezand aanbieden. Dat is echter maar een minderheid. Ik geloof niet dat de maritieme zandwinning de ontginning op

het land verdringt. Dat is ook niet te verwachten voor de volgende 15 jaar.

De heer Jan Laurys : Ik heb u niets horen zeggen over alternatieve procédés. Donderdag hebben we de firma Marmorih gehoord die door bepaalde technieken op materialen bespaart. Hoe staat u daartegenover ?

De heer Verhofsté : Positief. Er moet zuinig worden omgesprongen met bouw materiaal. Wat Marmorit voorstelt, vind ik ingenieus. Als dat bouwtechnisch verantwoord is, heb ik daar geen enkele moeite mee.

De heer Jan Laurys : Voelt de sector iets van die nieuwe procédés ?

De heer Verhofsté : Ik kan dat niet zeggen, het gaat om beperkte percentages.

De voorzitter : De heer Van Den Bossche heeft het woord.

De heer Van Den Bossche : Mijnheer de voorzitter, vooreerst wil ik u namens de Vlaamse baksteen- en dakpannenfabrikanten danken dat u ons de gelegenheid geeft onze visie op het ontwerp van oppervlaktedelfstoffendecreet uiteen te zetten.

Zowel baksteen als dakpannen worden gemaakt van klei of leem die als oppervlaktedelfstof in Vlaanderen wordt ontgonnen. Specifiek voor ons is dat wij als producenten geen oppervlaktedelfstof op de markt brengen, zoals bijvoorbeeld de meeste andere ontginningssectoren die hier reeds aan het woord zijn geweest dat doen. Ons product wordt uit een oppervlaktedelfstof vervaardigd en komt na een productieproces als baksteen of dakpannen in de bouwnijverheid terecht. De hele baksteen- en dakpannenindustrie is verbonden aan en afhankelijk van de permanente beschikbaarheid van de gepaste klei- en leemsoorten.

Wat baksteen betreft, gaat het over een totale productie, in heel België, van ongeveer 2,5 miljoen kubieke meter op jaarbasis. Daarvan wordt meer dan 2 miljoen kubieke meter in Vlaanderen geproduceerd. Deze productie heeft plaats op een dertigtal locaties verspreid over zowat heel Vlaanderen. Op basis van de geologische aard van de klei of leem onderscheiden we in Vlaanderen een negental zones. Hierover verder uitweiden zou ons wellicht te ver leiden, maar voor een goed begrip is het toch belangrijk te weten dat er verschillende kleisoorten bestaan. Zo zijn er bijvoorbeeld de soorten afkomstig van maritieme afzettingen. Andere soorten zijn

dan weer van alluviale oorsprong. Leem is dan weer van eolische oorsprong.

Al deze klei- en leemsoorten hebben hun eigen specifieke kenmerken, die bepalend zijn voor het product dat eruit kan worden vervaardigd. In de loop der tijden hebben de producenten een product ontwikkeld op basis van de aanwezige grondstof. De ene kleisoort leende zich, omwille van een aantal specifieke eigenschappen, voor het maken van bijvoorbeeld dakpannen, een andere voor het maken van handvormgevelsteen of strengpersgevelsteen, nog een andere soort voor het maken van grote snelbouwblokken voor binnenmuren, enzovoort. Het zou dus verkeerd zijn te denken dat om het even welk product uit gebakken aarde uit om het even welke kleisoort kan worden vervaardigd.

Onze producten zijn dus zeer grondstofgebonden. De grondstoffenbevoorrading is dan ook van vitaal belang voor onze industrie. Een juiste grondstoffenmix is van het allergrootste belang voor de vereiste technische en esthetische eigenschappen van het eindproduct. Steenbakkerijen en pannembakkerijen ontwikkelden zich vroeger meestal in de nabijheid van de klei- of leemwinningen waaruit ze hun producten vervaardigden. Ontginning heeft plaats in ontginningsgebieden die vaak nog dateren uit de periode van de opmaak van de gewestplannen, in het begin van de jaren zeventig, nu zo'n 30 jaar geleden.

Sindsdien heeft onze sector een grondige gedaanteverandering ondergaan. Vooreerst is er de schaalvergroting. Van de toenmalige 150 tot 200 bedrijven blijven er nu nog ongeveer 30 over. De totale productiecapaciteit van deze 30 bedrijven is nog wel gelijk aan die van de 150 tot 200 bedrijven van weleer. Dit maakt dat de behoefte aan grondstoffen van die huidige bedrijven op eenzelfde niveau is gebleven als voorheen. De in de gewestplannen voorziene en nog ontginbare gebieden moeten minstens bewaard blijven en moeten in de oppervlaktedelfstoffenplannen worden opgenomen.

Veel ontginningsgebieden die dateren uit de periode van de opmaak van de gewestplannen, raakten helemaal uitgekeld. Na de eindafwerking kon de nabestemming van deze gebieden worden gerealiseerd. De verdere bevoorrading met grondstoffen kon enkel plaatshebben door een wijziging van het gewestplan. Vroegere ontginningsgebieden kregen hun nabestemming. In nieuwe ontginningsgebieden werd nauwelijks of onvoldoende voorzien. De procedures waren steeds gelegenheidsoplossingen voor plaatselijke problemen. Deze situatie bood de

bedrijven weinig rechtszekerheid. De oplossing die werd uitgewerkt, was steeds een ad-hocregeling.

In 1999 werd voor het eerst gewag gemaakt van een oppervlakedelfstoffendecreet, dat een algehele regeling zou omvatten voor de ontginningsproblematiek. De heer Van Roo van de administratie Natuurlijke Rijkdommen en Energie heeft hier vorige week een uiteenzetting gegeven over de inhoud en de doelstellingen van dit ontwerp van decreet. Hij heeft gewezen op de procedures die moeten worden gevolgd – de ruimtelijke afweging -, op de voorzieningen in verband met de wijze van ontginnen, de randvoorwaarden, de eindafwerking, de realisatie van de nabestemming, enzovoort. Hij heeft ook gesproken over de financiële zekerheden waarin door de ontginning moet worden voorzien om de eindafwerking te kunnen garanderen.

Veel van deze voorzieningen uit het ontwerp van oppervlakedelfstoffendecreet brengen bijkomende verplichtingen en bijkomende financiële inspanningen voor de bedrijven met zich mee. De sector is bereid om aan deze bijkomende verplichtingen te voldoen. Het oppervlakedelfstoffendecreet geeft ons een juridisch kader dat rechtszekerheid biedt voor alle betrokken partijen, en zeker voor onze bedrijven. Op dit ogenblik ontbreekt deze zekerheid volledig.

Sinds het stopzetten van de procedures via gewestplanwijziging zijn we als industrietak in het ongewisse over hoe de bevoorrading van grondstoffen in de toekomst kan worden verzekerd.

Onze bedrijven hebben nood aan zekerheid om verantwoorde beleidskeuzes te kunnen maken voor de toekomst. Het betreft de zekerheid tijdig over de nodige grondstoffen te kunnen beschikken, zowel kwantitatief als kwalitatief, dit wil zeggen voortschrijdend over ontginbare reserves kunnen beschikken van 25 jaar. Het betreft ook de planologische rechtszekerheid, zowel wat betreft de algemene als de bijzondere plannen. Verder betreft het de zekerheid en duidelijkheid van bij de aanvang in verband met de eindafwerking en de realisatie van de nabestemming. Tot slot betreft het de zekerheid over de ontginbaarheid van het gebied. De ontginningsmachtiging is daartoe het ultieme middel, dat enkel in uiterste nood kan worden aangewend. Al deze zekerheden zijn momenteel onbestaande. Als sector dringen we er dan ook heel sterk op aan dat aan deze situatie een einde wordt gesteld. Het ontwerp van oppervlakedelfstoffendecreet biedt hiertoe het gepaste juridische kader.

In het vooruitzicht van het in werking treden van dit ontwerp van decreet hebben we van meet af aan onze volledige medewerking verleend aan het opmaken van de sectorale oppervlakedelfstoffenvlannen. Op verzoek van de betrokken administraties werd, volgens de methodiek die door de administraties zelf was uitgewerkt, werk gemaakt van de delfstoffennota's voor de verschillende klei- en leemzones.

Voor de subsector van de dakpannen werd in de regio Kortrijk een pilootproject uitgewerkt. Aan de hand van de ervaringen werden de methodologie en de modaliteiten vastgelegd. Als sector hebben we dit opzet ten volle gesteund en er onze volle medewerking aan verleend. Er werd daarbij gewerkt volgens een stappenplan. Na de berekening van de behoefte aan grondstof werd nagegaan in hoeverre de volumes in de huidige ontginningsgebieden hieraan konden voldoen. Waar nodig werden, na grondig onderzoek, nieuwe locaties voorgesteld. Voor sommige regio's, namelijk Zuid-Limburg en de Antwerpse Kempen, is de administratie Ruimtelijke Planning gestart met de ruimtelijke afweging en heeft daaromtrent een overleg georganiseerd met lokale besturen, betrokken partijen zoals de landbouworganisaties en andere organisaties die begaan zijn met natuur en natuurontwikkeling.

Sommige opties in verband met nabestemming werden voor sommige gebieden reeds genomen. Voor een laatste en onontbeerlijke stap ontbreekt nog het juridisch kader. Deze onmisbare schakel, namelijk het oppervlakedelfstoffendecreet, ontbreekt dus nog.

Pas na het tot stand komen van een decreet kan gestart worden met de laatste stap, namelijk het opstarten van de procedure tot RUP. Het moge duidelijk zijn dat ontginnen een tijdelijke activiteit is die moet verlopen in de omstandigheden zoals in de vergunningsvoorwaarden voorzien. Nadien moet, zoals reeds eerder werd gezegd, de eindafwerking gerespecteerd worden en kan de nabestemming worden gerealiseerd. De totale oppervlakte die door de ontginningsactiviteit in beslag wordt genomen, vergroot niet. Wel is er nood aan nieuwe ontginningsgebieden om verzekerd te blijven van de bevoorrading van grondstoffen en onze rol van producent van een kwalitatief hoogstaand bouw materiaal, zoals baksteen en dakpannen, te kunnen blijven vervullen.

Tot slot wens ik ook te benadrukken dat onze industrie reeds heel wat inspanningen heeft geleverd om zo zuinig mogelijk met de grondstoffen om te springen. Iedereen kent baksteen. Zonder afbreuk

te doen aan de bouwfysische eigenschappen werden in het product bijvoorbeeld perforaties aangebracht die tot 40 percent van het volume uitmaken. Ook wordt bij de grondstoffenmix reeds maximaal gebruik gemaakt van secundaire grondstoffen. Zo wordt bijvoorbeeld schist aan de klei toegevoegd. Zwarte leisteen – beter gekend onder zijn benaming afgeleid uit het Frans voor leisteen – is klei die in diepere aardlagen onder hoge druk versteend werd, zodat de plasticiteit verloren is gegaan. De mineralogische samenstelling is echter dezelfde als die van plastische klei die men in hogere lagen vindt.

In Vlaanderen komt leisteen als oppervlakedelfstof echter niet voor. De enige exploiterbare voorraden waarover we beschikken, zijn de resten of residu's van de vroegere steenkoolmijnen, historisch opgeslagen in de bekende terrils. Steenkool is geologisch immers tussen lagen leisteen terug te vinden, zodat er bij de steenkoolwinning ook leisteen opgedolven werd. Tijdens het bakken gedraagt de leisteen zich zoals elke kleisoort : de fijne kleikorrels klitten aan elkaar vast en op de plaatsen waar organisch materiaal en/of water aanwezig was, ontstaan poriën.

Het feit dat leisteen een kleisoort is zoals elke andere, maakt het materiaal zo bijzonder geschikt voor toevoeging bij de plaatselijk gedolven klei. De aanwending van dit materiaal beantwoordt volledig aan wat het ontwerp van oppervlakedelfstoffendecreet beoogt, namelijk het zuinig omspringen met de natuurlijke rijkdommen door nuttige toepassingen.

Volgens de huidige Vlaamse milieureglementering wordt deze toepassing, die absoluut geen enkel schadelijk effect heeft op het milieu – wel integendeel –, ernstig bedreigd aangezien schist als afval wordt gecatalogeerd. De thermische component van het productieproces zou beschouwd worden als een verbrandingsproces, waardoor onze bedrijven het statuut zouden krijgen van een afvalverbrandingsinstallatie. Het gebruik van deze secundaire grondstoffen wordt hierdoor volledig onmogelijk gemaakt en een aantal bedrijven uit de sector worden rechtstreeks in hun voortbestaan bedreigd.

Wij vragen dan ook aan u, beleidsmensen, oog te hebben voor de samenhang van de verschillende reglementeringen die worden uitgevaardigd. Veel alternatieven zijn er voor onze sector trouwens niet. Wat door sprekers tijdens de zitting van deze commissie vorige donderdag werd gesuggereerd, namelijk meer materialen uit zee te halen of in

minder bevolkte streken, zoals Noorwegen bijvoorbeeld, te ontginnen, gaat voor onze sector helemaal niet op.

Voor de instandhouding van de typisch Vlaamse sectoren zoals de baksteen- en dakpannenijverheid is een oppervlakedelfstoffendecreet een absolute noodzaak.

De heer Johan Sauwens : We kennen de Boomse kleilagen en de ontginningen in de Rupelstreek die vrij diep zijn. In de Haspengouwse leemplateaus zijn er meer oppervlakteontginningen. Kunt u de verschillende types van ontginningen van klei en leem in Vlaanderen in grote lijnen toelichten ? Dit is belangrijk voor de nabestemming. Landbouwgrond wordt na de ontginning opnieuw landbouwgrond. Dit is een totaal andere problematiek dan die van de zandwinningen die leiden tot grote waterplassen.

De heer Van Den Bossche : De negen verschillende zones waar ik het daarstraks over had, zijn gebaseerd op de biologische ondergrond en het soort klei of leem dat daar aanwezig is. Ik zal het Vlaamse landschap doorlopen. Er is ten eerste de polderklei, een alluviale klei die op zeer geringe diepte wordt ontgonnen en waar een teruggave aan de landbouw op een verlaagd niveau perfect mogelijk is. De ontginning gebeurt via het uitscheppen en niet met baggers die tot grote diepte gaan. De verschillende manieren van ontginning hebben ook te maken met de geologische ondergrond en de dikte van de laag.

In het zuiden van West-Vlaanderen is er een andere kleisoort, namelijk de Ieperiaan, die van maritieme afzetting is en op grotere dieptes kan worden ontgonnen, eventueel in combinatie met zandwinningen omdat tussen de kleilagen ook zandlagen aanwezig zijn. Men verkrijgt een optimale ontginning door op eenzelfde oppervlakte verschillende oppervlakedelfstoffen te ontginnen. Door de grotere diepte kan de nabestemming tot twintig meter en dieper komen.

In de Scheldevallei zit alluviale klei die op geringe diepte wordt ontgonnen. Als het over een vrij grote oppervlakte gaat, zal men in het landschap niet eens merken dat er ooit een ontginning is gebeurd. Landbouw op eventueel verlaagd niveau is hier ook mogelijk.

De leemstreek ten westen van Brabant en ten westen en ten oosten van Brussel gaat tot in het zuiden van Limburg. De leem zit op een vrij geringe diepte, namelijk 5 tot 6 meter. De nabestemming is in

de meeste gevallen ook landbouw tenzij de laag dikker zou zijn, zoals in Kesselt waar er een beekvallei is. In de Maasvallei is boven de grindwinning meestal een kleilaag aanwezig. In geval van grindwinning wordt de klei ter beschikking gesteld van de steenbakkerijen.

In de Rupelstreek ligt de cuesta van de Rupel. Er wordt geen put gemaakt, de cuesta wordt afgegraven. Aan de oever van de Rupel bedraagt de dikte 0 meter, maar verder in de richting van Antwerpen is de dikte 25 meter. Er wordt dus een front afgegrerd. Ik denk niet dat er een nabestemming is.

Vele vragen vertrekken vanuit de bestaande situatie en betreffen het ontbreken van een nabestemming. Het ontwerp van decreet biedt een kans om dergelijke problemen op te vangen. Via het ontwerp kunnen zekerheden worden ingebouwd over de wijze van ontginnen en het op voorhand bepalen van de eindafwerking en nabestemming.

In de Antwerpse Kempen wordt op relatief grote diepte gegraven : 10 tot 15 meter. De nabestemming is in de meeste gevallen landbouw- of natuurgebied. In de streek zijn mooie voorbeelden van ontginningen met een nabestemming landbouw waarvan niemand zal merken dat er ooit een ontginning plaatsvond.

De negen zones kunnen in kaart worden gebracht.

De voorzitter : De heer Geraerts heeft het woord.

De heer Jean Geraerts : Mijnheer Van Den Bossche, u sprak over schist, een steen die zich tussen de kolenlagen bevond. Ik zie maar een mogelijkheid, namelijk in de afbouw van terrils, maar waar haalt u nu de schist ?

De heer Van Den Bossche : Ze komt uit de bestaande terrils van zowel Limburg als Wallonië.

De heer Jean Geraerts : In Limburg worden dus al terrils afgegraven ?

De heer Van Den Bossche : Ik kan niet zeggen waar dat precies gebeurt, maar in elk geval gaat het over een recuperatie van terrils, want andere leisteentontginningen komen niet in aanmerking. Het is niet zo dat leisteent wordt ontgonnen om ons van schist te kunnen voorzien. Het gaat enkel over materialen die werden gedeponerd toen steenkool werd ontgonnen.

De heer Jean Geraerts : U zei dat u hebt meegewerkt aan het ontwerp van decreet, maar hebt u ook meegewerkt aan de uitvoeringsplannen ?

De heer Van Den Bossche : De ruimtelijke uitvoeringsplannen worden opgesteld door de administratie Ruimtelijke Planning. De administratie moet de plannen toetsen en zal daartoe misschien opnieuw de sector raadplegen, maar zo ver is het nog niet. Ik had het over oppervlaktedelfstoffenplannen, maar feitelijk ging het over oppervlaktedelfstoffennota's waarin de sector zijn behoefte heeft berekend op basis van de productiecapaciteit en die heeft vergeleken met de aanwezige ontginningsgebieden. Daarna hebben we locatievoorstellen gedaan.

De heer Jean Geraerts : Ik las in een artikel uit het NRC Handelsblad dat slib kan worden gebruikt in bakstenen. In Nederland gebeurt dat in gewone slibbakkerijen. Wordt daar in Vlaanderen ook aan gedacht ?

De heer Van Den Bossche : Bij werken met slib worden we opnieuw geconfronteerd met de afvalreglementering en met de thermische component van onze bedrijven. Onze sector is in elk geval bereid om over deze en toekomstige mogelijkheden na te denken. U allen, de beleidsmensen, moeten ons daartoe echter de mogelijkheid bieden. U mag ons niet dwarsbomen via het uitvaardigen van andere reglementeringen op andere plaatsen.

We zijn dus bereid om nieuwe mogelijkheden te onderzoeken, maar u moet weten dat we graag homogene materialen gebruiken. De grondstoffenmix moet steeds gelijk zijn om hetzelfde eindproduct te kunnen bekomen. Als het om slib gaat dat steeds eenzelfde samenstelling heeft, dan is de mogelijkheid het overwegen waard. Als het slib telkens een andere samenstelling heeft, dan zal het problemen veroorzaken op het vlak van de emissies.

De voorzitter : De heer Grietens van de Bond Beter Leefmilieu heeft het woord.

De heer Grietens : Mijnheer de voorzitter, aangezien het in de stukken opgenomen advies van de MINA-raad volledig met het standpunt van de BBL overeenkomt, heb ik geen volledig nieuwe tekst gemaakt. Mijn uiteenzetting is onderverdeeld in vier onderdelen, namelijk de doelstellingen van het ontwerp van decreet, de delfstoffenplannen, alternatieve materialen en een aantal gedetailleerde opmerkingen over een aantal in het ontwerp van decreet opgenomen instrumenten, bijvoorbeeld de

ontginningsmachtiging en het schrappen van de bouwvergunning.

De basisdoelstelling van het ontwerp van decreet is het streven naar een duurzaam delfstoffenbeheer. De Vlaamse overheid wil zuinig omspringen met de delfstoffen en alternatieve materialen zoeken. De milieubeweging vindt dit streven een zeer positief uitgangspunt.

Ons inziens is deze doelstelling in het ontwerp van decreet evenwel vrij zwak uitgewerkt. De voorbije jaren wordt te pas en te onpas naar de duurzame ontwikkeling verwezen. Net als in het ontwerp van decreet wordt deze term vaak te vaag uitgewerkt. Zo is de ondersteuning van alternatieve materialen om de behoefte aan primaire delfstoffen te beperken te vrijblijvend uitgewerkt. Het ontwerp van decreet bevat een aantal aanzetten. De concrete, werkbare instrumenten ontbreken nog.

Het invoeren van de delfstoffenplannen is de grootste verdienste van het ontwerp van decreet. Deze plannen zullen ons de mogelijkheid bieden om een planmatig beleid te voeren. In het verleden zijn vergunningen en ontginningsgebieden vaak zonder duidelijke visie of langetermijndoelstellingen afgeleverd of aangeduid. De beste lobbyisten werden vaak het best bediend.

Het ontwerp van decreet voorziet in een onderscheid tussen een algemeen plan en een aantal bijzondere delfstoffenplannen. Wij vinden dit onderscheid vrij onduidelijk en vaag. Het is blijkbaar de bedoeling om het algemeen delfstoffenplan op de voordien op te maken bijzondere delfstoffenplannen te baseren. Een algemeen plan moet evenwel een aantal basisdoelstellingen naar voren schuiven. Bovendien moeten deze basisdoelstellingen een effect op de bijzondere plannen hebben. De relatie tussen al deze plannen blijft evenwel vaag.

De milieubeweging is van mening dat een algemeen plan door bijzondere plannen kan worden aangevuld. Dit betekent dat het globale plan eerst moet worden opgesteld. Dit betekent uiteraard niet dat voor specifieke regio's of delfstoffen geen aparte hoofdstukken kunnen worden opgesteld.

Deze werkwijze zou de kansen om de delfstoffenplannen op andere beleidsplannen, zoals een milieubeleidsplan of een RUP, af te stemmen aanzienlijk vergroten. De afbakening van het VEN is in volle gang. De noodzaak van een afstemming tussen de verschillende plannen wordt steeds duidelijker. Het voorliggend ontwerp van decreet bevat

onvoldoende aanknopingspunten om dit te realiseren.

Bovendien zijn de delfstoffenplannen niet bindend. Ze hebben geen duidelijk juridisch statuut. Ons inziens zouden de delfstoffenplannen een aantal bindende elementen moeten bevatten. Voor een milieubeleidsplan of een ruimtelijk structuurplan is dit reeds het geval. Met betrekking tot deze plannen wordt steeds een onderscheid gemaakt tussen de informatieve elementen, die voor de wetenschappelijke onderbouw zorgen, en de richtinggevend elementen, die bindend zijn voor de overheid. Aangezien dergelijke elementen meer houvast bieden, zou het voorzien in dergelijke elementen voor de sector ook interessant zijn.

We weten waarom het ontwerp van decreet met betrekking tot de delfstoffenplannen niet in bindende elementen voorziet. Het uitvoeren van de delfstoffenplannen gebeurt namelijk via de RUP's, die op zich bindend en verordenend zijn voor de overheid en voor de burger. Een ander probleem hangt daarmee samen, namelijk dat van de openbaarheid en de inspraak bij het opmaken van de delfstoffenplannen. Dat moet volgens ons veel beter worden uitgewerkt in het ontwerp van decreet of in de uitvoeringsbesluiten. Nu is er daar weinig over bepaald. Vermits de delfstoffenplannen zullen doorwerken via de RUP's, bestaat het gevaar dat de belangrijke beslissingen al worden genomen bij de opmaak van de delfstoffenplannen, een ambtelijk proces waar de bevolking niet bij betrokken is. Die beslissingen worden dan in een RUP opgenomen. Bewoners en milieuverenigingen staan dan bij het onderzoek over dat RUP buitenspel, want de belangrijke beslissingen zijn al genomen.

Dat is bijvoorbeeld ook het geval geweest in Kortrijk. Daar is in het delfstoffenplan dat eerst werd opgemaakt, afgesproken waar de nieuwe ontginningsgebieden komen en waar niet. Dat werd omgezet in wat toen nog een gewestplanherziening heette, die aan een openbaar onderzoek werd onderworpen. Bezwaren tegen de voorstellen met betrekking tot ontginningsgebieden werden bijna allemaal van tafel geveegd, omdat de beslissingen al in het delfstoffenplan waren genomen. Aangezien over dat plan nooit een openbaar onderzoek is gevoerd, is er nooit een echte mogelijkheid geweest tot inspraak in die plannen. Dat kan zeker wrevel opwekken, en het is dan ook aangewezen ook in die delfstoffenplannen in een zo vroeg mogelijke fase in openbaarheid en inspraakmogelijkheden te voorzien, al was het maar om aan het eind proble-

men of juridische procedures bij de Raad van State te vermijden.

Het gebruik van alternatieven zien we in de milieubeweging als een belangrijk onderdeel om het duurzaam gebruik van delfstoffen te kunnen garanderen. Het gebruik van primaire delfstoffen moeten we zo veel mogelijk kunnen beperken om, onder andere vanuit landschappelijk oogpunt, nieuwe ontginningen langer te kunnen uitstellen.

Het stimuleren van alternatieven voor primaire delfstoffen is in het decreet veel te weinig uitgewerkt. Het is een gemiste kans dat in het decreet niet voorzien is in een regulerende heffing op primaire delfstoffen om het gebruik van alternatieven te stimuleren. Het zou bijvoorbeeld interessant kunnen zijn zand dat uit baggerspecie wordt gehaald, te gebruiken als alternatief voor primair gewonnen zand. Daarvoor bestaat in Vlaanderen wel degelijk een potentieel, in tegenstelling tot wat hier al enkele malen is gezegd.

Bijvoorbeeld in de haven van Hamburg staat een baggerspecieverwerkingsinstallatie die een paar miljoen kubieke meter zand per jaar voortbrengt. Dat zand kan gebruikt worden in allerlei toepassingen. Het is weliswaar niet van hoge kwaliteit, en dus niet geschikt als bouwzand of mortelzand, maar wel voor funderingen en ophogingen bij infrastructuurwerken. Daar bestaan in Vlaanderen heel wat mogelijkheden voor. Er is ongeveer 18 miljoen kubieke meter baggerspecie in de Vlaamse waterlopen aanwezig. Dat is een historisch passief, dat ten minste voor 50 tot 60 percent bestaat uit zand. Dat is een enorme hoeveelheid die nu weinig of niet wordt benut.

Het decreet voorziet alleen in subsidies voor het stimuleren van alternatieven. Dat is op zich een heel zinvolle maatregel, maar hij is te vaag en te beperkt. Er zijn heel wat meer maatregelen mogelijk. Naast de genoemde regulerende heffing, kan in het decreet worden ingeschreven dat de overheid bij openbare werken verplicht wordt in haar bestek een minimaal aandeel gerecycleerd zand, bijvoorbeeld uit baggerspecie, te gebruiken. In het buitenland is al gebleken dat dat mogelijk is.

Opvallend is ook dat er bij de beschrijving van de bijzondere delfstoffenplannen is voorzien in maatregelen en acties, maar dat geen enkele daarvan betrekking heeft op het stimuleren van alternatieven. Dat maakt opnieuw duidelijk dat de algemene filosofie wel bestaat, maar dat de concrete stimuleren van alternatieven, bijvoorbeeld bij de opmaak

van de plannen, in het ontwerp van decreet heel zwak is uitgewerkt.

Er is in het ontwerp van decreet voorzien in een aantal instrumenten. Een eerste instrument is de optimale ontginning. Optimale ontginning staat echter geenszins gelijk aan maximale ontginning. Daar wordt soms wel van uitgegaan. Over dat aspect is de decreetgever veeleer vaag gebleven. Er wordt alleen gesteld dat bij de ontginning rekening moet worden gehouden met de draagkracht van de omgeving en met de nabestemming die voor dat gebied was gepland. Dat is moeilijk te vertalen naar de concrete praktijk. Voor natuurontwikkeling is het bijvoorbeeld van belang dat er niet te diep wordt ontgonnen. Men zou dan op een beperkte oppervlakte zo diep mogelijk kunnen ontginnen. Dat zou beter in het decreet moeten worden uitgewerkt.

De ontginningsmachtiging is een omstreden instrument voor eigenaars die niet willen verkopen. De milieubeweging staat huiverachtig tegenover zo'n machtiging. Men mag het instrument maar beperkt inzetten. Het gaat bovendien niet op om dat instrument maar voor één enkele sector te gebruiken : via het grondbeleidsplan moet dat aspect globaal worden geregeld. Dat plan had volgens het decreet ruimtelijke ordening al lang klaar moeten zijn. Er moet een overzicht van alle grondbeleidsinstrumenten worden gegeven, die kunnen worden ingezet om bestemmingen in het gewestplan te realiseren.

Wij vrezen dat zo'n machtiging een gevaarlijk precedent voor andere sectoren kan zijn. Ik vernam dat men in het kader van het decreet ruimtelijke economie zo'n machtiging wil toepassen voor het aanleggen van bedrijventerreinen. De natuursector zou dan ook een natuurontwikkelingsmachtiging kunnen gebruiken voor gebieden die wel als nabestemming natuur hebben gekregen, maar in de praktijk niet zo worden gebruikt. Het probleem moet globaal worden aangepakt via het grondbeleidsplan, dat volgens het decreet ruimtelijke ordening al lang op tafel had moeten liggen.

Er wordt voorgesteld om, onder bepaalde voorwaarden, de bouwvergunning als instrument te schrappen. Wij hebben hier bedenkingen bij. Dat zou beter globaal voor alle sectoren samen worden geregeld. Wij zijn niet tegen het integreren van de bouw- en de milieuvergunning, maar men zou dat best voor het hele beleid doen, en niet alleen voor de sector van de ontginning. Wij vragen ons af of het mogelijk is om stedenbouwkundige voorwaarden die nu in een bouwvergunning staan, op te leg-

gen aan een milieuvergunning. Levert dat geen bevoegdheidsproblemen op? Volgens de Vlaremwetgeving is er de facto een koppeling tussen de bouwen en de milieuvergunning. Er zouden wel eens juridische problemen kunnen ontstaan, als de bouwvergunning wordt geschrapt. De ontbossing is ook aan de bouwvergunning gekoppeld. Voor de compensatie van ontbossing moet de bouwvergunningsplicht zeker blijven bestaan. De situatie is niet echt duidelijk na lezing van het decreet.

Een laatste instrument is de eindafwerking voor de nabestemming. Er wordt met financiële zekerheden gewerkt. Dat is een belangrijke vooruitgang ten opzichte van de huidige situatie. De eindafwerking en de nabestemming staan nu volledig los van elkaar. Het is echter niet duidelijk hoe de eindafwerking een eerste zet tot het realiseren van de nabestemming kan geven. Dat kan in het decreet verder worden uitgewerkt.

Wij staan positief tegenover het nieuwe planningsdecreet dat wordt voorgesteld en de overstap van een ad hoc-beleid naar een meer planmatige onderbouw van het grondstoffenbeleid. Dat is een belangrijke vooruitgang. Er staan goede aanzetten in om tot een duurzamer gebruik van grondstoffen en het stimuleren van alternatieven te komen. Dat laatste moet wel beter worden uitgewerkt.

De grootste gemiste kans is echter het feit dat niet in een mogelijkheid is voorzien om een regulerende heffing op primaire delfstoffen in te voeren. Dat zou immers een stimulans kunnen zijn voor het gebruik van secundaire grondstoffen of alternatieve mogelijkheden.

Het volledige standpunt van de milieubeweging is heel helder verwoord in het advies van de MINA-raad.

De voorzitter : U pleit verschillende keren voor regulerende heffingen. Is er een simulatie gemaakt over de impact daarvan op de bouwnijverheid? Door heffingen worden grondstoffen immers duurder, en dat heeft een invloed op het verbruik.

De heer Grietens : We hebben daar geen simulatie van gemaakt. De milieubeweging heeft daar de mogelijkheden niet voor.

De voorzitter : Mijnheer Grietens, ik dank u voor uw bijdrage.

Ik verleen nu het woord aan de laatste spreker, de heer Thoelen van het VIBE, het Vlaams Instituut voor Bio-ecologisch Bouwen en Wonen.

De heer Thoelen : Het VIBE is als VZW reeds 20 jaar actief in verband met ecologisch en gezond bouwen en wonen. Ik zal eerst onze visie geven op grondstoffen. Vervolgens zal ik een aantal concrete commentaren verwoorden bij het ontwerp van decreet en zal ik wat meer aandacht besteden aan de bepalingen in verband met alternatieve materialen. Daarna formuleer ik enkele conclusies. Ik zal trachten andere klemtonen te leggen dan de voorgaande sprekers.

Onze visie op ecologisch bouwen beperkt zich niet tot energie- en waterbesparing, maar heeft ook te maken met grondstoffen en bouwmaterialen. Het gaat om een integrale visie op wat duurzaam bouwen zou moeten zijn. Duurzaamheid is trouwens een belangrijk aspect in dit ontwerp van decreet, althans volgens de letter van de tekst. Ik kom daar later nog op terug.

We bekijken de zaken vanuit gezondheids- en milieustandpunt. Dat is belangrijk als we praten over alternatieve materialen.

Als we spreken over duurzaam bouwen, denken we in termen van duurzame ontwikkeling en aan het sluiten van stofkringlopen. Dat is zeer belangrijk. Tegenwoordig is het recyclagedenken voor de industrie zeer belangrijk, want een aantal afvalproducten kunnen worden gerecycleerd tot of verwerkt in bouwmaterialen. We moeten echter evolueren naar gesloten stofkringlopen.

Bouwmaterialen en grondstoffen kunnen worden ingedeeld in verschillende categorieën. Eerst is er de categorie van de nagroeibare stoffen. Die stoffen komen uit land- en bosbouw en zijn bij goed beheer onuitputtelijk. Ze zorgen voor zo goed als geen afvalstoffen. Ze zijn immers composteerbaar zolang ze niet zijn gemengd met chemische grondstoffen.

De volgende categorie is die van de minerale of oppervlakedelfstoffen. Dat kunnen ook nog natuurlijke grondstoffen worden genoemd. De derde categorie is die van de synthetische materialen. Dat zijn petrochemische of chemische kunststofproducten. De vierde categorie is die van de afvalstoffen. Sommige afvalstoffen zijn inert, maar andere zijn ook schadelijk voor milieu en gezondheid.

Het VIBE kiest op de eerste plaats voor de nagroeibare materialen. Oppervlakedelfstoffen zijn meestal aanvaardbaar, zolang ze het milieu niet te erg belasten. Synthetische materialen trachten we te vermijden indien het kan, maar dat lukt niet altijd. In levenscyclusanalyses scoren de nagroeibare

materialen en vaak ook de oppervlakedelfstoffen het best. Synthetische materialen scoren vaak slechter.

We zijn ervan overtuigd dat we om te beginnen moeten komen tot een differentiatie in het gebruik van bouwgrondstoffen om de natuurlijke voorraden niet te erg uit te putten. We moeten dus komen tot een mix van delfstoffen en nagroeibare grondstoffen. Het ontwerp van decreet besteedt ook aandacht aan rationeel en spaarzaam omgaan met de natuurlijke grondstoffen.

Vanuit biologisch-ecologisch standpunt genieten natuurlijke grondstoffen de voorkeur. Dartoehoren ook de oppervlakedelfstoffen. Het VIBE kiest bovendien voor regionaal beschikbare grondstoffen om energetische en economische redenen. Werken met lokale grondstoffen heeft immers minder transport tot gevolg.

Wereldwijd werken met lokale grondstoffen zorgt er trouwens voor dat derdewereldeconomieën niet afhankelijk worden gemaakt van import en export. De lokale grondstoffen zijn dan op lokaal niveau beschikbaar en moeten niet over lange afstanden worden getransporteerd. In die zin zijn we dus zeker een voorstander van het gebruik van natuurlijke minerale delfstoffen. Daar kom ik dadelijk nog op terug.

Het ontwerp van decreet dat momenteel voorligt geeft zeer goede aanzetten om dit alles op een rationele manier uit te voeren. Toch ga ik nu enkele algemene bedenkingen geven bij de voorliggende tekst.

Natuurlijk kunnen we ons volledig aansluiten bij de algemene doelstelling van het ontwerp van decreet. De tekst heeft het over de toekomstige en huidige generaties en over duurzame ontwikkeling. Dat wordt daar allemaal wel in verwoord, maar wie de tekst en de Toelichting leest, moet toch tot de conclusie komen dat dit ontwerp van decreet blijkbaar in eerste instantie is geschreven om de sector een economische push te geven, te doen overleven en eventueel meer te doen produceren. Op zich is dat geen slechte doelstelling, maar dan moet men dat niet camoufleren als 'duurzame ontwikkeling'. Bij duurzame ontwikkeling mag die economische factor niet primeren op die sociale en ecologische doelstellingen. We hebben de indruk dat dat momenteel toch wel gedeeltelijk de bedoeling is. Ik herhaal nogmaals dat wij niet willen voorkomen dat er oppervlakedelfstoffen worden gebruikt, integendeel, op zich zijn we een voorstander van zuiver natuurlijke grondstoffen.

Als het in dit ontwerp van decreet gaat over milieucriteria, dan hebben we de indruk dat het in de eerste plaats gaat over natuurbescherming en het herstel van bestaande natuurwaarden en dergelijke. Dat is op zich natuurlijk ook niet slecht, maar natuuraspecten zijn niet de enige die tellen, ook milieuhygiëne en menselijke gezondheid tellen mee. Ook daar kom ik straks nog uitgebreid op terug.

De tekst heeft het ook over zuinigheid en doelmatigheid. Ik zou er toch over willen waken dat het decreet niet leidt tot een verhoogde consumptie van die uitputbare oppervlakedelfstoffen. Het begrip 'duurzame ontwikkeling' mag niet eens te meer verwateren in het algemene discours van duurzame ontwikkeling.

De heer Grietens heeft er reeds op gewezen dat het noodzakelijk is om effectief maatregelen te nemen om de consumptie van primaire delfstoffen niet nodeloos op te schroeven. Ik zou zelfs willen pleiten voor een vermindering waar dat mogelijk is, met economisch haalbare instandhouding van de sector. Ik ben ervan overtuigd dat dat moet gebeuren. Die vermindering mag ons weliswaar niet leiden tot een verhoogd inzetten van kunststoffen, andere uitputbare grondstoffen, ongezonde recyclingematerialen of wat dan ook.

Als het gaat over duurzaam bouwen of ecologisch bouwen in het algemeen en over het gebruik van water of energie daarbij, dan is de eerste regel het besparen van water en energie. Ook voor grondstoffen en materialen moet besparen de eerste regel zijn. Daarin is ook een taak weggelegd voor ontwerpers, voor opleidingen en voor materialenfabrikanten, groepen die een beetje los staan van de ontginners zelf. Fabrikanten en ontwerpers hebben daar dus een grote vinger in de pap.

We moeten ook opletten. We kunnen natuurlijk grondstoffen importeren, maar als geïmporteerde grondstoffen goedkoper zijn dan grondstoffen die we hier bij ons beschikbaar hebben, dan is daar iets mis mee en dan is er geen sprake van duurzame ontwikkeling. Momenteel zijn bij ons Aziatische natuurstenen beschikbaar die goedkoper zijn dan de natuursteen die we hier in Henegouwen opdelven. Daar is iets mis mee, hetzij op sociaal vlak, hetzij op ecologisch vlak, hetzij op de twee vlakken. Het is onmogelijk dat men materiaal transporteert over een dergelijk lange afstand en het hier nog goedkoper afzet dan de Belgische materialen. Dit is dus geen duurzame ontwikkeling. Het is een marktmechanisme dat speelt en dat voor de consument vaak het belangrijkste argument vormt, maar

het heeft niets te maken met duurzame ontwikkeling. Dit is dus eigenlijk weer een pleidooi voor het gebruik van lokale grondstoffen. We willen dus geen afwenteling van onze sterke milieunormen op derdewereldlanden of andere streken als Oost-Europa, want die markt gaat binnenkort natuurlijk ook nog meer open.

Zo kom ik bij de hoofdlijnen van mijn betoog over de alternatieve materialen, waarop wordt ingegaan in artikel 28 van het ontwerp van decreet. Ik heb toch enkele bedenkingen bij dat artikel. Het gebruik van volwaardige alternatieve materialen is een doelstelling die we bij het VIBE zeer ter harte nemen, maar de aanvaardbaarheid en zeker de vaak misbruikte ecologische meerwaarde van die alternatieve grondstoffen hangt zeer sterk af van wat men daaronder verstaat. Er zijn twee grote groepen van materialen die zich hier opdringen. Ten eerste zijn er de reeds genoemde recup- of afvalmaterialen. Voor verscheidene afvalmaterialen zijn er voor ons geen problemen op het vlak van milieuhygiëne en van gezondheid. Met name bouw- en slooppuin kan – indien technisch mogelijk – zonder probleem worden gebruikt. Toch moet er ook voldoende selectie zijn. Het is perfect mogelijk dat vandaag bouw- en slooppuin wordt verkocht en verwerkt waarin bijvoorbeeld gebroken asbestplaten zitten. U weet dat er nog honderdduizenden kubieke meters asbestplaat op een of andere manier moeten worden verwerkt. De selectie moet dus zeer streng zijn. Los van die mogelijk problematische stoffen is breekpuin op zich een te promoten materiaal.

Er werd vandaag nog niet diep ingegaan op het werk dat de Grondbank doet. Er werd gezegd dat er nog een groot volume aan afgegraven grond en delfstoffen uit niet-ontginningsgebieden beschikbaar is. Als de cijfers nog juist zijn, gaat het over 8 tot 8,5 miljoen kubieke meter. Als mijn cijfers nog actueel zijn, dan wordt daarvan minder dan een vierde naar werven vervoerd voor verwerking. Dit kan dus eigenlijk zeer sterk worden opgewaardeerd. Dat blijkt ook uit de studie die het WTCB, de KU Leuven en anderen hebben gemaakt ten behoeve van de ANRE. De studie vraagt eigenlijk de maximale inzet van op milieuhygiënische en gezondheidskundige aspecten geselecteerd bouwpuin en delfstoffen uit infrastructuurwerken en grondverzet als volwaardige bouwgrondstof. Dat moet geoptimaliseerd en gemaximaliseerd worden.

We hebben grote vragen bij een aantal andere vaak toegepaste afvalmaterialen die momenteel ook al in de bouw worden ingezet en waar een aantal afvalbaronnen gretig naar zitten te kijken om ze te

mogen inzetten in de bouw. Momenteel kan men op internet velerlei discussies vinden tussen ingenieurs over de inzet van stoffen zoals vliegias, fosforgips, enzovoort. Die stoffen worden courant ingezet in de cementsector en in andere sectoren die gebruik maken van minerale bouwstoffen.

Wij verzetten ons tegen het misbruik van bouwmaterialen, met name bouwmaterialen uit oppervlaktedelfstoffen als kans voor afvalverwerking. Enkel recyclagegrondstoffen en echte afvalproducten met bewezen onschadelijkheid voor de menselijke gezondheid mogen in bouwproducten worden gebruikt. Daar ontbreekt het heel vaak : die bewezen onschadelijkheid. Men doet vaak wel uitloogtesten, maar die betekenen eigenlijk niets. In de praktijk ademen de arbeiders die zware metalen gewoon in.

Welnu, dit soort producten wil men massaal in de bouwproducten gaan verwerken. Daar verzetten we ons tegen, want dit is geen ecologische oplossing. Dit soort recyclage heeft niets te maken met ecologie. Het heeft gewoon te maken met een maatschappij die zoveel afval produceert, dat ze er geen blijf meer mee weet en hoopt dat de bouw dat zal oplossen. Wij wensen geen gebouwen en geen woon- en werkomgevingen waar mensen opgesloten zitten tussen potentieel gevaarlijke afvalstoffen.

Als we het hebben over alternatieven, willen we dat dit grondig uitgeklaard wordt. Wat kan en wat kan niet ? Milieuhygiënische conclusies zeggen trouwens niet per se iets over de kwaliteit van bouwmaterialen voor de menselijke gezondheid. Dat is een aparte zaak die apart moet worden bestudeerd.

Een tweede categorie van materialen zijn nagroeibare materialen. Er zijn zeer veel opties om oppervlaktedelfstoffen te vervangen door dit soort nieuwe alternatieven, die uit de land- en bosbouw komen. Dit bestaat in de constructiesector. Ik denk dan in de eerste plaats aan hout. Dat is de meest bekende en meest toegepaste nagroeibare grondstof.

Ook in de isolatiesector zijn er zulke materialen die momenteel door de klassieke Duitse bouwvakhandel massaal worden aangeboden. In Duitsland en Oostenrijk zijn er tientallen merken op de markt van isolatiematerialen uit vlas, hennep, kurk, schapenwol, papiervezels, houtvezels, enzovoort. Daar wordt steeds meer gebruikgemaakt van plantaardige of dierlijke grondstoffen.

Het zijn overigens niet alleen kleinschalige producenten die deze materialen aanbieden, ook grote producenten zoals Isover, Heraklit en Eternit doen dat. Het is dus zeer goed mogelijk om met die nagroeibare materialen ook inventieve en innovatieve combinaties te maken met minerale delfstoffen.

In die zin is voor ons artikel 28 of hoofdstuk 6 over alternatieve materialen inderdaad ook veel te summier uitgewerkt. Er zou eigenlijk een algemene studie moeten komen over die nagroeibare grondstoffen in Vlaanderen.

We eisen dus ook de toepassing van nagroeibare materialen in de bouwsector, hetzij als bestanddeel van bouwmaterialen uit oppervlakedelfstoffen, hetzij als vervanger van bouwmaterialen uit oppervlakedelfstoffen of kunststoffen. Dit moet dus worden aangemoedigd. De productie van dit soort grondstoffen in Vlaanderen moet worden gestimuleerd. Dit kan ook een stimulans zijn voor de bouw- en voor de landbouwsector.

Wij roepen de industrie en de overheid op om rationeel en creatief om te springen met die beschikbare natuurlijke grondstoffen. We zijn niet gekant tegen het gebruik van oppervlakedelfstoffen. Integendeel, we vinden dat er goede en gezonde materialen zijn. We vragen echter wel om er rationeel, creatief en innovatief mee om te springen. Er zijn heel veel mogelijkheden voor de industrie om productieprocessen aan te passen en te heroriënteren.

De voorzitter : De hoorzitting is gesloten.

BIJLAGE

Schriftelijke opmerkingen van prof. dr. Rudy Swennen, dienst sedimentpetrologie en milieugeochemie, afdeling fysico-chemische geologie, Katholieke Universiteit Leuven

Wat het ontwerp van decreet zelf betreft, heb ik in feite maar een beperkt aantal opmerkingen :

1. definitie van oppervlaktedelfstof : zoals nu geformuleerd zou het winnen van oppervlaktewater in een zandgroeve ook gerekend kunnen worden als oppervlaktedelfstof ;
2. definitie primaire oppervlaktedelfstof : hier sluit men dus secundaire oppervlaktedelfstoffen, zoals terriels, ... alsook de bodem bewust uit. Afgraven van vruchtbare (niet-vervuilde) bodems is bij mijn weten nergens geregeld. Is dat de bedoeling ?
3. definitie ontginning : het ontwerpdecreet stelt dat de oppervlaktedelfstof onttrokken wordt aan de "bodem". Hier wordt het begrip "bodem" (althans vanuit wetenschappelijke invalshoek) verkeerd gebruikt. De bodem is de bovenste verweringslaag waarin (bodem)horizonten ontwikkeld zijn. Het zou hier meer aangewezen zijn van geologische ondergrond of eenvoudigweg "ondergrond" te spreken ;
4. eindafwerking : het ontwerpdecreet stelt dat de toestand waarin "percelen" (...). Een perceel is voor mij een oppervlakte-element, een stuk van het oppervlak in twee dimensies. Doch, éénmaal een oppervlaktedelfstof ontgonnen is, heeft men meestal een "put", wat een driedimensionaal element is dat ik niet als perceel zou omschrijven.

Algemene opmerking :

Mijn indruk van dit ontwerpdecreet is dat men vergeet dat eenmaal je een oppervlaktedelfstof delft, dat dit zijn effecten heeft op grondwaterkwaliteit en -stroming. Er zou dus best een duidelijke regelgeving zijn dienaangaande waarin tevens geregeld zou moeten worden dat men geen vervuiling van de ondergrond (inclusief grondwater) mag veroorzaken.
